

PILK MAAILMA KAARDILE

AAFRIKA

67814

A-24305

egs

AAFRIKA

LOHITEATMIK

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1961

Originaali tiitel:

АФРИКА 1960
(Краткий справочник)
Территория. Население. Экономика.
Государственный строй.
Внешняя политика

Издательство Института международных отношений
Москва 1960

Tõlkinud I. Juhani, H. Heinoja, V. Põlde,
P. Saar ja I. Sõnajalg
Kaane kujundus: U. Külv

Käsiraamatu artiklite autorid:

I. P. BLISTSSENKO, I. N. BOTSAROV,
P. I. GLUSAKOV, V. S. MIRONOV,
M. M. NIKOLSKI, N. M. NIKOLSKI,
I. B. PUTSKOV, G. P. TSERNIKOV,
V. D. STSETININ.

Eessõna autor ja originaali vastutav toimetaja

N P. I. GLUSAKOV

**Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu
67814
TOIMETUSELT**

Käesoleva teatmiku eestikeelses tõlkes on tehtud rida konjunktuurparandusi. On lisatud toimetuses koostatud artiklid «Sierra Leoone» ja «Tanganjiika», mis originaalis puudusid. Värske poliitilise informatsiooniga on toimetus oluliselt täiendanud samuti artikleid «Kameruuni Föderatiivne Vabariik», «Kongo Vabariik», «Lõuna-Aafrika Vabariik» jt. Värske statistiline andmestik ja sisulised täiendused põhinevad Suure Nõukogude Entsüklopeedia Aastaraamatus 1961 (Ежегодник БСЭ 1961), А. Стšigeri käsiraamatus «Политическая карта мира 1900—1960», ajakirjades «Международная жизнь», «Народы Азии и Африки», «Азия и Африка сегодня», «Новое время» jt. perioodilistes väljaannetes avaldatud materjalidel.

Aafrika riikide ja nende pealinnade kirjutusviis on kooskõlastatud ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudi sõnaraamatute sektoriga.

TÄNAPÄEVA AAFRIKA

Oma aja ära elanud koloniaalsüsteemi viimased bastionid varisevad kokku — ja varisevad põhjalikult, ning see on meie aja üks silmapaistvamaid tegureid. Heitke pilk Aasia ja Aafrika kaardile ning teie silme ette kerkib pilt sadade miljonite inimeste vabanemisest sajandeid kestnud võõramaisest rõhumisest, välismaisest ekspluateerimisest.

N. S. Hruštšov

Kõigi maade miljonite inimeste pilgud on suunatud endalt orjuseahelaid maha heitvale Aafrikale.

Alles hiljuti oli tohutu suur Aafrika kontinent kujutatud kaardil nelja koloniaalimpeeriumi — Inglismaa, Prantsusmaa, Belgia ja Portugali — määratud laikudena. Üksikud sõltumatud riigid olid vaid tühisteks saarekesteks ookeanis, kus valitsesid imperialistlikud piraadid.

Ja nüüd sünnib meie silmade ees uus Aafrika kaart. See puhkeb õitsele iseseisvate riikide värvides, milliste arv kasvab iga päevaga. Pärast Teist maailmasõda oli neid 3, 1960. aasta algul — 10 ning sama aasta lõpuks juba 27. 1961. a. said sõltumatuse veel kaks maad — Sierra Leone ja Tanganjika. See tähendab, et üle poole Aafrika territooriumist ja üle $\frac{3}{4}$ tema elanikkonnast on väljaspool imperialismi koloniaalsüsteemi. Terve plejaad noori Aafrika riike lülitub rahvusvahelisse ellu, et osa võtta, nagu ennustas Lenin, «kogu maailma saatuse otsustamisest».

Rahvusliku vabadusliikumise survele on kolonialism sunitud taganema. «Vaadake, mis sünnib praegu asumaa-des!» — ütles Nõukogude Liidu delegatsiooni juht N. S. Hruštšov ÜRO XV istungjärgul, kui ta tegi ettepaneku täielikult ja lõplikult likvideerida koloniaalrežiim. «Aafrika keeb ja pulbitseb nagu vulkaan. Ligi kuus aastat peab kangelaslikku ja ennastsalgavat võitlust rahvusliku vabanemise eest Alžeeria rahvas. Üha resoluutsemalt tõusevad võitlusse oma õiguste eest Keenia, Tanganjiika, Uganda, Ruanda-Urundi, Angoola, Mosambiigi, Põhja-Rodeesia, Lõuna-Rodeesia, Sierra Leoone, Edela-Aafrika, Sansibari, samuti Lääne-Iriani, Puertoriiko ja paljude teiste asumaade rahvad.

Kõigile peaks olema selge, et rahvaste võitlust vabaduse eest pole võimalik peatada mingisuguste vahendite ega jõududega, sest see on suur ajalooline protsess, mis areneb üha kasvava ja vääramatu jõuga.»

Aafrika sirutab selga.

1960. aasta astus ajalukku Aafrika kontinendil toimunud suurte muutuste aastana. Loosung «Sõltumatus viivitamatult!», mille esitasid aafriklased, sai reaalseks. Ajalookäiku ei peata mingisugused imperialistide manöövrid. Veereb Aafrika rahvaste võimsa rahvusliku vabadusvõitluse üheksas laine, mis paljukannatanud kontinendilt pühib minema kolonialismi.

Tervitus sulle, vabaduse ja iseseisvuse eest võitlev Aafrika! Uusi võite Aafrika rahvastele heroilises ning õiglasest võitluses!

ARAABIA ÜHINENUD VABARIIK

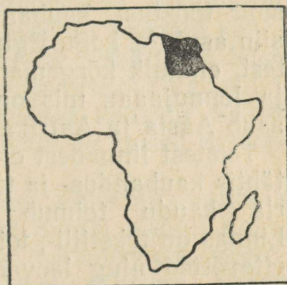
(EGIPTUS)

Kuulutati sõltumatuks 1922. aastal, kuid täieliku iseseisvuse saavutasid Egiptuse rahvad alles 1952. aastal, pärast Inglismaaga orjastavate suhete katkestamist ja monarhistliku korra kukutamist.

Araabia Ühinenud Vabariik (AUV)¹ loodi 22. veebruaril 1958.

Diplomaatilised suhted on Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liiduga alates 1943. aastast.

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni asutajaliige.

Territoorium — 994 300 km².

Rahvastik — umbes 26 miljonit elanikku. Rahvuslik koostis on ebaühtlane. Ülekaalus on araablased (90 %), neist enamik elab paikselt. Leidub ka nuubialasi ja sudaanlasi. Peamiselt linnades elab vähesel arvul türklasi, armeenlasi, juute, tšerkesse ja väljarändajaid Euroopa maadest. Usutunnistuse poolest on rahvastiku koosseis väga kirju (muhamediusulised, mitmesugused kristlikud usulahud jne.).

97% elanikkonnast elab Niiluse orus ja deltas ning oasides, kus rahvastiku tihedus ulatub 600—700 inimeseni 1 km²-l.

¹ AUV loodi kahe araabia riigi — Egiptuse ja Süüria ühinemisel. Pärast ühinemist kujundati kumbki maa ümber teatud omavalitsusega piirkonnaks: AUV Egiptuse ehk Lõunarajooniks ja AUV Süüria ehk Põhjarajooniks. 1961. a. suvel muutusid vastuolud AUV keskvalitsuse ja Süüria vahel eriti teravaks. See ilmnes süürlasest asepresidendi Abdel Hakim Sarraži erruminekus ja Süüria Täidesaatva Nõukogu laiialisaatmises. Süürlaste rahulolematuse president Nasseri sisepoliitikaga leidis oma lahenduse ööl vastu 28. septembrit 1961. a. puhkenud ülestõus. Sõjaväelist ülestõusu toetasid laiad rahvamassid, mistõttu president Nasser otsustas vältida puhkevat kodusõda, nõustudes Süüria lahkumise AUV koosseisust, Samal ajal teatas president Nasser, et Araabia Ühinenud Vabariik jätab alles oma senise nime, lipu ja hünni.

Süürias moodustati järgmisel päeval uus rahvuslik valitsus, kes teatas, et Süüria jääb blokiväliseks riigiks, kelle suhted Egiptusega ei hakka millegi poolest erinevama suhetest teiste Araabia riikidega. 30. septembril 1961 teatati, et Süüria võtab endale ametlikuks nimeks Süüria Araabia Vabariik. 1961. a. oktoobris teatas enamik maailma riike, et nad tunnustavad Süüria Araabia Vabariiki ning ÜRO-s taastati Süüriale tema liikmesriigi koht. — *Toim.*

Vaatamata mõningatele viimastel aastatel hariduse alal tehtud edusammudele on suurem osa elanikkonnast (eriti maal) kirjaoskamatu.

Pealinn — Kairo (ligi 3,3 miljonit elanikku). Kairo on suur tööstus-, kaubandus-, transpordi- ja kultuurikeskus; siin asub $\frac{1}{4}$ kogu Egiptuse tööstus- ja kaubandusettevõtetest, enamik kõrgemaid õppeasutusi, Teaduste Akadeemia ja lennujaam, mis on üks suuremaid maailmas. Kairos asub Aasia ja Aafrika Maade Solidaarsuse Komitee.

Teistest linnadest on Aleksandria (1,4 miljonit elanikku) tähtis kaubandus- ja tööstuskeskus ning sadam. Aleksandria kaudu toimub $\frac{4}{5}$ Egiptuse väliskaubandusest. Linnas on tekstiili-, toiduainete, nafta- ja metallitöötlemisettevõtted ning laevaremonditehased. Port Said (236 000 elanikku) on transiitsadam Suessi kanali põhjasuudmel. Linnas paiknevad toiduainete tööstuse ettevõtted ja laevaremonditehased.

Majanduse üldiseloostus. Välismaiste vallutajate sajandeid kestnud valitsemine takistas pikka aega maa majanduslikku arengut. Pärast sõltumatuse saavutamist hakati likvideerima majanduslikku mahajäämust ja iga-külgselt arendama vabariigi majandust.

Vastuvõetud plaanide elluviimise olulisemaks takistuseks on väliskapitali ülevõim. Seepärast võetaksegi tarvitusele abinõusid, et selle tegevust piirata.

1956. a. seadusandlikus korras läbi viidud Suessi Kanali Kompanii, välismaiste pankade ja kindlustusseltside nationaliseerimine, muudatuste tegemine välismaiste aktsiaseltside organisatsioonis ja põhikirjas, nende «egiptiseerimine» ning veel mõningad abinõud, mida rakendati rahvusliku kodanluse huvides, nõrgendasid tunduvalt väliskapitali positsioone ja tugevdasid rahvusliku kapitali, mida iseloomustab kiire kontsentreerumisprotsess. Araabia Ühinenud Vabariigi majanduses etendab tähtsat osa riik, kellele kuuluvad mitukümmend suurt, enamasti uut tööstusettevõtet, pangad ja raudteed, Suessi kanal ning mere- ja õhustransport. Riik võtab laialdaselt osa ka ehitustegevusest, eraldades selleks summasid riigieelarvest või kasutades sise- ja välislaene.

Majandusliku blokaadi tingimustes, mille organiseerisid imperialistlikud riigid vastuseks Suessi kanali nationaliseerimisele, oli eriti tähtis NSV Liidu ja teiste sotsialismimaade majanduslik abi. 1958. aasta jaanuaris sõlmis

Nõukogude Liit Egiptuse Vabariigiga majandusliku ja tehnilise koostöö lepingu Egiptuse rahvamajanduse arendamise plaanide elluviimiseks ja andis Egiptusele vajalikku krediiti.²

Araabia Ühinenud Vabariigi majanduslikus arengus on suure tähtsusega Nõukogude Liidu krediidid Assuani kõrgpaisu esimese (1958. a., 400 miljonit rubla) ja teise (1959. a., 900 miljonit rubla) järgu ehitamiseks.³ Vabariigi uute ettevõtete sisseseadete jaoks andsid kaasabi Saksa Demokraatlik Vabariik, Tšehhoslovakkia ja teised sotsialistlikud maad.

Pärast seda, kui Araabia Ühinenud Vabariigi valitsus kirjutas 1958. aasta juulis alla endise Suessi Kanali Kompanii nõudmiste osalise rahuldamise kokkuleppele, suurenes kapitali sissevedu Ameerika Ühendriikidest, Saksa Föderatiivsest Vabariigist, Jaapanist ja teistest kapitalistlikest riikidest, kes said kasulikke tellimusi. 1958. aastal kirjutati alla kokkuleppele Saksa Föderatiivse Vabariigiga krediidi saamiseks 46,5 miljoni Egiptuse naela suuruses summas, mis läks 20 tööstusettevõtte ehitamiseks. 1958. aasta lõpul andis Jaapan krediiti 30 miljonit dollari ulatuses. 1960. aasta jaanuaris saadi Rahvusvaheliselt Rekonstrueerimise ja Arendamise Pangalt Suessi kanali moderniseerimistöörde finantseerimiseks 56,6 miljonit dollarit laenu ja 1960. aasta septembris USA Eksport-Import Pangalt 25,5 miljonit dollarit.

Araabia Ühinenud Vabariigi majandusliku ülesehituse plaanides on suurt tähelepanu pööratud tööstusele. Tööstustoodangu üldmahu ja selle erikaalu poolest natsionaalses tulus on AÜV kõigist araabia maadest ees, teistest Aafrika maadest edestab teda ainult Lõuna-Aafrika Vabariik. Kuid AÜV majanduse aluseks on endiselt põllumajandus. 1952. aastal teostati agrarreform, mille tulemusena võeti suurmaaomanikelt osa maad ära ja anti lunamaksu eest talupoegadele. Teiseks abinõuks, mis parandas talupoegade olukorda, oli seadus maarendi vähendamise kohta.

Üles on haritud üldse 2,5 miljonit hektarit, saaki koristatakse tavaliselt kaks korda aastas. Põllupinda suurenda-

² NSV Liit osutab AÜV-le kaasabi 90 ettevõtte ehitamisel. — *Toim.*

³ Siin ja edaspidi toodud summad rublades on antud kuni 1961. a. alguseni kehtinud hindade mastaabi järgi. — *Toim.*

takse niisutussüsteemi laiendamise teel. Assuani paisu ehitamine võimaldab laiendada niisutatavate maade pindala 850 000 hektari võrra. See annab tugeva tõuke Egiptuse põllumajanduse ja kogu majanduse arenemisele.

Põllumajanduses on säilinud ühekülgne spetsialiseerumine puuvillakasvatusele, peamiselt Niiluse deltas. Kasvatatakse pikakiulist kõrgekvaliteedilist puuvilla. Teraviljatoodang ei rahulda maa vajadusi (import kuni 1 miljon tonni aastas). Teistest kultuuridest on tähtsamad mitmesugused kaunviljad ja suhkruroog.

Loomakasvatus on kõrvalise tähtsusega. Tööloomade arv on järgmine: pühvleid 1,395 miljonit, eesleid ja muulasid umbes 1 miljon, kaameleid 157 000. Lambaid ja kitsi on umbes 2 miljonit. Kalu püütakse ligikaudu 100 000 tonni aastas.

Tööstus on nõrgalt arenenud. Kuid viimaste aastate ehitustegevuse tulemusena on tööstustoodang tõusnud, muutunud on ka tööstuse struktuur. Kuna riigis ei leidu sütt, on maa soojus- ja energiamajanduses suur tähtsus nafta tootmisel (üle 3,3 miljoni tonni 1960. aastal). Peamiseks naftarajooniks on Siinai poolsaar. Käsil on uurimistööd uute naftavarude leidmiseks. Naftasaaduste toodang ei rahulda veel sisevajadusi. Vabariigi elektrifitseerimise 20 aasta plaan näeb ette elektrijaamade võimsuse tõstmise 2 miljoni kW-ni (250 000 kW asemel 1955. a.) peaaesjalikult hüdroenergia arvel. Nii ehitatakse ainuüksi uuele Assuani paisule hüdroelektrijaam võimsusega 1 miljon kW, seoses Kattara nõo niisutusplaani elluviimisega ehitatakse hüdroelektrijaam, mille võimsus on 200 000 kW jne. 1960. aastal tootsid kõik Egiptuse elektrijaamad kokku 2,3 miljardit kilovatt-tundi elektrienergiat. Luuakse moodsat metallurgiatööstust. Kairo lähedale ehitati musta metallurgia tehas, kavas on selle rekonstrueerimine NSV Liidu abiga. Projekteerimisel on teine metallurgiatehas ja värvilise metallurgia tehased.

Masinaehitust esindavad vaguni-, akumulaatori-, kae- vandusseadmete tehased, toodetakse elektrotehnilisi tooteid, instrumente, õmblusmasinaid jm. Suurt tähelepanu osutatakse keemiatööstuse arengule, eriti mineraalväetiste tootmisele. Ehitusmaterjalide tööstuses on enam arenenud tsemendi tootmine. Tekstiilitööstuses domineerib puuvilla töötlemine. Toiduainete tööstuses võib esile tuua suhkru, taimeõli ja piirituse tootmisharusid.

Liiklusolud. Raudteid (kaasa arvatud kitsarööpmelised) on umbes 6000 kilomeetrit. Veeteede (Niilus ja kanalid) kogupikkus ulatub 3000 kilomeetrini. Merelaevastiku tonnaaž (140000 tonni) on täiesti ebapiisav. On ette nähtud assigneeringud laevaehituse arendamiseks. Laevaliiklust Suessi kanalil (laevade arv ja üldtonnaaž miljonites tonnides) iseloomustavad järgmised andmed: 1955. a. — 14666 ja 115,7; 1957. a. 10958 ja 89,9; 1958. a. — 17842 ja 154,4.

Rahaühik — Egiptuse nael = 11 rubla 52 kop.⁴

Väliskaubandus (1959. aastal miljonites Egiptuse naeltes). Eksport: 154,3; sellest 70% puuvill, riis, puuvillane riie, tsement ja fosforiit. Import: 214,4; masinad, metallid ja metalltooted, sõidukid, nafta ja naftasaadused, teravili ja jahu, väetised. Tähtsamateks kaubanduslikeks partneriteks on Nõukogude Liit, Ameerika Ühendriigid, Saksa Föderatiivne Vabariik, Tšehhoslovakkia Sotsialistlik Vabariik, Hiina Rahvavabariik, Inglismaa ja Saksa Demokraatlik Vabariik. Kaubakäive NSV Liiduga oli 1960. aastal 750 miljonit rubla.

Riiklik kord. Kuni alatise konstitutsiooni vastuvõtmiseni kehtib Arabia Ühinenud Vabariigis ajutine põhiseadus, mis võeti vastu 1958. aasta märtsis. 21. veebruaril 1958. a. vabariigi presidendiks valitud Gamal Abdel Nasser (sünd. 1918) on ühtlasi valitsuse juht ja riigi relvastatud jõudude ülemjuhataja. President määrab kohale ja vallandab asepresidendid, kes peavad oma tegevusest temale aru andma, ning AUV valitsuse ministrid.

Seadusandlik võim kuulub Rahvuskogule, mille liikmete arvu ja valimise korra määrab kindlaks president. Kuni alatise põhiseaduse vastuvõtmiseni pidid vabariigi mõlemas osas (Egiptuses ja Süürias) eksisteerima keskvalitsusele alluvad täidesaatvad nõukogud, mille juhatajad määrab president.⁵ Sisepoliitikas on avalikult välja kuulutatud kurss nn. «demokraatliku, sotsialistliku ühiskonna» loomisele, mis põhineb «rahvastiku kõigi klasside koostööl» nn. Rahvusliidu raames — ühiskondliku organisatsiooni raa-

---

⁴ NSVL Riigipanga välisvaluuta kursside tabelis seisuga oktoober 1961 on 1 Egiptuse nael = 2 rbl. 60 kop. ja 100 Süüria naela = 25 rbl. 25 kop. — *Toim.*

⁵ 1961. a. suvel saadeti Süüria rajooni Täidesaatev Nõukogu laiali. See samm oli üheks tingimuseks Süüria ülestõusu tekkimisel ja Süüria lahkimisel AUV koosseisust. — *Toim.*

mes, mis on loodud ajutise põhiseaduse põhjal. Kõik varem eksisteerinud parteid ja ühiskondlikud organisatsioonid on keelatud, kusjuures alates 1958. aasta lõpust jälitatakse kommuniste ja mõningaid teisi progressiivseid tegelasi.

Välispoliitika. Araabia Ühinenud Vabariik peab kinni positiivse neutraliteedi ja blokkidega mitteühinemise poliitikast. Ta toetab NSV Liidu ettepanekut teostada üldine ja täielik desarmeerimine ning teha lõpp kolonialismile. Kuulub Araabia Maade Liigasse⁶ (alates 1945. aastast) ning Aasia ja Aafrika Maade Solidaarsuse Komiteesse.

1958. aasta märtsis liitus Araabia Ühinenud Vabariigiga föderatiivsetel alustel veel üks araabia maa — Jeemeni kuningriik, selle tulemusena tekkis Araabia Ühinenud Riikide Föderatiivne Liit. Liidu liikmed ühendasid oma relvastatud jõud ja teostavad ühtset välispoliitikat, säilitades oma iseseisvuse kõikidel teistel poliitilise ja majandusliku elu aladel. Liidu eesotsas on Ülemnõukogu, kuhu kuuluvad riikide juhid.⁷

---

⁶ Araabia Maade Liiga — riikide liit, mis moodustati 1945. a. märtsis araabia maade ühiste huvide eest hoolitsemiseks. Liiga asutajaliikmeteks olid Egiptus, Iraak, Jeemen, Jordaania, Liibanon, Saudi-Araabia ja Süüria, hiljem astusid liigasse Liibüa (1953), Sudaan (1956) ja Tuneesia ning Maroko (1958). 1959. a. septembrist kuulub liigasse vaatlejana Alžeeria Vabariik. Liiga peasekretariaat paikneb Kairos. — *Toim.*

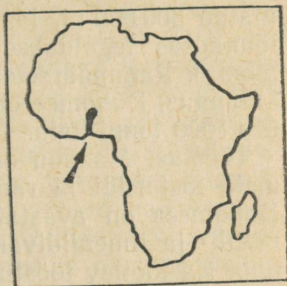
⁷ See liit jäi kuni oma olemasolu lõpuni formaalseks ühenduseks, mille programmi tegelikult ellu ei rakendatudki. Pealegi teravnesid vastuolud Araabia Ühinenud Vabariigi ja Jeemeni vahel sedavõrd, et 27. detsembril 1961. a. teatas AUV enda lahkumisest mainitud liidust. Sellele AUV sammule vastas Jeemen diplomaatiliste suhete katkestamisega. — *Toim.*

DAHOMEE VABARIIK

Kuulutati sõltumatuks 1. augustil 1960. a.¹

Nõukogude Liidu tunnustusavaldusest teatati N. S. Hruštšovi telegrammis 31. juulist 1960. a. peaminister Hubert Magale.

Võeti vastu ÜRO liikmeks 20. septembril 1960. a.

Territoorium — 115 800 km².

Rahvastik — 1,93 miljonit elanikku (1960). 30 erineva suguharu ja rahvuse hulgas on tähtsamateks dahomeelased ehk fonid (42% rahvastikust), joruubad ja bariibad. Dahomeelased on hõimud Ginea rannikualadel elava eve rahvaga. Enne kolonisaatorite sissetungimist oli neil kõrge kultuur. Endises Dahomee pealinnas Abomeys on säilinud huvitavad ajaloolised mälestusmärgid.

Pealinn — Porto Novo (31 000 elanikku). Ainsaks mere-sadamaks ja tähtsamaks kaubanduskeskuseks on Cotonou (60 000 elanikku).

Majanduse üldiseloomustus. Prantsuse kolonisaatorite «pingutuste» tagajärjel on Dahomee mahajäänud agrar-maa. Kogutoodangu mahult (31 miljardit Aafrika franki, 1958. a.) asub ta teiste endiste Prantsusmaa kolooniatega võrreldes ühel viimasel kohal. Suurem osa rahvastikust tegeleb põllumajandusega, mille tehniline tase on väga madal.

Põllumajandus. Peamiseks põllumajandusharuks on taimekasvatus, lõunas kasvatatakse maisi ja maniokki, põhjas — hirssi ja jamssi. Peamist sissetulekut saadakse õlipalmist, istandike pindala ulatub 7000 km²-ni ja puude arv üle 50 miljoni, aastas veetakse välja 15 000 tonni palmiõli ja 60 000 tonni palmituumi. Kasvatatakse ka kookospalme ja puuvilla. Mõnes rajoonis kultiveeritakse peamiselt maapähklit. Dahomee kesk- ja põhjaosas on laialdaselt levinud šii-õlipuud. Selle puu viljade realiseerimine võrdub peaaegu puuvilla müümisega, kusjuures välja veetakse 2000—4000 tonni tuumi.

¹ Kuid jäi liikmesriigina Prantsuse Ühenduse koosseisu, kust lahkus koos teiste Antandinõukogu maadega 1961. a. suvel. — *Toim.*

Loomakasvatusel on teisejärguline tähtsus. Veiste arv ulatub 300 000-ni, lammaste ja kitsede arv — 600 000-ni, lõunaosas tegeldakse seakasvatusega (ligikaudu 190 000 looma). Rannaäärsetes rajoonides on suhteliselt arenenud kalandus. Dahomee ekspordib igal aastal naaberriikidesse üle 1000 tonni kala.

Tööstus. Maapõu on halvasti uuritud. On olemas andmeid fosforiidi ja raua- ning uraanimaagi leiukohtadest. Dahomees on avastatud kroomilademed ning rikkalikud rutiili- ja ilmeniidivarud. Mäetööstus aga faktiliselt puudub. Ka töötlev tööstus on nõrgalt arenenud. Väikeettevõtetes töötavate tööstustööliste arv küünib vaevalt 10 000-ni. Tähtsamaks tootmisalaks on palmiõlitööstus. Pärast Teist maailmasõda on ehitatud 4 küllaltki suurt ettevõtet: Avranca tehas Porto Novost põhja pool (võimsus — 4000 tonni palmiõli aastas), tehased Gbadas, Bohiconas ja Ahozanas (võimsusega igaüks 2000 tonni). Porto Novo ja Cotonou lähedal asuvates ettevõtetes kasutatakse palmiõli seebi valmistamiseks. Dahomees on 3 saeveskit ja üle 10 puuvillapuhastustehase. 1952. a. anti välja litsents rikkalikkude rutiili- ja ilmeniidilademeteks eksploatamiseks Kouane rajoonis. Senini pole kaevandamist veel alustatud.

Rahaühik — Aafrika frank; 175 Aafrika franki = 1 Ameerika dollar.

Väliskaubandus peegeldab riigi majanduse monokultuurilist struktuuri. $\frac{2}{3}$ väljaveost moodustavad palmiõli ja palmituumad. Veetakse välja ka maapähklit, puuvilla, värsket ja soolatud kala, kohvi, šii-õlipuu vilju ja teisi kaupu. Importartikliteks on toiduained (suhkur, nisujahu, joogid jm.), tekstiilkaubad, naftasaadused ja vähesel määral tööstusseadmed. 70% väliskaubanduse käibest langeb Prantsusmaale. Järgnevad Inglismaa, Lääne-Saksamaa ja Holland. Kaubavahetust peetakse ka naabermaadega.

Riiklik kord. Tähtsamateks parteideks on Dahomee Vabariiklik Partei, Dahomee Demokraatlik Koondis ja Dahomee Demokraatlik Liit.² Seadusandliku Rahvuskogu valimistel 23. aprillil 1959. aastal jagunesid deputaatide kohad järgmiselt: Dahomee Vabariiklik Partei — 28, Dahomee Demokraatlik Koondis — 22, Dahomee Demokraat-

² 1960. a. märtsis liitusid Dahomee Vabariiklik Partei ja Dahomee Progressiivne Partei ühiseks Dahomee Rahvuslaste Parteiks, mis sama aasta novembris ühines Dahomee Demokraatliku Koondisega ühiseks Dahomee Ühtsusparteiks. — *Toim.*

lik Liit — 20. Dahomee valitsuse juhiks on Demokraatliku Koondise üks juhtidest — Hubert Maga. Valitsuses on esindatud kõik kolm põhilist poliitilist parteid (DDL-ist ja DDK-st — 4, DVP-st — 3). Seadusandliku Rahvuskogu ning presidendi uued valimised toimusid 1960. a. lõpul.³ Vastavalt vastuvõetud otsusele töötatakse välja ühine konstitutsioon neljale Antandinõukokku⁴ kuuluvale riigile.

Välispoliitika. Dahomee sõltumatust tunnustab enamik maailma riike. Dahomeel on tihedad suhted naabermaadega. 1958. aastal astus Dahomee kui ühenduse liikmesriik Mali Föderatsiooni. Kolonisaatorite survele oli aga Dahomee valitsus sunnitud föderatsioonist lahkuma. Hiljem, rea vastastikuste kokkulepete alusel astus Dahomee Antandinõukogu liikmeks, kuhu kuuluvad ka Elevandiluuranniku, Niigeri ja Ülem-Volta vabariigid. Antandinõukogu tegevusplaanis on osavõtivate riikide majanduselu koordineerimine, tolliliidu sõlmimine, plaanide ja programmide kooskõlastamine. Neli riiki on kokku leppinud selles suhtes, milistes maades üks Antandinõukogusse kuuluv riik kindlustab kõikide esindust ja ka nende maade suhtes, kus üldesindus on Prantsusmaa käes.⁵

---

³ Vabariigi presidendiks valiti Hubert Maga. — *Toim.*

⁴ Antandinõukogu e. Kokkuleppenõukogu (*Conseil de l'Entente*) — Dahomee, Elevandiluuranniku, Niigeri ja Ülem-Volta vahel 1959. a. sõlmitud kokkulepe majandusliku ühenduse moodustamiseks. Antandinõukogu peamiseks programmiliseks nõudeks on ühtse föderatiivse vabariigi loomine, mis ühendaks Prantsusmaa ja ta Aafrika valdused. 1961. a. suvel astusid Antandinõukogu maad Prantsuse Ühendusest formaalselt küll välja, kuid nende riigikaitse, välispoliitika ja majanduselu funktsioonid jäävad endiselt Prantsusmaaga seotuks. Sageli mainitakse Antandinõukogu kirjanduses ka Aafrika Antandi või Sahel-Benini Liidu nime all (*Sahel* tähendab araabia keeles rannikut, *Benin* oli muistne neegririik Niigeri suudmest lääne pool). — *Toim.*

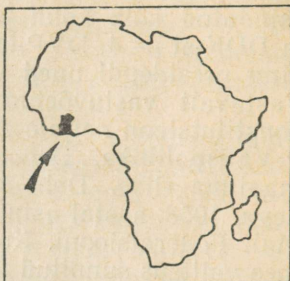
⁵ 1961. a. märtsis läks prantsuse imperialistidel korda moodustada oma endistest kolooniatest nn. Aafrika ja Malgaši Liit (*Union de l'Afrique et Malgache*), kuhu kuuluvad liikmesriikidena Dahomee, Elevandiluurannik, Gaboon, Kameruuni Föderatiivne Vabariik, Kesk-Aafrika Vabariik, Kongo (pealinn Brazzaville), Malgaši, Mauretaania, Niiger, Senegal, Tšaad ja Ülem-Volta. Liidu alalise peasekretariaadi asukohaks on Kameruuni FV pealinn Yaoundé. Kui esialgu pidi selle liidu eesmärgiks olema majandusliku koostöö arendamine, siis pärast nende maade Tananarive'i konverentsi (septembris 1961) sai selgeks, et vastastikuse kaitsepakti sõlmimisega muutus see liit NATO filiaaliks olevaks sõjaliseks blokiks, mille tegevust juhivad mainitud maade armeedes kõrgetel kohtadel teenivad prantslased. — *Toim.*

ELEVANDILUURANNIKU VABARIIK

Kuulutati sõltumatuks 7. augustil 1960. a.¹

Nõukogude Liidu tunnustusavaldusest teatati N. S. Hruštšovi telegrammis 6. augustist 1960 peaminister Félix Houphouët-Boigny'le.

Võeti vastu ÜRO liikmeks 20. septembril 1960. a.

Territoorium — 322 500 km².

Rahvastik — 3,3 miljonit (sealhulgas 17 000 eurooplast). Põliselanikeks on peamiselt mandingo suguharud.

Pealinn — Abidjan (212 000 elanikku — 1960). Teised tähtsamad keskused — Bouaké, Grand-Bassam, Gagnoa, Daloa, Korhogo, Grand-Lahou.

Majanduse üldiseloostus. Võrreldes teiste endiste Prantsuse Lääne-Aafrika maadega on Elevandiluurannik majanduslikult enam arenenud riik, natsionaalse tulu (190 miljardit Aafrika franki — 1956. a.) poolest kuulub talle mainitud maade seas esikoht, ehkki natsionaalne tulu on 10 korda vähem kui tööstuslikult arenenud kapitalistlikes riikides. Elevandiluuranniku agraarsele toorainele rajatud majandust kontrollib peaaegu täielikult välismaine, eelkõige Prantsuse kapital «Banque de Indochine'i», «Banque de l'Afrique Occidentale'i» ja «Crédit financier de l'Ouest Africain'i» pankade kaudu. Domineerivad poolfeodaalsed suhted, mis on läbi põimitud sugukondlike suhete jäänus- tega ja allutatud imperialistliku ekspuaterimise huvidele. Praeguse valitsuse programm kõige üldistatumas vormis näeb ette «pidevat progressi Aafrika elanikkonnale».

Põllumajandus on peamiseks majandusharuks riigis. Põllutöö põhineb väikekaubamajandusel. On olemas terve hulk välismaa kapitalile kuuluvaid suuri istandikke. Tähtsamate kultuuride osas on külvipind ja aastane toodang järgmised: kohv — 350 000 aakrit², 160 000 tonni (3. koht maailmas), kakaoad — 430 000 aakrit, 60 000—65 000

¹ Kuid jäi liikmesriigina Prantsuse Ühenduse koosseisu, kust lahkus koos teiste Antandinõukogu maadega 1961. a. suvel. — *Toim.*

² 1 aaker = 0,4047 ha. — *Toim.*

tonni (4. koht), banaanid — 3500 aakrit, õlipalm — 15 000 aakrit, ananass — 1000 aakrit, koola — 8 milj. puud). Kasvatatakse veel maapähklit, sisalit ja puuvilla.

Loomakasvatus on nõrgalt arenenud. Metsamajandus (1958. aastal — 82 000 m³ saematerjali), sealhulgas kuulub akažuupuu (punane puu) ja aafrika tiikpuu töötlemine prantsuse kontsessioonäridele. Kalandus on vähe arenenud.

Tööstus. Hoolimata suurepäraest geoloogilistest võimalustest on maapõuevarade kaevandamine nõrgalt arenenud. Ulatuslikult kaevandatakse teemante, pool toodangust läheb juveelideks. Kaevandused kuuluvad Prantsuse kompaniidele «Sarenci» ja «Saguinex». Kaevandatakse ka mangaanimaaki (Grand-Lahou lähedal), kulda ja vaske. Töötlev tööstus on esindatud palmisaaduste, kakaoubade, šii-õlipuu pähklite töötlemise ettevõtete ning ananassi- ja apelsinimahla ning -konservide tootmise tehastega. On ka mõned saeveskid. Abidjani lähedal asub esimene troopilisse Aafrikasse ehitatud paberivabrik, mille võimsus on 6000 tonni pruuni paberit aastas. Seal asub ka suure Prantsuse laevaehitusfirma filiaal.

Liiklusolud. Teedevõrk on arenenud tervenisti tootmis- ja saaduste väljaveo huvides. Ainukene raudtee³ Abidjan—Bobo-Dioulasso—Ouagadougou ühendab maad Ülem-Volta ja võimaldab viimasele väljapääsu mere äärde. Maanteed on tavaliselt kivitamata. Lennujaam asub Abidjanis.

Rahaühik — Aafrika frank; 1 Aafrika frank = 0,02 uue Prantsuse frangiga; 175 Aafrika franki = 1 Ameerika dollar. Emissioon: «Banque Centrale des Etats de l'Afrique Occidentale».

Väliskaubandusele on iseloomulik toorainete väljavedu. Aktiivne saldo kulub maksebilansi puudujäägi kustutamiseks, mis tekib kasumite ülekandmisest välismaistele kompaniidele. Väliskaubandust kontrollivad «Compagnie Française de l'Afrique Occidentale», «Société Commerciale de l'Ouest Africain» (Šveitsi ja Prantsuse kapital), samuti ka «Unileveri» (Inglise-Hollandi kapital) sõltuvuses olevate kompaniide rühm. Ekspordi käive (siin ja edaspidi 1958. aasta, tuhandetes Aafrika frankides): üldse — 31 492, sealhulgas kohv — 18 782, kakaoad — 6415, mets (ülekaalus on töötlemata) — 3319, banaanid — 1274, palmipähklid — 390, teemandid — 315, palmiõli — 48, eluskari — 2. Maade

³ Elevandiluuranniku piiresse jääb sellest 580 km. — *Toim.*

järgi: Prantsusmaa — 18 808, Ameerika Ühendriigid — 5143, Holland — 1027, Itaalia — 571, Saksa Föderatiivne Vabariik — 462, Inglismaa — 125, Belgia — 103. Import: üldse — 22 827, sealhulgas tarbeesemed — 12 866, masinad ja seadmed — 4917, toorained ja poolfabrikaadid — 3556, kütused — 1488. Maade järgi: Prantsusmaa — 14 492, Saksa Föderatiivne Vabariik — 1197, Ameerika Ühendriigid — 916, Itaalia — 502, Holland — 617, Inglismaa — 612, Belgia — 330.

1959. aastal alustati kaubavahetust Nõukogude Liiduga: kakaoube müüdi 30,4 miljoni rubla väärtuses.⁴

Riiklik kord. Elevantiluuranniku Vabariik on vastavalt uuele konstitutsioonile — «ühtne, jagamatu, ilmalik, demokraatlik ja sotsiaalne vabariik». Riigipeaks on president, kes valitakse otsese hääletamise teel üldise valimisõiguse alusel viieks aastaks. President on ümbervalitav ja tal on täielik täidesaatev võim; ta vastutab ainult valijate ees ja määrab valitsuse liikmeid, kes on vastutavad tema ees, tal on õigus esitada ühel ajal deputaatidega seaduseelnõu ja nõuda mõningate küsimuste teistkordset läbivaatamist, millele kaasneb hääletamine $\frac{2}{3}$ häälteenamusega või referendum. President peab läbirääkimisi rahvusvaheliste lepingute sõlmimiseks ja ratifitseerib neid; erakorralise olukorra ajal riigis võtab enda peale kogu võimu pärast seda, kui ta on konsulteerinud Rahvuskogu esimehega. Vabariigi president on valitsuse juht ja relvastatud jõudude ülemjuhataja. Tal on armuandmisõigus, ta määrab sise- ja välispoliitikat ning juhib seda. Valitsuse liikme funktsioonid ei ole ühendatavad deputaadi mandaadiga. Ministrid ei ole vastutavad Rahvuskogu ees. Rahvuskogu saadikuid valitakse viieks aastaks üldise valimisõiguse alusel üldrahvusliku nimekirja järgi. Rahvuskogu esimees on — F. Yassé. Seaduseelnõude väljatöötamiseks moodustatakse Rahvuskogu komisjonid, kes võivad välja kutsuda ministreid ja kasutada ametnike teeneid: Prantsusmaa konstitutsioon on kriteeriumiks, mille põhjal määratakse erinevus seaduste ja määruste vahel. Rahvuskogu võib volitada vabariigi presidenti välja andma seadusi piiratud tähtjaga jooksul.

Praegu on riigipeaks Félix Houphouët-Boigny (sünd. 1905. a.), ta on meditsiinidoktor, omab rida farme ja istan-

⁴ Vt. märkus 3 (lk. 7). — *Toim.*

dikke, oli mitu aastat Aafriklaste Demokraatliku Koondise⁵ esimeheks, juhtides selle paremat tiiba, oli ministriks Prantsuse kabinetis. Aafriklaste Demokraatliku Koondise kohalik seksioon — Elevandiluuranniku Demokraatlik Partei — on riigis juhtival kohal.

Välispoliitika programmis, mille kuulutas välja F. Houphouët-Boigny, on kavandatud suhete tugevdamine teiste Aafrika maadega, rahu kindlustamine, relvastumisest keeldumine, suhete loomine kõikide teiste maadega täieliku üheõigusluse alusel. Sealjuures on rõhutatud, et praegune valitsus pooldab «traditsioonilisi» suhteid Lääne maadega, peetakse vajalikuks luua Aafrikas «NATO tüüpi» blokk,⁶ kuid seda mitte rahvuslikul alusel, püsimit frangi tsoonis jne. Naaberriikide — Niigeri, Dahomee ja Ülem-Voltaga — arendatakse suhteid Antandinõukogu⁷ kaudu. Elevandiluuranniku Vabariik võib vastavalt uuele konstitutsioonile teha kokkuleppeid teiste riikidega liitumiseks, kusjuures on ette nähtud valitsustevaheliste organite loomine, ühine juhtimine, valuuta, majanduse ja finantsküsimuste koordineerimine ja vaba koostöö ka välispoliitika, riigikaitse, transpordi ja hariduse küsimustes.

---

⁵ Aafriklaste Demokraatlik Koondis (*Rassemblement Démocratique Africain* — RDA; tõlgitud samuti Aafrika Demokraatliku Ühendusena) — Pärast Teist maailmasõda loodud tugev poliitiline organisatsioon, mille kolonialismivastane programm haaras kaasa suuri rahvahulki ja etendas olulist osa mitte ainult Elevandiluuranniku, vaid ka teiste Prantsuse kolooniate, nn. musta Aafrika rahvaste vabadusvõitluses. — *Toim.*

⁶ Vt. märkus 5 (lk. 13). — *Toim.*

⁷ Vt. märkus 4 (lk. 13). — *Toim.*

ETIOOPIA JA ERITREA FÖDERATSIOON

Etioopia¹ ja endise Itaalia koloonia Eritrea föderatsioon moodustati 15. septembril 1952. a.

Diplomaatilised suhted Nõukogude Liiduga loodi aprillis 1943.

Territoorium — 1 184 000 km², sellest Eritrea 124 300 km². Etioopia jaguneb kaheteistkümneks provintsiks, Eritrea kuueks ringkonnaks.

Rahvastik — 21,8 miljonit, neist Eritreas 1,1 miljonit. Rahvastiku etniline koostis on võrdlemisi kirju. Esindatud on kuni 50 rahvust, nende hulgas on tähtsamaks amhaarad. Edasi järgnevad gallad, somaalid, danaakilid. Enamik elanikkonnast kuulub etioopia tõugu (umbes 80%). India-lased, araablased, kreeklased, armeenlased, itaallased, prantslased, inglased, rootslased ja ameeriklased elavad tavaliselt linnades. Linnarahvastik on väikesearvuline (ligikaudu $\frac{1}{20}$ osa).

1955. aasta konstitutsiooniga kuulutati riigikeeleks amhaara keel (amarinja), mis kuulub semiidi keelte rühma ja mida kõneldakse peamiselt Kesk- ja Põhja-Etioopias. Maa lõuna- ja idaosas domineerivad elanikkonna hulgas kušiidi keeled, maa läänepiiril — niloodi keeled.

Pealinn — Addis Abeba (400 000 elanikku). Eritrea tähtsaim linn on Asmara (120 000 elanikku). Suuremad linnad on veel Harar (40 000), Diredaua (30 000), Massaua (25 000) ja Gondar (15 000).

Majanduse üldiseloostus. Etioopia on mahajäänud agraarmaa, kus, vaatamata kapitalistlike suhete teatavale arengule domineerib veel kõikjal sugukondliku korra iganditest läbipõimunud feodalism. Väliskapitalil on tähtis positsioon.

¹ Etioopia (Abessiinia) on üks maailma vanimaid riike, kes eksisteerib ühtse keisririigina juba 13. sajandist. Ajavahemikus 1935/36 — 1942 oli ta itaallaste poolt okupeeritud ja muudetud Itaalia Ida-Aafrika koostisosaks. — *Toim.*

Valitsus teeb suuri jõupingutusi rahvamajanduse taseme tõstmiseks. Varsti pärast Itaalia okupatsioonist vabastamist (1941. aastal) viidi läbi rida reforme. 1942. aastal keelati orjapidamine, 1944. aastal muudeti maksusüsteemi; kõik maavaldused maksustati maamaksuga, olenemata sellest, kas neid hariti või mitte. Osa mõisnikke, kes ülesharmata maa eest maksu ei tahtnud maksta, loobus oma maadest. See viis mõisnike maavalduste mõningale vähenemisele. Kuni käesoleva ajani kuulub suur osa maast suurmaomanikele. Paljud talupojad ei oma isiklikku maad ja on sunnitud kasutama mõisa maad teopäevade ning kruntrendi eest. Vajadus seda olukorda parandada ja «igale etiooplasele maad jagada» viis maareformi väljakuulutamiseni 1959. aasta augustis. 18. märtsil 1960. aastal anti välja seadus maareformi läbiviimist juhtiva komitee moodustamiseks. Samal ajal võeti vastu otsus 5 miljoni Etioopia dollari assigneerimiseks, mis määrati põllumajandusliku tootmise arendamiseks, masinate soetamiseks ja elanikkonna elatustaseme tõstmiseks.

Viimastel aastatel teeb Etioopia valitsus jõupingutusi, et nõrgendada maa sõltuvust väliskapitalist.

Suurt tähelepanu osutatakse riikliku sektori arendamisele. Vastavalt 1957. aastal vastuvõetud majanduse arendamise viie aasta plaanile on kavatsusel rea uute suurte tööstusettevõtete ehitamine. 3. mail 1960. aastal avati uus hüdroelektrijaam Awaši (Hauaši) jõel, mis annab 110 miljonit kilovatt-tundi elektrienergiat aastas. Tänu selle ehitamisele peab elektrienergia toodang kasvama kaks korda. Hüdroelektrijaam on ehitatud Itaalialt reparatsiooniks saadud kapitaliga. Kavatakse asuda ekspluateerima hiljuti Adola lähedal avastatud kullasoont, mis peab suurendama kullatoodangut kolm-neli korda. Assabis lõpetatakse tekstiilivabriku ehitamine, ehitatakse teist suhkruvabrikut. Koos uute tööstusettevõtete ehitamisega paneb valitsus rõhku ka käsitööstusliku tootmise arendamisele.

Põllumajandus. Üle 90% rahvastikust on tegev põllumajanduses. Haritakse üles ainult 10—12% harimiseks kõlblikest maadest (umbes 8 miljonit ha). Maaharimise süsteem on äärmiselt mahajäänud (maa jätmise sööti ja alepõletamine). Teravilja koristatakse sirbiga. Peamised kultuurid on tera- ja kaunviljad, õlikultuurid (sojaoad, maapähklid, lina); tehnilised kultuurid (puuvill, tubakas, suhkruroog) ning mitmesugused juur- ja puuviljad. Eriline tähtsus on

kohvi tootmisel. Etioopia on selle kultuuri kodumaa (Kaffa provints). Siin leidub suuri metsikult kasvavaid kohvipuu-fihnikuid. Parimaid sorte (näiteks mokat) kasvatatakse välismaistele, eriti Itaalia kompaniidele kuuluvates istandikes. Loomakasvatus on nõrgemini arenenud (välja arvatud Eritrea). Arvuliselt (miljonites) on veiseid — 20, lambaid — 20, kitsi — 15, eesleid — 3, ning samuti ka 500 000 kaamelit.

Tööstus on Etioopias äärmiselt nõrgalt arenenud. Maa-põuevarade lademeid on vähe uuritud ja avastatud maa-põuevaru peaaegu ei kaevandata. On avastatud rauamaaki, kivisütt, mangaani, vaske, niklit, väävlit, vilgukivi, asbesti, tsinki, pliid, volframit, uraani jne. Kaevandatakse kulda ja plaatinat ning toodetakse kaalisoola (Danakili järvedest) ja keedusoola (mereveest). Mäetööstusesse on mahutatud eeskätt välismaa kapital. Töötlev tööstus on esindatud väikeste põllumajanduslikku toorainet töötlevate vabrikute ja tehastega, nagu köie-, naha- ja jalatsi-, tellise-, tsemendi-, laua-, tiku-, seebi- ja makaronivabrikud. Pisut suuremad neist on tekstiilivabrik Diredauas ja suhkruvabrik Wondžis (viimane kuulub Hollandi kompaniile). Vabrikutootmine ei rahulda elanikkonna nõudeid tööstuskaupade osas (tekstiilivabrikud rahuldavad näiteks vaevalt 40% elanikkonna tekstiilkaupade tarbimisest), ja siin tuleb abiks küllaldaselt arenenud kodukäsitöenduslik tootmine (kangakudumine, nahkade töötlemine, nõude ja ehte valmistamine, mööbli valmistamine, sepatöö jne.). Punase mere rannikul, Massaua rajoonis, on levinud kalapüük, Dahlaki saarestikus aga pärlipüük.

Liiklusolud on äärmiselt puudulikult korraldatud. Vihmaperioodil katkeb suuremas osas riigist igasugune transpordihendus. Raudteeliinid Addis Abeba — Džibuuti sadam (Prantsuse Somaalimaal) ja Massaua—Biscia (Eritreas) on vastavalt 784 ja 350 km pikad. Autotranspordi liiklemiseks sobivaid maanteid on umbes 18 000 kilomeetrit. Etioopia lennukompaniid teenindavad nii sisemaaline kui ka Egiptusse, Kreekasse, Pakistani jm. kulgevaid välisliine. Suur tähtsus on meretranspordil. Tähtsamateks sadamateks on Punase mere ääres asuvad Massaua ja Assab.

Rahaühik — Etioopia dollar; 2,8 Etioopia dollarit = 1 Ameerika Ühendriikide dollariga.²

² NSVL Riigipanga välisvaluuta kursside tabeli (seisuga oktoober 1961) järgi 100 Etioopia dollarit = 36 rubl. — *Toim.*

Väliskaubandus ja majanduslikud suhted välismaadega.

Eksport: kohv (üle 50% väliskaubanduse maksumusest), toor- ja karusnahad, õlipuu seemned, teravili, vaha, pipar, kalajahu, elevandiluu, pärlid, pärlmutter. Import: puuvillane riie ja kedrus, seadmed, masinad, autod, naftasaadused, ehitusmaterjalid ja suhkur.

Viimastel aastatel laieneb majanduslik koostöö sotsialismimaadega. 1959. aasta suvel tegi Hailé Selassié I visiidi Nõukogude Liitu, kus sõlmiti leping, mille kohaselt Nõukogude Liit annab Etioopiale 400 miljoni rubla ulatuses krediiti. Nõukogude Liit annab Etioopiale tehnilist abi rea tööstusobjektide ehitamisel ja komplekssete geoloogiliste tööde läbiviimisel. Plaan näeb ette ehitada naftatöötlemistehas ja kullakaevandus koos rikastamisvabrikuga ning määrata samuti kindlaks Nõukogude krediidiga rajatava metallurgiatehase ehitamine. Nõukogude valitsus võttis enda peale 100 õpilasele tehnilise kooli ehitamise, mis on määratud kingituseks Etioopia keisrile. Addis Abebas töötab Nõukogude haigla, mis annab suurt abi elanikkonnale.³ Etioopia sai laenu ka Tšehhoslovakkia Sotsialistlikult Vabariigilt (24 000 000 Etioopia dollarit) jne.

Riiklik kord. Etioopia on riigivormilt konstitutsiooniline monarhia. Riigi eesotsas seisab keiser (neegus), kelleks on käesoleval ajal Hailé Selassié I.⁴ Keisril on kaks nõuandvat organit: Riiginõukogu (Keiserlik Krooninõukogu), kes tegeleb keiserliku perekonna ja troonipärimisküsimustega ning koosneb peapiiskopist, senati esimehest ja teistest keisri poolt nimetatud isikuist, ja Föderaalnõukogu. Viimane tegeleb föderatsiooni küsimustega ja moodustatakse pariteedi alusel keisri poolt määratud Etioopia ja Eritrea esindajaist. Seadusandlik võim kuulub keisrile ja parlamendile, viimane koosneb saadikute kojast ja senatist. Kooskõlas 1955. aasta konstitutsiooniga, minnes suurte sammudega edasi maa demokratiseerimise teel, valitakse

³ 1961. a. jaanuaris kirjutati Addis Abebas alla Nõukogude—Etioopia kultuurialase koostöö kokkuleppele. — *Toim.*

⁴ Hailé Selassié I, varem ras Tafari Makonnen, sündis 1892. a. Harari provintsi kubernerit pojana. Sai 1916. a. regendiks, kuulutati 1928. a. neeguseks ja 1930. a. Hailé Selassié I nime all Etioopia keisriks. Okupatsiooniaastatel 1936—1941 viibis emigratsioonis ning juhtis isiklikult maa vabastamist itaallaste ülemvõimu alt. Hailé Selassié I rahumeelse neutraliteedi poliitika vastu astusid 1960. a. 14. detsembril välja mõned läänemeelsed sõjaväelased, kuid nende mässukatse nurjus. — *Toim.*

saadikute koja liikmed otseste valimiste teel salajasel hääletamisel kõigi kodanike poolt neljaks aastaks. Parlamendi ülemkoja — senati liikmed määratakse keisri poolt kuueaastase tähtajaga, kusjuures üks kolmandik nende koosseisust kuulub kahe aasta järel uuendamisele. Täidesaatva võimu funktsioone täidab valitsus eesotsas peaministriga. Valitsus on keisri ees vastutav.

Eritreal on oma konstitutsioon ja parlament. 1960. a. mais võttis Eritrea Rahvuskogu vastu otsuse nimetada Eritrea valitsus ümber Eritrea administratsiooniks eesotsas peaadministraatoriga. Eritrea administratsioon tegeleb kohaliku valitsuse küsimustega. Eritrea parlament on ühekojaline ja valitakse neljaks aastaks. Kehtib paiksuse tsensus.

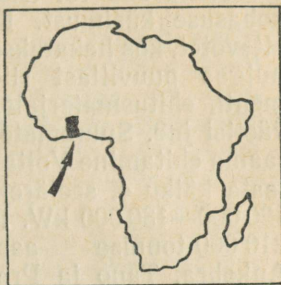
Välispoliitika. Etioopia valitsus astub välja koostöö laiendamise eest kõigi maadega, sõltumata nende sotsiaalmajanduslikust korrast, ja on kolonialismi likvideerimise poolt. ÜRO Peaassamblee XV istungjärgul toetas tema esindaja NSV Liidu ettepanekut täielikult likvideerida häbistav koloniaalsüsteem. Selle poliitika rakendamine püüab takistada maa riigiaparaadis leiduvaid välismaiseid «nõuandjaid». Veel kehtib 1953. aastal alla kirjutatud Etioopia—Ameerika «Vastastikuse abistamise pakt», mille järgi Ameerika Ühendriigid said õiguse ehitada sõjalisi baase Etioopia territooriumile (Massauasse ja Asmarasse). Kuid laiade masside poolt toetatud neutraliteedipoliitika pääseb võidule.

GAANA VABARIIK

Kuulutati sõttumatuks 6. märtsil 1957. a.

1. juulil 1960. aastal kujundati ümber vabariigiks.

Nõukogude Liiduga kehtestati diplomaatilised suhted 14. jaanuaril 1958. a. Võeti vastu ÜRO liikmeks 8. märtsil 1957. a.

Territoorium — 237 900 km².

Rahvastik — 6,7 miljonit inimest. Põhilise elanikkonna moodustavad ašantid, fantid ja eved. Ametlikuks keeleks on inglise keel.

Pealinn — Akra (388 000 elanikku). Tähtsamateks keskusteks on veel Kumasi, Takoradi, Cape Coast, Koforidua, Tamale, Obuasi. Administratiivselt jaguneb maa Ashanti, Trans-Volta (Togolandi), Ida-, Lääne- ja Põhjaregiooniks. Regioonid jagunevad distriktideks.

Majanduse üldiseloostus. Inglise kolonisaatorite pikaajalise võimutsemise tõttu on maa majandus üldiselt vähe arenenud, peaaegu täielikult puudub vabrikutööstus. Inglise kapital valitseb peaaegu kõigis majandusharudes. Natsionaalne tulu ühe elaniku kohta on 12 korda väiksem kui Inglismaal. Valitsus pingutab jõudu, et kolonialismi tagajärgi likvideerida ja maksimaalselt forsseeritud tempoga tööstust arendada. On ehitatud rida tööstusettevõtteid, areneb põllumajandus.

1959. aasta juulis asus Gaana majanduse arendamise teise viisaastaku plaani täitmisele; plaan kinnitati ajavahe-
mikuks 1. juulist 1959 kuni 30. juunini 1964. Vastavalt kavanditele vajatakse plaani täitmiseks 350 miljonit naelsterlingit. Valitsuse käsutuses on 126 miljonit naelsterlingit; see summa kulutatakse esmajärjekorras ettenähtud projektide ehitamiseks. Peale selle on planeeritud 117 miljoni naelsterlingi väärtuses ehitustöid. Nende tööde teostamine oleneb väliskrediidist. Kasutades riigis välismaist kapitali püüab valitsus samal ajal majandust oma kontrollile allutada. 1958. aastal loodi Tööstuse Arendamise Büroo, kelle ülesandeks on abistada vanu ettevõtteid nende tege-

vuses ja aidata kaasa uute eraettevõtete ehitamisele, samuti otsustada ühe või teise tööstusharu arendamise otstarbekohasuse küsimust. Kavatakse ehitada ligikaudu 600 ettevõtet, kus hakatakse tootma mitmesuguseid kaupu, sealhulgas puuvillast riidet, trikootaži, jalatseid, klaasi, tsementi, ehitusmaterjale, värve, alumiiniumtooteid, paberit, väetisi jne. Suuremate kavatsuste hulgas on hüdroelektrijaama ehitamine Volta jõe. Esmajärjekorras kavatakse lasta käiku 4, seejärel 6 generaatorit, igaüks võimsusega 120 000—130 000 kW. Peale selle on kavatsusel ehitada ka 210 000-tonnise aastatoodanguga alumiiniumitehas. Ankobra, Tano ja Pra jõgedele nähakse ette paisude ja elektrijaamade ehitamist. Maapõuevarade avastamiseks on kavas geoloogilised uurimistööd.

Põllumajanduse alal kavatakse luua rida suuri kautšuki- ja banaaniistandikke, suurendada kariloomade arvu ja produktiivsust, tõsta teravilja, kakaoubade, banaanide ja teiste kultuuride saagikust. Valitsus assigneerib suuri summasid teede rajamiseks ja parandamiseks, sildade ehitamiseks, samuti ka oma tsiviilõhulaevastiku loomiseks. Majanduse arendamise teise viisaastaku plaani ürituste suunaks on vähendada majanduslikku sõltuvust välismaisest kapitalist.

Põllumajandus on peamiseks majandusharuks, monokultuurina kasvatatakse peamiselt kakaoube (1959/60. aastal ulatus saak 296 000 tonnini). Saagikuse ja kakaoubade maailmaturu hindade kõikumine on tähtsaks teguriks väliskaubanduse bilansis, riigieelarve tuludes ja suurema osa elanikkonna heaolus. Ligikaudu 40% elanikkonnast on ühel või teisel määral seotud kakao tootmisega. Peamine osa kakaost toodetakse väikeistandikes. Kakaoubade kokkuostuga tegeleb riiklik organisatsioon — Kakao Turustuse Kompanii. Kasvatatakse ka kohvi, kautšukit, tsitrusvilju, maisi, hirssi, sorgot, riisi, maniokki, jamssi, bataati, maapähklit. Üksikute kultuuride osas kujunes 1958/59. aasta saak (arvestatud tuhandetes tonnides) järgmiseks: mais — 183, hirss ja sorgo — 101, riis — 30, maniokk — 509, jamss ja bataat — 481, kopra — 2,8. Riigi läänes osas raiutakse hinnalisi puuliike (mahagonipuu, seeder jt.). Hulgaliselt kogutakse metsikult kasvavate kookos- ja õlipalmide ning koolapuude vilju.

Loomakasvatus on arenenud peamiselt riigi põhjaosas. Peale veiste (0,5 miljonit looma) kasvatatakse lambaid,

kitsi, sigu ja hobuseid. Loomakasvatuse arendamist takistab siinsetel territooriumidel levinud tsetsekärbes. Rannikualadel on arenenud kalapüük.

Tööstus. Tähtsamaks tööstusharuks on mäetööstus. On avastatud maailma rikkamad boksiidilademed (200 miljonit tonni), kulda leitakse Obuasis, Tarkwas, Presteas jm., mangaanimaaki Nsutas ning teemante Birimi ja Bonsa jõe orgudes. Mäetööstuses töötab 30% palgatöölise üldarvust. Enam kui 80% mäetöölisest töötab kullakaevandustes. Kulla tootmise monopol on koondatud Inglise kompaniide «Ashanti Goldfields», «Ariston», «Babiany» jt. kätte; boksiidi kaevandamisel etendavad sama osa «West African Aluminium» ja «British Aluminium». Inglise kapitalile on tõsiseks võistlejaks Ameerika monopolid, mis tungivad Gaana mäetööstusesse (eriti mangaani kaevandamisel). Töötleva tööstuse osas on arenenud toidu- ja maitseainete, metsa-, puidutööstus jt. Sõltumatuse väljakuulutamise aastal moodustasid kogu vabrikutööstuse ainult õlletehas, tubakavabrik, seebitehas ja sigarivalmistamise töökoda Akras, puuviljajookide tehas Cape Coasti lähedal, õmblus- ja trikootaazivabrik Sekondis ning mõned saeveskid. Viimaste aastate uusehitusteks on naftatöötlemistehas, tuletikuvabrik ning mitu toiduainete, mööbli ja kokkupandavate puumajade valmistamise ettevõtet. On hakatud tootma paberit, telliseid, klaasi, majakraami, lauanõusid jne. Alustati automonteerimistehase ja tsemendivabriku, lehtalumiiniumi ning emailnõude tootmise jt. ettevõtete ehitamist. Rasketööstus riigis puudub.

Rahaühik (1958. aastast alates): Gaana nael = 1 Inglise naelsterling¹.

Liiklusolud. Raudteede kogupikkus on 986 kilomeetrit. Peale Takoradi—Tarkwa lõigu (53 km) on teised raudteed ühe rööpmepaariga. Liinide peamine suund on põhjast lõunasse, metsatöötlemise, mineraalide kaevandamise ja kakaoistandike piirkondadest sadamateni. Kivitatud mustkatttega autoteid on 6500 kilomeetrit, autosid — 36 700 (1958. aastal). Jõgedest on laevatatavad Volta, Tano, Pra; Ankobra sobib parvetamiseks. Tähtsamad meresadamad on Takoradi (ainukene sügavveesadam riigis) ja Akra. Akras ja Cape Coastis toimub maha- ja pealelaadimine lahtisel

¹ NSVL Riigipanga välisvaluuta kursside tabeli (oktoober 1961) alusel 1 Gaana nael = 2 rbl. 53 kop. — *Toim.*

reidil. Akra lähedale ehitatakse teine sügavveesadam — Tema.

1958. aasta juulikuus asutati rahvuslik lennukompanii «Ghana Airways Limited». Lennuväljad asuvad Akras, Takoradis, Kumasis ja Tamales.

Väliskaubandus on riigi üks tähtsamaid maiandusharusid. Ekspordis kuulub esikoht kakaoubadele (70%), vee-takse välja samuti tähtsamaid maapõuevarasid (teemante ja kulda — 1958. a. 10,6 miljoni naelsterlingi väärtuses; mangaanimaaki — 207 100 tonni, 495 000 naelsterlingi väärtuses) ning metsa. 1958. aastal moodustas ekspordi käive 104,6 miljonit ja 1959. aastal — 114,04 miljonit naelsterlingit. Väljaveomaade osatähtsus on järgmine (1958. aastal miljonites naelsterlingites): Inglismaa — 37,8, Ameerika Ühendriigid — 20,0, Saksa Föderatiivne Vabariik — 16,8. 1959. aastal eksportis Gaana Nõukogude Liitu kakaoube 32,7 miljoni rubla eest. Impordi käive moodustas 1958. aastal — 84,6 ja 1959. aastal — 113,41 miljonit naelsterlingit; imporditakse peamiselt toiduaineid (andmed siin ja edaspidi 1958. aastast miljonites naelsterlingites) — 14,67, tekstiilkaubad — 14,7, transpordiseadmed — 6,77, keemiakaubad — 6,61. Üksikute riikide osatähtsus impordis (miljonites naelsterlingites): Inglismaa — 36,7 Holland — 7,1, Jaapan — 6,8, Saksa Föderatiivne Vabariik — 4,8, Ameerika Ühendriigid — 4,3. Nõukogude Liidust veeti sisse 1959. aastal 0,1 miljoni rubla väärtuses kaupu. Gaanas on loodud Varustuskomisjon, kes teostab mitmesuguste kaupade riiklikku kokkuostu. Kuni viimase ajani teostati riiklikku kokkuostu Gaanas peamiselt Inglismaa ametlikkude esindajate vahendusel.

18. märtsil 1960. aastal kuulutas Gaana Kaubandusministeerium kaupade sisseveo dollari tsooni maadest «liberaalseks». Peaaegu kõiki kaupu tohib nüüd Gaanasse sisse vedada vaba üldlitsentsi alusel. Käesoleval ajal on Gaanas kehtestatud dollari tsooni maade suhtes samad litsenseeritud impordi määrused mis teiste valuutatsoonidegi suhtes.

Riiklik kord. Gaana on Rahvaste Ühendusse² kuuluv parlamentaarne vabariik. Riigipeaks ja valitsuse juhiks on

² Rahvaste Ühendus (*Commonwealth of Nations*) — 12 suveräänse sõltumatu riigi ühendus, mille liikmesriikideks on Ühendatud Kuningriik, Kanada, Austraalia, Uus-Meremaa, India, Pakistan, Tseilon, Gaana, Malai Föderatsioon, Küpros, Nigeeria Föderatsioon ja Sierra Leone. Rahvaste Ühenduse peaks on Suurbritannia valitseja,

president, kellel on erakorralised volitused ja kes valitakse Rahvuskogu poolt viieks aastaks. Valitsuses enamuses olevale Rahvuspartele kuulub Rahvuskogus 114 kohast 98. Ministrite Kabineti koosseisus on 15 ministrit, valitsuse koosseisu kuuluvad täiendavalt veel 9 ministrit, kes ei ole kabineti liikmed. Vabariigi president — Kwame Nkrumah sündis 21. septembril 1909. aastal maa edelaosas Nkrofuli külas, rahvuselt on ta isima. Isa oli kodutöendusliku kullassepatöökoja omanik, ema tegeles väikemüügiga. Lõpetas kohaliku rooma-katoliku misjonikooli ja 1930. aastal — Achimota kolledži. Sai kooliõpetaja kutse. 1935. aastast alates jätkas õpinguid Ameerika Ühendriikides Lincolni ülikoolis, mille lõpetas 1939. aastal. 1943. aastal ta sai Pennsylvania ülikoolis filosoofiamagistri kraadi. Töötades peaministri ametikohal, kutsuti Ameerika Ühendriikidesse, kus talle anti audoktori nimetus. 1945. aastal sõitis Nkrumah Londonisse, kus töötas ja teatud aeg kuulas loenguid Ökonoomika Koolis. Lülitus aktiivselt poliitilisse ellu, võttis osa pan-Aafrika V kongressi tööst (1945. aasta oktoobris Manchesteris). Ta valiti kongressi otsuse põhjal imperialismivastase liikumise juhtimiseks loodud Lääne-Aafrika Rahvusekretariaadi peasekretäriks. 1947. aastal siirdus Nkrumah tagasi kodumaale. 1948. aasta jaanuaris asus ta Kullaranniku Ühendatud Konvendi sekretäri kohale. 1949. aastal asutas ta Konventsioonilise Rahvapartei (*Convention People's Party*). Nkrumah' tegevus kutsus esile tema tagakiusamise Inglise koloniaalvõimude poolt. 1951. aastal vangisoleku ajal valiti ta Seadusandliku Kogu liikmeks. Pärast vanglast vabanemist valiti ta portfelli ministriks ja 1952. aastal — peaministriks. Oli sellel kohal kuni 1960. aasta juulini, millal ta valiti vabariigi presidendiks.

Gaanas tegutsevad kaks poliitilist erakonda: Rahvapartei ja Ühinenud Partei. Valitseval positsioonil olev Rahvapartei asutati 1949. aastal pärast koloniaalvõimu likvideerimise küsimustes tekkinud sisemistest lahkkelidest tingi-

keda loetakse ka mõningate liikmesriikide riigipeaks. India, Pakistani, Tseiloni, Gaana ja Küprose vabariigid ning Malai Föderatsioon tunnustavad Inglise kuningannat ainult Rahvaste Ühenduse peana. Esialgselt nimetati Ühendust ametlikult Briti Rahvaste Ühenduseks (*British Commonwealth of Nations*), kuid pärast seda, kui India saavutas poliitilise sõltumatuse ja sai suveräänseks vabariigiks, võeti 1949. a. tema nõudel Briti Rahvaste Ühenduse ametlikuks nimetuks «Rahvaste Ühendus». — *Toim.*

tud Kullaranniku Ühendatud Konvendi lõhenemist. Rahvapartei toetub ametiühingutele ja demokraatlikele noorsoo-organisatsioonidele; ta kaitseb peamiselt väikekodanluse huvisid.

Partei põhikirjas on öeldud, et ta võitleb teadliku poliitilise avangardina riigi sõltumatuse säilitamise ja demokraatliku valitsuse loomise eest. Partei tegutseb riigi ühiskondliku ja poliitilise elu pideva demokratiseerimise huvides ja võitleb feodaalse ladviku igasuguste õiguste likvideerimise eest. Rahvapartei loosungiks on: «Üks maa, üks rahvas, üks saatus». Nkrumah' avalduse põhjal baseerub partei majanduspoliitika neljal sektoril: 1) riiklik, 2) ühendatud riiklik-era, 3) kooperatiivne ja 4) täiesti era. Partei võitleb «sotsiaalse ühiskonna ülesehitamise» eest riigis, mis oleks kohandatud Gaana «eriliste vajadustega». Selleks kavatakse kulutada 5 kuni 7 aastat. Rahvusvahelises elus seab partei endale sihiks töötada Aafrika ja teiste kontinentide demokraatliku liikumise huvides ja samuti toetada kõiki rahukaitseaktsioone kogu maailmas.³

Parteil on käesoleval ajal oma organisatsioonid kogu riigis. Partei juhib kahte noorsoo-organisatsiooni — Noorsoo Liiget ja Sotsialistlike Üliõpilasorganisatsioonide Rahvuslikku Assotsiatsiooni. Partei liidriks on Kwame Nkrumah.

Ühinenud Partei loodi 4. novembril 1957. aastal. See äärmiselt reaktsiooniline ja riigi demokraatliku arendamise vastu välja astuv partei esindab feodaaladli ja teatud osa kodanluse huvisid. Parteil ei ole riigis mingit mõju. Kohalike võimuorganite valimisel 1958. aasta oktoobris sai ta täieliku kaotuse osaliseks.⁴

1957. a. asutatud Gaana Ametiühingute Kongress toetab valitsuse poliitikat. 1957. aasta lõpul reorganiseeriti Gaana ametiühingud. Loodi 16 üldrahvuslikku ametiühingut — iga tootmisharu kohta üks.

³ Gaana vabariigi Rahvapartei delegatsioon eesotsas Akra linnavalitsuse esimehe Ebenezer Tsefas Kveiga võttis külalisena osa NLKP XXII kongressi tööst.

⁴ 1961. a. septembris rakendas Gaana valitsus ellu mitmeid abinõusid riigi suveräänsuse kindlustamiseks. Nii asendati Gaana armee juhtkonnas kõrgemad inglased sõjaväelased gaanalastest ohvitseridega ning president Nkrumah asus ise kõrgema ülemjuhataja ametikohale. Gaana valitsusest vabastati kõige enam välismaiste monopolistlike kompaniidega seotud ministrid. 3. oktoobril tehti kindlaks valitsusvastase vandenõu olemasolu, mille taga seisis Ühinenud Partei liidrid. — *Toim.*

Välispoliitika. Gaana valitsus ei võta osa sõjalistest blokkidest ega rühmitustest ja tegutseb Aafrika riikide omavaheliste majanduslike ja kultuurisuhete arendamise huvides; ta võitleb Aafrika territooriumil igasuguste tuumarelvade katsetamiste keelamise ja ülemaailmse rahu säilitamise eest. Gaana valitsus on Aafrika ühtsuse ja kõikide Aafrika riikide poliitilise liidu eest võitleja.⁵

Suhted Gaana ja Nõukogude Liidu vahel tugevnevad. Gaana parlamendi delegatsioon külastas 1960. a. mais Nõukogude Liitu. Nõukogude Liidu ja Gaana vahel sõlmiti 1960. aasta augustikuus majandusliku ja tehnilise koostöö leping ja samuti tähtajata leping kultuurialaseks koostööks. Gaana valitsus kutsus Nõukogude Liidu Ministrite Nõukogu esimehe N. S. Hruštšovi külaskäigule Gaanasse.⁶

---

⁵ 24. detsembril 1960. a. sõlmiti Conakrys kokkulepe Gaana, Ginea ja Mali liidu loomise kohta. 24. aprillil 1961 kirjutati Akras alla selle liidu põhikirjale. Seda liitu hakati nimetama Aafrika Riikide Liiduks ja tema eesmärgiks on positiivse neutralismipoliitika teostamine, mis näeb ette mitteühinemist sõjaliste blokkidega, ustavust rahule ja desarmeerimise ja dekoloniseerimise teostamist kogu maailmas; liidu koosseisu võivad astuda ka teised Aafrika riigid. Aafrika Riikide Liitu kuuluvad maad arendavad aktiivselt poliitilisi, majanduslikke ja kultuurilisi sidemeid kõigi maadega, nii kapitalistlike kui ka sotsialistlikega ja võitlevad ÜRO-s kõige otsustavamalt Aafrika huvide eest.

⁶ Täiendavalt võib lisada, et 16.—19. veebruarini 1961 viibis Gaanas ametlikul visiidil NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi esimees L. I. Brežnev. Gaana president Kwame Nkrumah külastas Nõukogude Liitu 1960. a. suvel ja 1961. a. augustis-septembris.

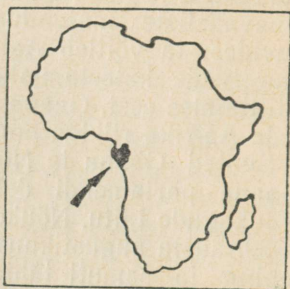
Vastavalt 1960. a. augustis sõlmitud majandusliku ja tehnilise koostöö kokkuleppele saab Gaana Nõukogude Liidult 160 miljonit rubla krediiti. — *Toim.*

GABOONI VABARIIK

Kuulutati sõltumatuks 17. augustil 1960. a.¹

Nõukogude Liidu tunnustusavaldusest teatati N. S. Hruštšovi telegrammis 17. augustist 1960. a. peaminister Léon M'Bale.

Võeti vastu URO liikmeks 20. septembril 1960. a.

Territoorium — 267 000 km².

Rahvastik — 0,44 miljonit elanikku. Paljude rahvaste hulgast võib esile tõsta pangve suguharusid (bulud, jaundeed jt.). Kõigil neil on oma keel ja omad kombed, kuid tervikuna moodustavad nad teatud ühtsuse. See ilmneb eriti keele sarnasuses, mis kuulub bantu keelte looderühma. Peale selle elavad Gaboonis bakootad, pügmeed jt. rahvad. Eurooplasi, peamiselt prantslasi on ligikaudu 5000. Rahvastiku usuline koosseis on suhteliselt ühtlane. Kõige suurem mõju on katoliku kirikul.

Pealinn — Libreville (21 500 elanikku). Tähtis linn on samuti suurele osale maast merele väljapääsu võimaldav Port-Gentil (16 500 elanikku).

Majanduse üldiseloostus. Kolonisaatorite pikaajaline võimutsemine surus raske pitseri Gabooni majandusele. Kolonisaatorid muutsid maa mineraalse ja taimse tooraine allikaks ning määrasid teised majandusharud kiratsema. Selle tagajärjel on kaasaegne Gaboon suhteliselt arenenud metsamajanduse ja mäetööstusega mahajäänud maa. Majanduses valitsevad välismaised, eelkõige Prantsuse monopolid. Võrreldes endise Prantsuse Ekvatoriaal-Aafrika teiste maadega on aga Gaboon oma tööstuse erikaalu (1958. aastal 49% kogu natsionaalsest toodangust) ja ka natsionaalse tulu poolest neist kõige enam arenenud.

Metsamajandus on põhiline majandusharu. Peaaegu kogu Gabooni territooriumi katavad troopilised metsad, mis on ülikirjad hinnaliste puuliikide poolest. Siin kasvavad mahagonipuu, must eebenipuu, roosipuu, raudpuu ja

¹ Kuid jäi liikmesriigina Prantsuse Ühenduse koosseisu. — *Toim.*

okume, viimasest valmistatakse kõrgeväärtuslikku vineeri. Metsa raiutakse neis rajoonides, kus on olemas teed (Ogôoue' orust jm.). Aastas varutakse 1,5 miljonit kuupmeetrit tarbepuitu.

Tööstus. Mäetööstus hakkas kiiresti arenema pärast Teist maailmasõda. Avastati kõrgeväärtusliku rauamaagi suured leiukohad (Mekambo ja Tchibanga rajoonides, 1959. aasta lõpul hinnati varusid 600 miljonile tonnile, kusjuures maagi keskmine rauasisaldus on 63%), mangaanimaaki (leiukohad maa idaosas, Moandas, 1958. aasta arvestuse järgi ületasid varud 150 miljonit tonni), uraanimaaki (Mounané rajoonis). Mitmes rajoonis on avastatud naftat. Paljudes leiukohtades alustati tööstuslikku kaevandamist. 1961/62. aastaks loodetakse mangaanimaagi kaevandamist suurendada 5 miljoni tonnini, rauamaagi kaevandamist Mekambos kuni 10 miljoni tonnini, Tchibangas — 2—3 miljoni tonnini. Uraanimaagi kaevandamist on alustatud. Gabooni uraani kasutasid prantslased esimeste aatomipommide valmistamiseks. 1957. aastal alustati nafta tööstuslikku tootmist. 1958. aastal toodeti üle 0,5 miljoni tonni naftat. Kaevandatakse ka kulda ja teemante. Kõiki neid rikkusi ekspluateerivad imperialistlikud monopolid. Prantsuse kompaniide kõrval omavad tähtsust Lääne-Saksamaa ja eriti Ameerika Ühendriikide monopolid. Mäetööstuse alal tegutsevad monopolid on koondunud Gabooni Mäetööstusettevõtete Sündikaati. Prantsuse kompaniidest on tähtsaim «Compagnie Française du Gabon», mille kapitalist võtab osa rida suuremaid Prantsuse panku.

Peaaegu täielikult puudub töötlev tööstus, välja arvatud metsatööstus (saeveskid, ühekordse ja liimitud vineeri valmistamine).

Ehkki hüdroenergia ressursse, naftat ja rauamaaki on külluses, pole arenenud elektrienergia, metallide ega masinate tootmine.

Põllumajandus on äärmiselt primitiivne. Kohalik rahvas tik tegeleb peamiselt põlluharimisega. Kasvatatakse maisi, bataati, kakaod, kohvi, maniokki, maapähkliit ja riisi. Mitmes rajoonis on õlipalmiistandikke.

Rahaühik — Aafrika frank = 0,02 uut Prantsuse franki; 175 Aafrika franki = 1 Ameerika dollar.

Väliskaubandus. Veetakse välja puitu ja viimastel aastatel üha rohkem naftat. Samuti eksporditakse veel kakaoube, kulda, kohvi jne. Importkaupadeks on toiduained,

tekstiiltooted, seadmed jne. Peamine osatähtsus väliskaubanduses langeb Prantsusmaale ($\frac{2}{3}$ ekspordi ja ligi $\frac{3}{4}$ impordi väärtusest). Viimastel aastatel on oluliselt suurenenud Saksa Föderatiivse Vabariigi erikaal; okume ostmisel kuulub SFV-le teine koht.

Riiklik kord. Gaboon on parlamentaarne vabariik. Peamist osa etendavad järgmised poliitilised parteid ja organisatsioonid: Gabooni Demokraatlik Blokk, mis on Aafriklaste Demokraatliku Koondise² kohalik osakond, ja Gabooni Demokraatlik ja Sotsiaalne Liit. Rahvuskogu 40-st mandaadist kuuluvad 23 Demokraatlikule Blokile ja 12 Demokraatlikule ja Sotsiaalsele Liidule. Valitsuses on esindatud peamiselt Demokraatlik Blokk, mille liider Léon M'Ba (sünd. 1902) on vabariigi peaminister.³

Välispoliitika. Tähtsal kohal on suhtlemine teiste endiste Prantsuse Ekvatoriaal-Aafrika maadega.⁴ Gaboon on Ekvatoriaal-Aafrika Tolliliidu ja Ekvatoriaal-Aafrika Riikide Peaministrite Nõukogu liige.

---

² Vt. märkus 5 (lk. 17). — *Toim.*

³ 12. veebruaril 1961 valiti Léon M'Ba Gabooni Vabariigi presidendiks, kuid ta jääb endiselt ka peaministri ametikohale. — *Toim.*

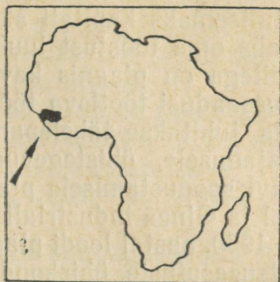
⁴ Vt. märkus 5 (lk. 13). — *Toim.*

GINEA VABARIIK

Kuulutati sõltumatuks 2. oktoobril 1958. a.

Nõukogude Liidu tunnustusavaldusest teatati NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe telegrammis 4. oktoobrist 1960. a Ginea Vabariigi presidendile.

Võeti vastu ÜRO liikmeks 12. detsembril 1958. a.

Territoorium — 246 000 km².

Rahvastik — 3 miljonit inimest. Rahvastiku moodustavad fulbed, mandingod, sussuud jt. rahvad.

Pealinn — Conakry (112 500 elanikku). Tähtsamad linnad on veel Kindia, Mamou, Dalaba, Kouroussa ja Kankán.

Majanduse üldiseloostus. Kolonisaatorite pikaajalisest võimutsemisest tingituna on Ginea majanduse iseloomujoonteks põllumajandussaaduste ja toorainete tootmine. 90% rahvastikust tegeleb põllutööga, millele on omane väikekaubatootmine. Tähtsamad positsioonid riigis on väliskapitali käes.

Ginea Vabariigi valitsus asus lahendama tähtsaid ülesandeid koloniaalrežiimi pärandi likvideerimisel ja jätkab võitlust majandusliku iseseisvuse eest.¹ Kogu riigis hakati looma kooperatiive, mis ostavad maaharijatelt nende tooteid ja kindlustavad külasid vajalike kaupadega. Olulismatele kaupadele (riis, suhkur jt.) on määratud kindlad hinnad. Kooperatiivide tegevuse koordineerimiseks on loodud Sisekaubanduse Valitsus. Linnadesse ja küladesse hakati asutama riiklikke kauplusi. Käsil on esimese, aastaiks 1960—1962 koostatud majanduse arendamise plaani realiseerimine. Plaani järgi ulatuvad üldkulud 30 miljardi Ginea frangini. Pool sellest summast on määratud tootmise (peamiselt põllumajandussaaduste) laiendamiseks, 30% — koolide, haiglate, elamute ja kultuuriasutuste ehitamiseks, 20% — riigijuhtimise organiseerimiseks. Kolme aasta

¹ 31. jaanuaril 1961. a. otsustas Ginea valitsus natsionaliseerida mitmed välismaised kompaniid ja 12. märtsil riigistada kulla- ja teemantide kaevandamise ettevõtted. — *Toim.*

jooksul peavad külakooperatiivid saada 1000 traktorit ja 50 000 atra. Põllumajanduse arendamist peetakse kõige olulisemaks kapitali akumulatsiooni allikaks, mis võimaldaks oma tööstust luua ja rahva elu parandada. Seoses sellega on plaanis kavandatud mäetööstuse, põllumajandussaadusi töötleva tööstuse ja käsitöö arendamine; plaanis juhitakse tähelepanu rahvusliku ühtsuse tugevdamise vajadusele, ühistegevusliikumise ning rahvusliku initsiatiivi soodustamisele plaanilise rahvamajanduse arendamisel ja Ginea industrialiseerimise rajamisele.

1960. aastal loodi plaaniministerium, mille sihiks on valitsusasutuste, ühiskondlike organisatsioonide, kooperatiivsete ühenduste ja riiklike ning eraettevõtete tegevuse kordineerimine. Ministeriumi ülesannetesse kuulub erakapitali investeerimine niisugustesse majandusharudesse, kus selle järele on kõige suurem nõudmine, plaanide väljatöötamine ühe- ja mitmeaastasele tähtajale, tööjõu jaotamise juhtimine ning plaanide täitmiseks materiaalsete ja rahaliste vahendite leidmine. Nende plaanide täitmisel on suur tähtsus sõbralikkude riikide abil.

Peale väliskaubanduslike sidemete pidamise hangib Nõukogude Liit Gineale vajalikke kaupu ja annab tehnilist abi 140 miljoni rubla ulatuses (1959. a. august). On jõutud kokkuleppele tsemenditehase, saeveski-liipritehase, nahaja jalatsikombinaadi, aedviljakonservitehase, külmutushoone, 1500 üliõpilasele polütehnilise instituudi ja 25 000 kohaga staadioni ehitamiseks Conakrysse. Nähakse ette samuti geoloogilisi uurimistöid teemantide ja kulla leiukohtade avastamiseks, hankeid põllutöömashinate komplektide sissevedamiseks ja kaasabi osutamist 7000 ha suurusele maa-alale rajatava riikliku riisikasvatusemajandi organiseerimisel, piimakarja arendamisel ja piimafarmide loomisel ning tehnilise abi andmist Conakry lennuvälja ja Conakry—Mamou raudtee rekonstrueerimisel. Peale selle saadetakse Nõukogude Liidust seadmeid Conakry sadama mehhaniseerimiseks ja asfalt- ning betooneteede ehitamiseks, ehitusmehhanismide komplekte ja seadmeid asutatava Ginea riikliku ehitus- ja monteerimisettevõtte täiendamiseks ja osutatakse tehnilist abi teiste objektide ehitamisel.

On lepitud kokku, et Nõukogude Liit abistab Ginead tööstusliku energia-kompleksi ehitamisel Konkouré jõe.

Arenevad ja tugevnevad Ginea majanduslikud suhted teiste riikidega, sealhulgas ka sotsialismimaadega (Tšehhoslovakkia, Saksa Demokraatlik Vabariik, Hiina Rahvavabariik jt.) ja naaberriikidega Aafrikas. See aitab Gineal lahendada sõltumatu rahvamajanduse ülesandeid.

Põllumajandus. Ginea põhilisteks toodanguliikideks on riis (260 000 tonni), banaanid (50 000—60 000 tonni), apelsiniõli, ananassid, koolapähklid, palmituumad ja kohv. Kasvatatakse peamiselt lihakarja, veiste arv ulatub ligikaudu miljonini.

Tööstus on peamiselt kaevandava suunaga. Kulla (toodang ligikaudu 30 000 untsi) kaevandamisega tegelevad peamiselt kohalikud elanikud väga primitiivsete vahenditega. Leidub suuri boksiidilademeid (koos rikkaliku odava elektrienergiaga on võimalik arendada alumiiniumitööstust) ja Kaloumi poolsaarel rauamaaki, mille varud ulatuvad 3—3,5 miljardi tonnini, kusjuures rauasisaldus on kuni 51,5 protsenti; see tööstusharu oleneb suurel määral Inglise kompaniist «British Iron and Steel Corporation». Hiiglaslikud on ka hüdroenergia varud.

Liiklusolud olid koloniaalvõimu ajal väga halvad. Ainuke raudteeliin Conakry-Kankán on vana ja mitmes kohas kitsarööpmeline.² Sõltumatuse aastatel on ehitatud tuhandeid kilomeetreid teid ja sadu sildu (1959. a. vastavalt — 8060 km ja 672 silda).

Rahaühik. Ginea frank³ alates 1. märtsist 1959, mille nominaalväärtus vastab Aafrika frangi väärtusele. Emissiooni õigus on Ginea Vabariigi Pangal. Ginea frangi kullasisaldus on 0,0036 g.

Väliskaubandus allub valitsuse kontrollile. Selleks loodi 1959. aasta jaanuaris Väliskaubanduse Valitsus, millel on laialdased õigused (väljaveo ja sisseveo operatsioonide teostamine, osavõtt ekspordi ja impordi aastaplaanide ja pikaajaliste programmide koostamisest, kaubalepingute ettevalmistamine ning sõlmimine, toorainete müügi organiseerimine, kaupade müügi- ja ostulepingute sõlmimine, sisseveolitsentside ja -sertifikaatide registreerimine jne.). Väliskaubanduse Valitsusel on ka monopoliõigus mõnede kaupade (tsemendi, riisi, jahu jt.) sisseveoks. Tema ülesan-

² 1960. a. valmis uus raudteeliin Conakry—Fria. — *Toim.*

³ 1000 Ginea franki = 3 rbl. 65 kop. (NSVL Riigipanga välisvaluuta kursside tabelist seisuga oktoober 1961). — *Toim.*

nete hulka kuulub ka rahvuslike ja välismaiste firmade tegevuse kontrollimine riigis.

Väliskaubanduse käive
(miljardites Aafrika frankides)

	1955. a.	1956. a.	1957. a.	1958. a.	1959. a.
Eksport	5,1	5,1	5,1	5,3	7,2
Import	6,4	6,6	9,3	15,2	15,3
Käive	11,5	11,7	14,4	20,5	22,5

Väliskaubandus ei ole tasakaalus seetõttu, et riigis toodeti kaupu kitsa nomenklatuuri alusel, vastavalt kolonisaatorite huvidele. 90% väljaveost moodustas kohv, banaanid, palmipähklid, rauamaak, boksiit, teemandid. Sisseveetavatest kaupadest olid pikemat aega esikohal toiduained, riie ja joogid. Viimastel aastatel on sisseveetavatest kaupadest tähtsal kohal masinad ja aparaadid. Kommertsgeograafiliselt moodustavad väljaveos 70% frangi tsooni maad (peamiselt Prantsusmaa), 5% — naelsterlingi tsoon ja 6% — dollari tsoon ning sisseveos 70% frangi tsoon, 7,6% — naelsterlingi tsooni ning 7,5% — dollari tsooni maad.

Riiklik kord. Ginea on parlamentaarne vabariik, mis loodi põhimõttel: «Rahva poolt loodud ja rahva huvides tegutsev rahvavalitsus». Seadusandlik võim kuulub Rahvuskogule, mis koguneb 2 korda aastas (märtsis ja oktoobris) istungjärkudele. Seadusandlus ei ole piiratud. Rahvuskogu deputaadi isikupuutumatus on kindlustatud. Riigipeaks on vabariigi president, kes on ühtlasi relvastatud jõudude ülemjuhataja. Täidesaatev võim — valitsus, koosneb presidendist (valitsuse juht) ja tema poolt nimetatud kabinettist. Presidendi valib Rahvuskogu volitusega 7 aastaks. Ginea kodanikel on rida õigusi ja kohustusi: õigus olenemata rassist, soost ja usust valida ja olla valitav; sõna, koosoleku ja südametunnistuse vabadus (garanteerib kooli ja riigi ilmalik iseloom); elamu puutumatus, kirjavahetuse saladus; õigus tööle, puhkusele ja sotsiaalkindlustusele, haridusele, koondumisele ametiühingutesse ja streigile. Rassiline diskrimineerimine on keelatud. Kohustused: kinni pidada konstitutsioonist ja teistest seadustest, maksta makse ja täita ausalt oma kohustusi (kaitsta isamaad).

Vabariiklikku riigikorda ei saa muuta. Teised muudatused konstitutsioonis teeb Rahvuskogu $\frac{2}{3}$ häälteenamusega või otsustatakse referendumil.

Vabariigi presidendi ja valitsuse juhi ametikohal on Sékou Touré (sündinud 1922. aastal). 1945. aastal organiseeris ta esimese ametiühingu Gineas. 1956. a. valiti ta Musta Aafrika Töötajate Üldliidu⁴ esimeheks. Sékou Touré on üks Guinea Demokraatliku Partei asutajatest. Sékou Touré arvamusel on, et üksnes välismaise võimu likvideerimine kogu Aafrikas tagab nii Guinea kui ka iga teise Aafrika riigi sõltumatus. Ta toetab palavalt kõigi Aafrika riikide ühtsuse ja vastastikuse abistamise ideed. Sékou Touré on kahel korral külastanud Nõukogude Liitu (1959. a. novembris ja 1960. aasta septembris) ning viibinud reas teistes maades.

Juhtival kohal on riigis maa kõige patriootilisemaid ringkondi ühendav Guinea Demokraatlik Partei (GDP). Partei eesmärgiks on elanikkonna organiseerimine ja ühendamine kolonialismivastaseks liikumiseks ja võitluseks Aafrika rahvaste orjusest ja välismaistest rõhujatest vabastamise eest. Guinea Demokraatliku Partei liikmeteks võivad põhikirja järgi olla kõik isikud, kes nõustuvad põhikirjaga ja võtavad aktiivselt osa partei tegevusest ning regulaarselt maksavad liikmemaksu. Vastuvõtt toimub individuaalselt linnakvartalite ja külakogukondade algorganisatsioonidesse. Algorganisatsioon valib kümneliikmelise komitee, mille üks liige (juhataja) on küla- või kvartalivanem. Tal peab olema vähemalt 3-aastane kuuluvus Guinea Demokraatlikusse Parteisse. Ülejäänud üheksast liikmest peavad 3 tingimata olema naised ja 2 — noorsoo esindajad. See tunnistab partei struktuuri ja töö demokraatlikkust. Järgmisteks astmeteks on sektsioonide ja rajoonide konverentsid ning partei kõrgeimaks organiks GDP kongress. Kongresside vaheperioodil töötab rahvuslik poliitbüroo. Praeguse rahvusliku poliitbüroo koosseisu kuuluvad Sékou Touré — GDP peasekretär ja vabariigi president, Saifoulaye Diallo — GDP poliitsekretär ja Rahvuskogu esimees⁵, Nfamara Keita — riigisekretär riigi-

---

⁴ Musta Aafrika Töötajate Üldliit (*Union Générale des Travailleurs d'Afrique Noire* — UGTAN) — endistes Prantsuse Lääne- ja Ekvatoriaal-Aafrika maades tegutsev progressiivne ja antiimperialistlik ametiühingute koondis, mille eesmärgiks on Aafrika tööliste ühtseks ametiühinguorganisatsiooniks ühendamine ning nende koloniaalsüsteemi ja kõigi teiste ekspluateerimisvormide vastu suunatud võitluse juhtimine. Üldliit asutati 1957. a. — *Toim.*

⁵ Saifoulaye Diallo võttis külalisena osa NLKP XXII kongressist. — *Toim.*

kaitse ja organisatsioonilistes küsimustes ning plaaniminister, Louis Lausana Beavogui — sekretär majandusküsimustes ja välisminister ning Bengaly Camara — parteiinspektor ja tööminister. Bürosse kuulub 4 poliitinspektorit, kellel on õigus kontrollida partei kõikide organisatsioonide tegevust.

Oma tegevuses toetub GDP ametiühingutele (Ginea Töötajate Rahvuskonverents), naiste- ja noorsoo-organisatsioonidele. Ametiühingute ülesandeks on töötajate ühendamine riigi majanduselu parandamise ja sõltumatuse tugevdamise eesmärgil. Naiste organisatsioonid võitlevad naiste vabaduste eest ja nõuavad ebaõiglaste seaduste muutmist, mis olid naistele takistuseks väärilise koha leidmisel ühiskonnas. Ginea Demokraatliku Partei noorsoo-organisatsioonil on riigis mõnituhat komiteed, mille liikmed asutavad noortööliste brigaade, valvsuskomiteesid ja rahvamiihitsa brigaade, peavad võitlust varguse ja hooldamatusega, ehitavad linnadesse klubisid, innustavad elanikkonda sporti harrastama ning rahvuskultuuri arendamisest osa võtma.

Rahvusvahelised suhted ja välispoliitika. Pärast seda kui Ginea oli sõltumatuks kuulutatud, püüdis Prantsuse valitsus tema vastu rakendada majanduslikke sanktsioone (katkestas krediidi andmise, tunnistas kehtetuks mitmesugused töökohustused Gineas, tegi oma eriteadlastele ülesandeks kahe kuu jooksul tühistada Ginea valitsusega sõlmitud lepingud). Ent olles sunnitud arvestama fakti sõltumatu Ginea riigi olemasolust, kirjutas Prantsusmaa valitsus 7. jaanuaril 1959. a. alla kokkuleppele, mis puudutas finantsalaseid, majandus- ja kultuuriküsimusi. 15. jaanuaril 1959. a. tunnustas Prantsusmaa Ginea Vabariiki. Kaubanduslepinguid Ginea Vabariigiga sõlmisid peale Prantsusmaa ka Inglismaa (1. jaanuarist 1959 kuni 31. oktoobrini 1960), Saksa Föderatiivne Vabariik (22. jaanuaril 1960) ja teised riigid. Ginea Vabariigi suhted sotsialismimaadega on erilise tähtsusega; need põhinevad üldisel rahupüüdlusel, üldisel ja täielikul desarmeerimisel, koloniaalsüsteemi kiire likvideerimise vajalikkuse tunnustamisel ja kõigi rahvaste õigusel rahvuslikule sõltumatusele.

1959. aasta novembris külastas Ginead Saksa Demokraatliku Vabariigi valitsuse delegatsioon. Läbirääkimiste tulemustena kirjutati 17. novembril alla mitmele kokkuleppele, mis puudutasid kaubandust, kaubandusesindust

mõlemapoolset vahetust ja kultuurilist koostööd. 1960. aasta jaanuaris kirjutati alla uuele kauba- ja makselepingule Saksa Demokraatliku Vabariigi ja Ginea vahel.

30. jaanuaril 1959 kirjutati alla Ginea Vabariigi ja Poola Rahvavabariigi vahelisele kaubakäibe-makselepingule ja 13. veebruaril 1959. a. samasugusele lepingule Nõukogude Liiduga. Viimane kokkulepe peab eriti silmas kõige soodsamat režiimi mõlemapoolsetes kaubandussfäärides. Kokkuleppe tähtaega uuendatakse aastast aastasse, kui üks lepinguosaline maa ei esita vastuväiteid. 8. septembril 1960 sõlmiti Nõukogude Liidu ja Ginea vabariigi vahel pikaajaline kaubandusleping aastaiks 1961—1965.⁶

Kaubanduskokkuleppeid on sõlmitud ka Tšehhoslovakkia, Bulgaaria, Ungari ja Hiina Rahvavabariigiga.

Ginea Vabariigi poliitikategelased toonitavad korduvalt, et riigi välispoliitika taotleb neutraalsust.⁷ «Meie arvame,» ütleb Sékou Touré, «et meie neutraliteet pole sugugi eraldumine ega passiivne positsioon, vaid neutraliteet, mis on rahu ja rahvaste koostöö teenistuses, neutraliteet, mis toetab rahvaste enesemääramise õigusi. Rahvusvahelistes suhetes me tahame olla positiivseks jõuks, faktoriks, mis soodustab sõprust.»

---

⁶ 11.—16. veebruaril 1961 külastas Ginead president Sékou Touré kutsel NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees L. I. Brežnev. — *Toim.*

⁷ Positiivsest neutralismist kinnipidajana võib Ginead lugeda rahvusliku demokraatia poole sammuvaks riigiks. Ginea president Sékou Touré on üks silmapaistvamaid poliitikuid — rahu eest võitlejaid. Seda kinnitab ka talle 1961. a. Lenini preemia «Rahu kindlustamise eest rahvaste vahel» määramine.

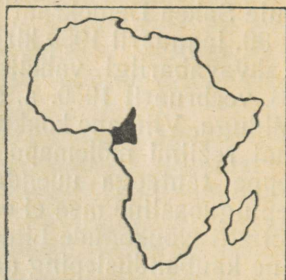
Eriti sõbralikud liitlассuhted on Ginea loonud Gaana ja Maliga (vt. märkus 5, lk. 29). — *Toim.*

KAMERUUNI FÖDERATIIVNE VABARIIK

Kameruun kuulutati sõltumatuks vabariigiks 1. jaanuaril 1960. a. Seoses Briti Kameruuni lõunaosa ühinemisega Kameruuni Vabariigiga moodustati 1. oktoobril 1961. a. Kameruuni Föderatiivne Vabariik.¹

Nõukogude Liidu tunnustusavaldusest teatati NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe telegrammis 31. detsembrist 1959. a.

Võeti vastu ÜRO liikmeks 20. septembril 1960. a.

Territoorium — 475 000 km².

Rahvastik — 4,2 miljonit. Enamiku neist moodustavad bantu ja fulbe rahvad. Eurooplasi, peamiselt prantslasi on 14 000.

Pealinn — Yaoundé (61 000 elanikku). Yaoundé on lõppjaamaks raudteele, mis algab maa majanduselu keskusest Douala sadamast. Sadama kaubakäive ulatub 1 miljoni tonnini. Doulast väljuvad kaks raudteed (Yaoundéni ja N'Kongsambani). Lõuna-Kameruuni keskuseks on Bouea (3000 elanikku).

Majanduse üldiseloostus.² Kaasaegne Kameruun on majanduslikult mahajäänud maa. Kolonisaatorid kasutasid maa looduslike rikkusi röövmajanduslikult, arendades peamiselt ainult metsa- ja plantaazimajandust. Mainitud

¹ Kameruun kui end. Saksamaa koloonia jagati pärast Esimese maailmasõja lõppu Rahvasteliidu poolt mandaatteritooriumidena Inglismaa (88 266 km²) ja Prantsusmaa (432 000 km²) vahel. ÜRO hooldusterritooriumidena jäid mõlemad Kameruuni osad ka pärast Teist maailmasõda samade riikide valitseda. Pärast Prantsuse Kameruuni sõltumatuks saamist kerkis teravalt üles ka Briti (Lääne-) Kameruuni edaspidise staatuse küsimus. Vastavalt ÜRO Peaassamblee XIV istungjärgu otsusele korraldati Briti Kameruunis 11.—12. veebr. 1961 rahvaküsitlus, millega selgitati, et hooldusterritooriumi lõunaosas soovib suurem osa elanikkonnast ühinemist Kameruuni Vabariigiga, põhjaosas — Nigeeria Föderatsiooniga. Referendumi tulemuste põhjal võttis ÜRO Peaassamblee XV istungjärg 1961. a. aprillis vastu otsuse liita 1. oktoobril 1961 Briti Kameruuni lõunaosa (Lõuna-Kameruun) (42 945 km², 0,75 miljonit elanikku) Kameruuni Vabariigiga.

Seoses Lõuna-Kameruuni ja Kameruuni Vabariigi ühinemisega 1. oktoobril 1961. a. moodustati Kameruuni Föderatiivne Vabariik. — *Toim.*

² Alljärgnevates osades ei ole arvestatud Lõuna-Kameruuni. — *Toim.*

majandusharude arendamine põhines maa võõrandamisel põliselanikelt ja selle andmisel Prantsuse ja teiste välismaiste kompaniide kontsessioonide käsutusse. Näiteks oli 1955. aastal Kameruuni territooriumil 67 metsakontsessiooni, millest suurem osa kuulus Prantsuse monopolile «Société du Bois du Cameroun» ja selle filiaalidele. Senini domineerib välismaine, eelkõige Prantsuse kapital. Välismaistele kompaniidele kuulub mitte vähem kui 80% Kameruuni metsamassiive ja põllumaid. Prantsuse ja teiste välismaiste kompaniide käes on 90% riigi väliskaubandusest.

Põllumajandus on peamine majandusharu. Põllutööga tegeleb 1,1 miljonit inimest, neist 100 000 töötavad palgatöelistena välismaistele kompaniidele kuuluvates istandikes. Töötatakse primitiivsete vahenditega; toodetakse peamiselt toiduaineid: põhjas — sorgot, riisi, maisi; kesk- ja idaosas — maniokki, banaane; lõunas — maisi, maniokki, banaane. Plantaatmajandus (kakao, kohv, banaanid, kautšuk) on lõunas rohkem arenenud. Toodangu suurus (1958. aastal, tuhandetes tonnides): kakao — 54, kohv — ligikaudu 30, banaanid — 73. Pärast Teist maailmasõda suurenes kiiresti puuvilla külvipind: 1958. aastal koguti 22 000 tonni toorpuuvilla. 1967. aastaks loodetakse suurendada tootmist kuni 39 000 tonnini.

Kariloomade arv (tuhandetes): veised — 1200 (põhjas), lambad — 100, sead — 50 (lõunas). Kõikjal tegeldakse linnukasvatusega. Rannikul on arenenud kalapüük.

Olulist osa etendab metsamajandus. Metsamassiivide üldpindala ületab 16 miljonit ha. Levinenumateks väärismetallideks on mahagoni- ja must eebenipuu.

Tööstus. Maapõuevaradest leidub kulda, tina, molübdeeni, volframit, titaani, vaske, mangaani, uraani, boksiti jt. maake. Hüdroenergia ressursid on suured. Maapõuevarade kaevandamine (kuld, tina, titaan) on siiski nõrgalt arenenud. Oma energiabaas praktiliselt puudub. Elektrijaamade võimsus oli 1959. a. 159 000 kW. Pärast Teist maailmasõda ehitati Sanaga jõe Edea hüdroelektrijaam, mille elektrienergiat kasutatakse alumiiniumi tootmisel (kuulub kahele Prantsuse alumiiniumimonopolile — «Péchine» ja «Ugine»). Töötlev tööstus, välja arvatud metsatööstus (23 metsatööstusettevõtet), piirdub mõningate väikeste taimeõli-, tekstiili- ja riisipuhastusvabrikute-

tega. Viimastel aastatel on asutatud mõned suuremad riisipuhastusvabrikud.

Liiklusolud on halvasti korraldatud. Raudtee pikkus — 500 km. Igal aastaajal kasutatavate kivitamata teede kogupikkus ulatub 8800 kilomeetrini; ainult kuival aastaajal kasutatavaid teid on 1800 km. Paljude koskede ja kärestike tõttu on jõed laevasõiduks sobivad ainult lühikestes lõikudes. Majanduselu jätkuv arenemine esitab nõudmisi olemasolevate liiklusteede oluliseks laiendamiseks.

Väliskaubandus. Suurem osa metsatööstuse ja plantaažimajanduse saadusi, samuti ka mäetööstuse toodang veetakse maalt välja. Välja veetakse: kakaoube, kohvi, puitu, banaane, puuvilla, kautšukit, palmituumi, palmiõli, kulda, tina ja viimastel aastatel — alumiiniumi. Sisse veetakse toiduaineid ja laiatarbekaupu (üle 50 %), naftasaadusi ja vähesel määral tööstusseadmeid. Kameruuni väliskaubanduses on peamine osa Prantsusmaal (ligikaudu 60% käibest). Järgnevad Holland, Ameerika Ühendriigid, Saksa Föderatiivne Vabariik ja Inglismaa. Kaubavahetus Nõukogude Liiduga (käive miljonites rublades): 1957. a. — 0,3; 1958. a. — 26,1; 1959. a. — 33,9.

Riiklik kord. Vabariik. Populaarsemaks poliitiliseks parteiks on 1948. a. asutatud Kameruuni Elanikkonna Liit (KEL). 1955. aastal keelas Prantsuse valitsus partei tegevuse ja liit töötab illegaalselt. KEL juhib rahvuslikku vabadusliikumist ja võitleb iseseisvuse tugevdamise ja maa ühendamise eest.³ KEL presidendiks on Moumie⁴, peasekretäriks Oum Niobe. Viimaste aastate ligikaudsete andmete järgi kuulub parteisse 80 000 liiget. Kaasaegses Kameruunis on võimulolevaks parteiks Kameruuni Ühtsuspartei. Partei peasekretär — Amadou Ahidjo on valitsuses peaministriks.⁵

Amadou Ahidjo (sünd. 1924) lõpetas 1941. aastal Yaoundé Kõrgema Administratiivkooli. 1957. aastast alates töötas ta mitmesugustel kohtadel (siseminister, peaministri asetäitja, peaminister) Prantsuse koloniaalvõimude poolt loodud kohalikus Kameruuni valitsuses.

³ KEL juhtimisel tegutseva rahvusliku vabastusarmee kontrolli all on mitmed riigi piirkonnad. — *Toim.*

⁴ Félix Roland Moumie (1926 — 3. nov. 1960); mürgitati Genfis prantsuse kolonisaatorite salaseltsi «Punane Käsi» agendi poolt. — *Toim.*

⁵ 1961. a. valiti Amadou Ahidjo Kameruuni Vabariigi presidendiks. Peaministri ametikohale määrati Charles Assalé. — *Toim.*

Teised parteid, nagu Sotsialistlik Partei, Kameruuni Demokraatlik Liikumine Sõltumatute Talupoegade Partei, Rahvuslik Tegevus, Kameruuni Demokraatlik Blokk jt. on vähemtähtsad. Suurimaks ametiühinguorganisatsiooniks on Kameruuni Üldine Töö Konföderatsioon (45 000 liiget) — kuulub Ülemaailmsesse Ametiühingute Föderatsiooni. Välispoliitika on Lääne riikide imperialistlike ringide tugeva mõju all. Kameruuni poliitikategelased esitavad üleskutseid, nagu — tugevdada Prantsusmaaga «traditsioonilisi» suhteid.⁶

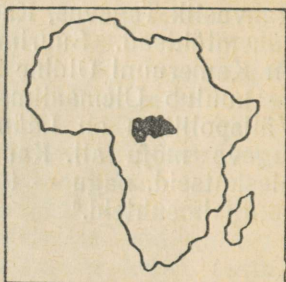
⁶ 27.—30. märtsil 1961 toimus Yaoundés 12 Aafrika maa riigitegelaste konverents, kus lepiti kokku prantsusemeelse Aafrika ja Malgaši Liidu loomise küsimuses ning otsustati jätta Yaoundé selle rühmituse alalise peasekretariaadi asupaigaks. Vt. märkus 5 (lk. 13). — *Toim.*

KESK-AAFRIKA VABARIIK

Kuulutati sõltumatuks 13. augustil 1960. a.¹

Nõukogude Liidu tunnustusavaldusest teatati NSVL Ministrite Nõukogu esimehe N. S. Hruštšovi telegrammis 12. augustist 1960. a. Kesk-Aafrika Vabariigi valitsuse esimehele David Dackole.

Võeti vastu ÜRO liikmeks 20. septembril 1960. aastal.

Territoorium — 617 000 km². Hõlmab endise Ubangi-Šari (Oubangui-Chari) maa-ala, mis oli üks «meretagu-seid territooriume» Prantsuse Ekvatoriaal-Aafrikas. 1958. a. kuulutati Ubangi-Šari Kesk-Aafrika Vabariigi nime all «Ühenduse liikmesriigiks».

Rahvastik — 1,2 miljonit elanikku. Elanikkonna põhiosa moodustavad bantu keeli kõnelevad sudaani suguharud. Vähesel arvul elab siin ka eurooplasi, peamiselt prantslasi.

Pealinn — Bangui (82 000 elanikku). Tähtsamad keskus-ed on veel Berbérati, Bambari, Vadda ja Fort-Crampel.

Majanduse üldiseloostus. Kesk-Aafrika Vabariik kujutab endast majanduslikult mahajäänud agraarmaad, kus on säilinud feodaalsete ja sugukondlike suhete igandeid. Tähtsat osa etendab majanduses välismaine, eeskätt Prantsuse, aga samuti ka Ameerika kapital.

Põllumajandus. Domineerib põllundus, on suuri puuvilla- ja kohviistandikke. Maa edelaosas, Berbérati mägede — Bangui-Bambari joonel, külvatakse puuvilla ligi 150 000 hektarile. Iga-aastane puuvillasaak on umbes 60 000, kohvi-saak umbes 6000 tonni. Teistest kultuuridest kasvatatakse hirssi, maisi, maniokki, kaunvilju, riisi, maapähklit, banaane, tubakat, hevead jne. Osa rahvastikust on karja-kasvatajad, peetakse veiseid, lambaid, hobuseid ja kaameleid. Mõned suguharud tegelevad jahindusega. Suurte väärtuslike mahagoni-, eebeni- ja roosipuu massiivide olemas-olu tõttu on riigil võimalusi metsamajanduse arendamiseks. Samuti kasvab seal kautšukitaimi.

¹ Kuid jäi liikmesriigina Prantsuse Ühenduse koosseisu, kust lahkus koos teiste Antandinõukogu maadega 1961. a. suvel. — *Toim.*

Tööstus. Kaasaegset tööstust pole riigis veel olemas. Peaaegu kõik ettevõtted on käsitööstusliku iseloomuga. Leidub väikseid puuvillapuhastus-, taimeõli- ja seebitehaseid, samuti puuvillavabrik (Baomis). Kaevandatakse teemante (Vaddast põhja pool) ja kulda (Banguist edela pool).

Rahaühik. Aafrika frank = 0,02 uut Prantsuse franki; 175 Aafrika franki = 1 Ameerika dollar.

Liiklusolud. Raudteed puuduvad, tähtis osa on jõelaevandusel (peamiselt mööda Oubangui jõge) ja autoteedel, peale sisemaa peetakse autoühendust ka naabermaadega. On nii sise- kui ka välislennuliine (side Prantsusmaaga). Laialt kasutatakse kandjate abi.

Väliskaubanduses kajastuvad kolonisaatorite kauaaegse võimutsemise tagajärjed. Kolonisaatorid muutsid maa oma agrarise tooraine baasiks. Eksportartikliteks on puuvill (moodustab umbes 70% kogu ekspordist), kohv, teemandid, kuld, väärismetallid, kariloomad, kautšuk, nahad ja elevandiluu. Impordi moodustavad toiduained, naftasaadused, autod, puuvillane riie, tsement. Peamiseks kontrahendiks on Prantsusmaa, osalt ka Ameerika Ühendriigid. Aafrika riikidest on vabariigil kõige tihedamad sidemed Kongo Vabariigiga (pealinn Brazzaville) ja Tšaadi Vabariigiga.

Riiklik kord. Kesk-Aafrika Vabariik on sõltumatu maa, millel on olemas konföderatiivse liidu elemendid kahe teise Aafrika riigiga — Tšaadi Vabariigiga ja Kongo Vabariigiga (pealinn Brazzaville). See riikide liit on vormistatud lepinguga (Asutava hartaga) «Kesk-Aafrika Vabariikide Liidu» (URAC)² loomise kohta. Leping sõlmiti 1960. a. juunis ja jõustus sama aasta augustis pärast lepinguosaliste sõltumatuks saamist. Vastavalt lepingule URAC'i loomise kohta annavad kõik kolm vabariiki oma välissuhete kehtestamise, kaitse ja rahanduse funktsioonid üle liidu ühisesse kompetentsi. Üheks liidu omapäraks on see, et liikmesriigid astuvad ja kuuluvad eraldi ÜRO koosseisu. Vabariigi siseamiseks kõrgeimaks seadusandlikuks organiks on Seadusandlik Kogu, mis loodi 1958. a. endise territoriaalassamblee baasil pärast Prantsuse Ekvatoriaal-Aafrika Föderatsiooni kaotamist ja pärast seda, kui Ubangi-Sari sai «ühenduse liikmesriigi» statuudi ning nimetati ümber Kesk-Aafrika Vabariigiks. Käesoleval ajal jagunevad kõik saadikukohad Seadusandlikus Kogus kahe partei — Musta Aafrika Ma-

² URAC — *Union des Républiques de l'Afrique Centrale.* — Toim.

janduslik ja Sotsiaalne Liikumine (MAMSL) ning Kesk-Aafrika Demokraatlik Evolutsiooniliikumine (KADE) — vahel. Vabariigi Seadusandliku Kogu eesotsas seisab saadikute poolt valitud esimees. 1960. a. maist on esimeheks Maleombo (KADE liige). Riigipeaks on vabariigi president, täidesaatev võim kuulub valitsusele. Presidendi ja peaministri ametikohal on MAMSL liider David Dacko (sünd. 1930).

Riigis on kaks poliitilist parteid. Musta Aafrika Majandusliku ja Sotsiaalse Liikumise (MAMSL), mida sageli nimetatakse ka Musta Aafrika Sotsiaalseks Emantsipatsiooniliikumiseks (MASE), asutas väljapaistev poliitikategelane Barthelemy Boganda (hukkus lennuõnnetuse tagajärjel 1959. a.). Praegu on partei liidriteks David Dacko ja N'Gunio. Kesk-Aafrika Demokraatlik Evolutsiooniliikumine (KADE) tekkis 1960. a. mais MAMSL partei lõhenemise tagajärjel, organisatsiooniliselt formeerus 1.—2. juulini 1960. a. Partei presidendiks on dr. Abel Gumba (Seadusandliku Kogu deputaat, endine Kesk-Aafrika Vabariigi minister ja senaator). Esimehe esimeseks asetäitjaks on Maleombo (Seadusandliku Kogu esimees); teiseks peasekretäriks Sato (Seadusandliku Kogu saadik, endine minister). Partei kuulutas oma programmiks «Kesk-Aafrika Vabariigi rahva ja neegrisoost elanikkonna täieliku vabastamise ning õitsengu».³ Seadusandlikus Kogus kuulub parteile 14 kohta. Peale nende kahe iseseisva partei on riigis rida endise Prantsuse Lääne-Aafrika üldparteide — Aafriklaste Demokraatliku Koondise (asut. 1946. a.), Aafrika Ümberrühmituspartei (asut. 1958. a.), Aafrika Sõltumatuse Partei (asut. 1957. a.) kohalikke osakondi.

Riigis tegutseb ametiühinguorganisatsioon, mis kuulub 1957. a. asutatud Musta Aafrika Töötajate Üldliitu, viimane on suurimaks ametiühingute koondiseks endistes Prantsuse kolooniates ja haarab üle 90% nende maade töötajaist.

Välispoliitikas ja rahvusvahelistes suhetes ilmnevad kaks selgelt avalduvat külge: vastastikused suhted Aafrika maa-dega ja vastastikused suhted lääneriikidega.⁴ Vabariigil on liitlaslikud, vormilt konföderatiivsed suhted sõltumatute Aafrika riikidega — Tšaadi ja Kongo Vabariigiga (pealinn

³ 1960. a. detsembris saatis valitsus talle opositsioonilise KADE laiali. — *Toim.*

⁴ Vt. märkus 5 (lk. 13). — *Toim.*

Brazzaville), tihedat koostööd Gabooni Vabariigiga ja mõne teise Aafrika sõltumatu riigiga.

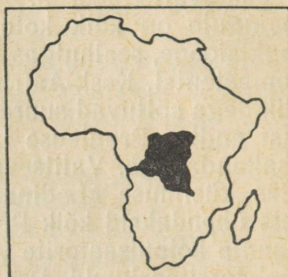
Vastavalt 1960. a. «Kesk-Aafrika Vabariikide Liidu» lepingule on kõik kolm riiki andnud rea majanduslikke funktsioone, sealhulgas ka finantsasjade juhtimise üle liidu kompetentsi. Kesk-Aafrika Vabariigi suhted teiste Aafrika riikidega sõltuvad suurel määral parteipoliitilistest sidemetest endise Prantsuse Lääne-Aafrika üldparteide kohalike osakondadega. Valitseva partei (MAMSL) liidrid tõstsid üles küsimuse «Ladina-Aafrika Ühendriikide» loomisest, mis ühendaks kõik Prantsuse, Portugali, Belgia ja Hispaania kolonisaatorite võimu all olnud ja praegu veel olevad territooriumid. Peale Aafrika riikide on Kesk-Aafrika Vabariigil kõige tihedamad suhted Prantsusmaaga, kellega teda seovad nüüd nii osavõtt reorganiseeritud Ühendusest suveräänse võrdsuse alusel kui ka rida kokkuleppeid. Rahvusvahelised kokkulepped, millele Kesk-Aafrika Vabariik on alla kirjutanud, jagunevad kolme rühma: esimeses määratakse Kesk-Aafrika Vabariigi uus rahvusvaheline ja õiguslik asend reorganiseeritud Ühenduses; teises reguleeritakse mõlemapoolseid suhteid Prantsusmaaga, neid kokkuleppeid nimetatakse koostöölepinguteks; kolmandas ühendatakse Kesk-Aafrika Vabariik vastastikuseks koostööks Prantsusmaaga ning Kongo ja Tšaadi Vabariikidega rea eriküsimuste lahendamiseks. Kõigis neis lepingutes on rõhutatud, et Kesk-Aafrika Vabariigi suhete aluseks teiste riikidega on Kesk-Aafrika Vabariigi riikliku suveräänsuse austamine. Peale Prantsusmaa on Kesk-Aafrika Vabariigil sidemed ka mõne teise lääneriigiga.

KONGO VABARIIK (pealinn Léopoldville)

Kuulutati sõltumatuks 30. juunil 1960. a.

Nõukogude Liidu tunnustusavaldusest teatati N. S. Hruštšovi telegrammis 29. juunist 1960 peaminister P. Lumumbale.

Võeti vastu URO liikmeks 20. septembril 1960. a.

Territoorium — 2 344 900 km².

Rahvastik — 14,15 miljonit inimest (sealhulgas 116 000 eurooplast, peamiselt belglast, $\frac{1}{3}$ eurooplastest on koondunud Katangasse). Põliselanikud kuuluvad negroidsesse rassi. Kokku arvestatakse umbes 400 suguharu, neist suurimaks on bakongod (2,5 miljonit). Riigi keskpäärikondades elavad pügmeed — maailma kõige väikesekasvulisemad inimesed, kelle pikkus ei ületa 150 cm. Pügmeed tegelevad küttimise ja söödavate taimede ning viljade korjamisega. Koloniaalse ülemvalitsuse aastatel on maa rahvastik poole võrra vähenenud.

Pealinn — Léopoldville (284 900 elanikku). Teistest linnadest on tähtsamad Elisabethville (126 000 elanikku), Stanleyville (80 400 elanikku), Jadotville (63 000 elanikku) ja Bukavu e. Costermansville (39 400 elanikku). Administratiivselt jaguneb vabariik Ekvatoriaal-, Ida-, Kasai, Katanga, Kivu ja Léopoldville'i provintsiiks.

Majanduse üldiseloostus. Looduslikelt ressurssidelt on Kongo Aafrika rikkamaid maid. Ta on kapitalistlikus maailmas esikohal koobaldi (70% toodangust) ja tööstuslike teemantide, neljandal kohal tina (7,5%), viiendal kohal vase (7%) ning seitsmendal kohal hõbeda kaevandamisel. Suurte mõõtmeteni küünib raadiumi, uraanimaagi, tsingi ja mangaani kaevandamine. On olemas kulla, volframi, berülliumi ja teiste maapõuevarade leiukohti. Peamised looduslikud rikkused on koondunud Katangasse. Majanduses kuuluvad võtmepositsioonid Belgia kapitalile: «Société Générale de Belgique» (millele kuulub 70% kõigest Kongosse mahutatud kapitalidest, mis ulatuvad 33

miljardi frangini), «Ampene», «Cominière» ja «Banque de Bruxelles», Kongost saadud tuludega kaeti suur osa Belgia eelarvest.

Tööstus. Kongos on põhiliselt arenenud mäetööstus. 1958. a. kaevandati 30 000 t uraanimaaki, 200 000 t tsingikontsentrante, 53 000 t puhast tsinki, 338 000 t mangaanimaaki ja 9400 t koobaltit, 1957. a. — 1511 t berülliumi. On olemas rida vase- ja tsingimaagi esmase töötlemise ettevõtteid, uraanimaagi esmase töötlemise tehas Shinkolobwes¹, põllumajandusliku tooraine töötlemise ettevõtteid ja tinasulatustehaseid. Leidub ka toiduainete, ehitusmaterjalide ja metsatööstuse ettevõtteid ning väikseid puuvilla-puhastus- ja keemiatehaseid. Suurimad monopolid on «Union Minière du Haut-Katanga» («Société Générale'i filiaal, kaevandab vaske, koobaltit, tsinki ja uraani; kapitalimahutused — 26 miljardit franki, kontsessioonid Katangas hõlmavad 26 000 km², 1956. a. moodustasid tulud 36 miljardit franki), «Forminière» («Société Générale'i» filiaal teemantide kaevandamiseks), «Société Minière de Béséca» (teemantide kaevandamine) ja «Société des Mines d'Or de Kilo-Moto» (kulla kaevandamine). Ameerika kapitalil (eelkõige Rockefelleri grupil) on aktsiaid nii tooraineid tootvas («Compagnie Géologique et Minière'is» ja osa aktsiaid «Union Minière du Haut-Katanga's») kui ka töötlevas tööstuses (Léopoldville'i metallurgiatehases, 30% Albertville'i tekstiilivabriku aktsiaist jm.). Põllumajandusliku tooraine töötlemisel on suured positsioonid Inglise-Hollandi kontsernil «Unilever» (taimeõlitechased Léopoldville'is, Stanleyville'is, Coquilhatville'is, Bomas jm.).

Põllumajandus spetsialiseerub ekspordiks minevate saaduste — kohvi, kakao, kautšuki, palmiõli ja džuudi — tootmisele. Kultiveeritakse samuti teed, kiinapuud, maisi, sisalit, sorgot, maniokki ja jamssi. Põhiline osa maast haritakse üles primitiivsete riistadega. On olemas ka eurooplastele kuuluvaid suuri kapitalistlikke istandikke. Välismaisele kapitalile kuulub üle 150 000 ha palmiistandikke, umbes 80 000 ha kohviistandikke ja 60 000 ha kautšukiistandikke. Loomakasvatus on arenenud nõrgalt. Suurt kahju tekitab tsetsekärbes.

¹ Seoses uraanivarude lõppemisega katkestati 1961. a. märtsis leiu-koha ekspluateerimine. — *Toim.*

Põllumajanduses on säilinud sugukondlike ja feodaalsete suhete tugevad igandid.

Liiklusolud on paremini korraldatud kui teistes naabermaades. Kolonisaatorid vajasid transporti Kongo looduslike rikkuste väljavedamiseks. Kõige kaasaegsemad kommunikatsioonid on Katangas. Raudteed (üle 5000 km) kuuluvad Belgia kapitalile. Maanteid on peaaegu 150 000 km ulatuses. Veeteede pikkus ulatub umbes 21 000 kilomeetrit. Suuruselt maailmas 5. kohal olev Kongo jõgi on 2160 km ulatuses laevatatav. Siseveekogudest piirneb Kongo Tanganjiika, Alberti ja Edwardi järvedega. On olemas 27 siselennuliini, mida teenindab Belgia lennukompanii «Sabena».

Rahauhik — Kongo frank, võrdub Belgia frangiga.²

Väliskaubandus peegeldab riigi majanduse agraarset ja tooraineid tootvat struktuuri ning sõltuvust välisturust. Ekspordist moodustab 70 protsenti strateegiline tooraine, sealhulgas 40% vask, 10% koobalt, uraanimaak ja tööstuslikud teemandid. Veetakse välja samuti palmiõli (10%), puuvilla (5%), tinamaaki (5%) ja kautšukit (4%). Belgia ja Luksemburgi osatähtsus oli 1957. a. väliskaubanduse käibes 48 protsenti. Kokkuleppe põhjal Belgiaga ostsid Ameerika Ühendriigid ja Inglismaa kuni 1960. aastani 75 protsenti kaevandatud uraanimaagist. Ameerika Ühendriikide osatähtsus väljaveos oli koobalti osas 60, mangaanimaagi osas 64, tantaali osas 79 ja tehniliste teemantide osas 87 protsenti. Impordi moodustavad puuvillane riie ja rõivad (9%), autod (7%), põllumajanduslikud ja muud masinad, süsi, naftaseadmed ja toiduained.

Riiklik kord ja parteid. Kongo on parlamentaarne vabariik. Parlament on kahekojaline, koosnedes senatist (selle esimees Joseph Okito tapeti 1961. a. jaanuaris imperialistide käsilaste poolt — *Toim.*) ja saadikutekojast (esimees Julien Kasongo). Valimised toimusid 1960. a. mai keskel ja töid võidu Kongo Rahvusliku Liikumise parteile, mille eesotsas oli Patrice Emery Lumumba, see partei sai 137 mandaadist 41. 23. juunil 1960. a. loodi esimene rahvuslik valitsus, koosseisus 22 ministrit, 3 riigiministrit ja 9 riigisekretäri, sealhulgas kuulus Lumumba parteile 7 ministriportfelli, 5 riigisekretäri ja 1 riigiministri koht.

---

² 100 franki = 1 rbl. 81 kop. (NSVL Riigipanga välisvaluuta kurside tabel seisuga oktoober 1961). — *Toim.*

Ülejäänud kohad läksid 12 teisele parteile. Presidendiks sai tihedalt imperialistlike ringkondadega seotud Joseph Kasavubu, partei ABACO liider. Loendatakse veel üle saja partei, kuid enamikul neist on vähe mõju.

Kongo Rahvusliku Liikumise partei astus välja riigi välismaisest sõltuvusest täieliku ja vaieldamatu vabastamise ning arenenud ja ühtse Kongo riigi loomise eest. Parteil on üldrahvuslik iseloom, kuid kõige suurem mõju on tal riigi idaosas. Partei juht P. Lumumba (1925—1961) sai hariduse misjonikoolis, teenis kohalikes administratiivorganites. Ta oli rahvahulkade seas väga suure populaarsusega hea oraator. 1958. a. asutas Lumumba Kongo Rahvusliku Liikumise partei ja sai selle esimeheks. Oktoobris 1959 mõisteti ta Kongo koloniaalkohtu poolt «rahutuste ässitamise» eest 6 kuuks vanglasse. Kongo rahva survel ta vabastati ja valiti peaministriks.

Peaministrina võitles P. Lumumba Kongo sõltumatuse ja ühtsuse eest. Pärast seda, kui imperialistidel läks korda teostada Katanga separatistlik eraldumine Kongost ja õhutada rahutusi Léopoldville'is, pöördus Lumumba abi saamiseks ÜRO poole. Kongosse saadetigi ÜRO vägede kontingente, kuid selle asemel, et kasutada neid vägesid korra kindlustamiseks, hakkasid ÜRO kõrgemad ametiisikud hoopis soosima Kongo rahva reetureid. Katsel siirduda reeturite poolt hõivatud Léopoldville'ist vabasse Idaprovintsi, arreteerisid mobutulased³ Kongo seadusliku valitsuse peaministri P. Lumumba ja saatsid ta lõppude lõpuks vangina Katangasse, kus imperialistide käsilased ta 1961. a. 17. jaanuaril elajalikult mõrvasid.

Partei «Alliance de Bas Congo» («ABACO») toetub Alam-Kongos elavale bakongo suguharule. Astub välja ühtse riigi loomise vastu ja provintside föderatsiooni või isegi konföderatsiooni loomise eest, mis vastab imperialistide huvidele. Oma poliitikas kasutab ta tema mõju all olevat Teenivate Mitteeurooplaste Assotsiatsiooni. Oma separatistliku poliitika poolest liitub «ABACO-ga» Katanga läänemeelne partei «Kanokat», mille üks tegelasi Moise Tshombé («Union Minière'i» käsilane) seisis selle provintsi

³ Mobutulased — sõjaväelased reetur Mobutule ustavatest väeõsdest. Kolonel (hiljem kindral) Mobutu oli esialgu Kongo armee staabiülema, kes Lumumbat reetes astus välja seadusliku valitsuse vastu. Pärast reetmist etendas imperialistide käsilane Mobutu tema kontrolli alla jäänud Kongo provintsidest verejanulise diktaatori osa. — *Toim.*

marionetliku režiimi eesotsas ja kuulutas enda nn. Katanga vabariigi presidendiks. Katangas on ka teisi parteisid nagu «Balubakat» (baluuba suguharu), «Fedeka» (Katanga Demokraatide Föderatsioon) ja «Atkar», kes astuvad separatistlike tendentside vastu välja. Baluuba suguharu peab relvastatud võitlust Tshombé režiimi vastu.

Riigi sõltumatuks kuulutamisele vastasid imperialistid relvastatud interventsiooniga, kuid pärast selle läbikukkumist kasutasid oma ülemvalitsemise säilitamise eesmärgil ära parteidevahelisi lahkhelisid. Ameerika Ühendriigid ja Belgia kutsusid Kongos esile anarhia ja majandusliku laose. Toetudes oma otsestele käsilastele, halvasid nad riigiaparaadi ja seadusliku valitsuse töö. Näotut osa etendas seejuures ka ÜRO peasekretär D. Hammarskjöld, kes kasutas ära ÜRO eriväeosasid marionetlike režiimide tugevdamiseks. Küsimust olukorrast Kongos on mitmel korral arutatud ÜRO-s, kuid selle organi otsused on kolonisaatorite poolt nurja aetud.

Pärast seda, kui Kongo seadusliku valitsuse juht P. Lumumba oli 1960. a. detsembril algul Mobutu bandiitide poolt vangistatud, teatas peaministri asetäitja Antoine Gizenga, et niikaua kui Lumumba viibib vangistuses, võtab ta peaministri kohustused enda peale. Gizenga kuulutas riigi ajutiseks pealinnaks Idaprovintsi keskuse Stanleyville'i.

Pärast P. Lumumba mõrvamist kuulutati A. Gizenga Kongo seadusliku valitsuse peaministriks. A. Gizenga valitsust tunnustasid sotsialistlikud riigid ning paljud Aafrika ja Aasia maad.

1961. a. juulis läks Kongo patriootidel korda Kongo parlamenti Léopoldville'i lähedal Lovaniumi ülikooli ruumes kokku kutsuda. Pärast parlamendi kaks nädalat kestnud istungjärku moodustati 2. augustil 1961. a. uus Kongo valitsus, mille koosseisu kuuluvad 27 ministrit ja 17 riigisekretäri. Uue valitsuse peaministriks kinnitati Cyrille Adoula (töötas omal ajal koos P. Lumumbaga Kongo Rahvusliku Liikumise parteis, hiljem oli Léopoldville'is tegutsenud nn. Ileo kabinetis siseministriks) ja tema esimeseks asetäitjaks Antoine Gizenga. Uues valitsuses kuulub absoluutne enamus (23 kohta) Rahvusblokki kuuluvate parteide esindajatele.

Pärast uue valitsuse moodustamist sõitis selle peaminister C. Adoula Stanleyville'i läbirääkimistele A. Gizen-

gaga. Sellel nõupidamisel leppisid Kongo liidrid kokku, et võetakse vastutusele P. Lumumba ja tema kaaslaste surmas süüdi olevad isikud ja kuulutatakse võitluses kodumaa sõltumatus eest langenud Patrice Lumumba rahvuskangelaseks. Lepiti kokku, et Adoula valitsus hakkab järgima sedasama poliitikat, mida teostas Lumumba, et jäävad jõusse Gizenga valitsuse poolt Stanleyville'is tehtud otsused, et Kongo pealinn viiakse üle maa südamesse ja pärast ÜRO vägede väljaviimist kuulutatakse välja riigi uus konstitutsioon.

Uus valitsus kuulutas oma poliitikaks võitluse Kongo territoriaalse terviklikkuse eest, neutraliteedi ja mitteühinemise sõjaliste blokkidega. Valitsus teatas, et Katanga on Kongo Vabariigi lahutamatu koostisosa ja kui tarvis, vabastab Kongo rahvusarmee Katanga jõuga.⁴

Maailma progressiivne avalikkus tervitas rahuldustundega keskvalitsuse taastamist Kongos. Nii teatas NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimees N. S. Hruštšov 31. augustil 1961. a. peaminister Adoulale saadetud telegrammis, et Nõukogude valitsus deklareerib oma diplomaatiliste suhete jätkamisest Kongo Vabariigiga.

Pärast uue keskvalitsuse moodustamist toimunud tähtsamaks sisepoliitiliseks sündmuseks oli Kongo Rahvusliku Liikumise ja A. Gizenga poolt juhitava Aafrika Solidaarsuse Partei ühinemine Lumumba Rahvusparteiks. Ühinenud parteiga liitus samuti suur rühm parteide «Serea» ja «Balubakat» liikmeid. Uue partei ajutiseks rahvuslikuks esimeheks nimetati Antoine Gizenga.

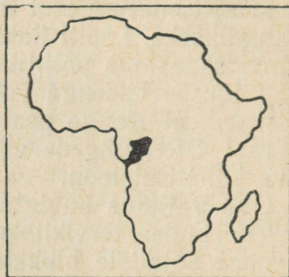
---

⁴ 13. septembril 1961. a. alustasid ÜRO väed sõjategevust Tshombé kildkonna vastu. Pärast esialgset edu aga läksid ÜRO väed Katangas üle kaitsele. Nende sündmuste keerises hukkus saladuslikel asjaoludel aset leidnud lennuõnnetuse tagajärjel 18. septembril ÜRO peasekretär D. Hammarskjöld, kes oli teel läbirääkimistele Põhja-Rodeesiasse põgenenud Tshombé juurde. Järgnevate nädalate jooksul jõudis Tshombé ÜRO vägede juhatusega vaherahukokkuleppele ja sai võimaluse koondada oma jõude. Novembri teisel poolel puhkes sõjategevus Katanga separatistide ja ÜRO vägede vahel uuesti. Nagu seejuures selgus, etendavad Katanga sündmustes näotut osa Inglismaa ja Prantsusmaa, kes saatsid Tshombéle nii sõjatehnikat ja laskemoona kui ka ohvitseri. Lääneriikide aktiivsus Katanga marionetliku režiimi säilitamiseks on seletatav suurkontserni «Union Minière'i» huvidega. Pärast seda, kui detsembri keskpaiku oli separatistide vastupanu raugemas, segasid end Kongo siseasjusse vahele ka ameeriklased. Nad sundisid keskvalitsust sõlmima Tshombéga kompromisskokkuleppe, millega loodi võimalus separatistidel oma jõude uuesti koondada. — *Toim.*

KONGO VABARIIK (pealinn Brazzaville)

*Kuulutati sõltumatuks 15. august
1960. a.¹*

*Nõukogude Liidu tunnustusavalduses
teatati N. S. Hruštšovi telegrammis
14. augustist 1960 president F. Youloule
Võeti vastu ÜRO liikmeks 20. sep-
tembril 1960. a.*

Territoorium — 342 000 km²

Rahvastik — 810 000 elanikku. Elanikkonna rahvuslik ja etniline koosseis on kaunis kirju. Domineerivad bantud. Eurooplasi, peamiselt prantslasi on 15 000. Suur mõju on katoliku kirikul.

Pealinn — Brazzaville (90 000 elanikku); üks suurimaid Kesk-Aafrika linnu ja Kongo jõgikonda ookeaniga ühendava raudtee lõppjaam ning suur jõesadam, millel on määratu tähtsus naabruses asuva Kesk-Aafrika Vabariigi saaduste turustamisel. Linnas paiknevad suur lennujaam, mitu radiojaama ja rida väikseid tööstusettevõtteid. Vabariigi suurimaid meresadamaid on Pointe-Noire (40 000 elanikku) 400 000-tonnise veosekäibega. Sadam teenindab kogu Kongot, samuti Kesk-Aafrika Vabariiki ja Tšaadi lõunaosa. On käimas tööd sadama laiendamiseks (kuni 1 000 000 t veoseid aastas). Siin paikneb tähtsuselt teine vabariigi lennujaam.

Majanduse üldiseloostus. Prantsuse kolonisaatorid takistasid teadlikult Kongo majanduse arengut. Isegi Prantsusmaa kodanliku ajakirjanduse tunnistuse kohaselt on majandus seal veel algelises olukorras.

Metsamajandusel on eriti suur tähtsus. Peaaegu poolt maa territooriumist katavad troopikametsad. Laialt on levinud vääriskuude (eebeni- ja mahagonipuude jt.) liigid. Metsatööde hoogsust pidurdab nõrgalt arenenud teedevõrk. Kõige suurem tähtsus on metsatööl rannikuvöön-

¹Kuid kuulub liikmesriigina Prantsuse Ühenduse koosseisu. — Toim.

dis ja samuti maa idarajoonides. Metsamajanduslikult parimad alad on nii nagu istandikekski kõige sobivamad maad Prantsuse kompaniide poolt hõivatud.

Põllumajandus. Suurim tähtsus on õlipalmil. Kultiveeritakse samuti banaane, kohvi- ja kakaopõõsaid ning tubakat. Kohalik elanikkond kasvatab maniokki, maisi ja banaane. Loomakasvatus on nõrgalt arenenud. Suurt kahju tekitab tsetsekärbes.

Tööstus. Maapõuevarasid on vähe uuritud. On teada kulla (Mayoumba rajoon), teemandi, plii ja tsiingi (M'Vouti rajoon) leiukohti. Kuid ulatuslikku kaevandamist nendes leiukohtades senini veel ei teostata. Reas rajoonides on avastatud nafta esinemise tunnuseid. 1960. a. alustati nafta tööstuslikku tootmist. Kõigi elektrijaamade rakestatud võimsus ulatus 1958. a. 15 000 kilovatile, seejuures on kõik elektrijaamad ehitatud üksnes viimastel aastatel. Töötlev tööstus on vabariigis samuti nõrgalt arenenud, piirdudes ainult mõnede puidutöötlemise ja taimeõlitööstuse ettevõtetega. Brazzaville'is ja Pointe-Noire'is asuvad remondi-töökodjad.

Liiklusolud. Atlandi ookeanile väljapääsu tõttu on Kongo Ekvatoriaal-Aafrika ekspordi transiiditsooniks. On olemas üks raudteeliin, ehitatakse teist (Brazzaville'ist Franceville'isse). Laevatatavad jõed on Kongo ja mõned ta lisajõed.

Väliskaubandus on terava defitsiidiga. Import ületab 4—5-kordselt ekspordi väärtuse. Näiteks moodustas 1958. a. import 21,3 miljardit Prantsuse franki, eksport — 5,9 miljardit franki. Peamiseks väljaveoartiklikuks on mets, sellele järgnevad palmiõli, maapähklid, kohv, kakao ja banaanid. Sisseveokaupadeks on peamiselt toiduained. Väliskaubanduslikud sidemed on peamiselt Prantsusmaa ja naabermaadega. Viimastel aastatel on suurenenud puidu vedu Saksa Föderatiivsesse Vabariiki ja mõningatesse teistesse maadesse.

Riiklik kord. Kongo on sõltumatu vabariik, millel on olemas konföderatiivse liidu elemendid kahe teise Aafrika riigiga — Tšaadi Vabariigi ja Kesk-Aafrika Vabariigiga. See riikide liit on vormistatud lepinguga (Asutava hartaga) Kesk-Aafrika Vabariikide Liidu (URAC)² loomise kohta. Leping sõlmiti 1960. a. juunis ja jõustus sama aasta

---

² URAC — Union des Républiques de l'Afrique Centrale — Toim.

augustis pärast lepinguosaliste sõltumatuks saamist. Vastavalt lepingule URAC'i loomise kohta annavad kõik kolm vabariiki oma välissuhete kehtestamise, kaitse ja rahanduse funktsioonid üle liidu ühisesse kompetentsi.

Kaasaegse Kongo põhilisteks poliitilisteks parteideks on Aafriklaste Huvide Kaitsmise Demokraatlik Liit (RDA³ kohalik osakond) ja Aafrika Sotsialistlik Liikumine. Kongo seadusandlikus kogus, mis valiti 14. juunil 1959. a., on Aafriklaste Huvide Kaitsmise Demokraatlikul Liidul 51 kohta 61-st. Ülejäänud 10 mandaati on Sotsialistliku Liikumise esindajate käes. Kongo valitsuse eesotsas on vabariigi president abee Fulbert Youlou (sünd. 1917), üks Aafriklaste Huvide Kaitsmise Demokraatliku Liidu juhte. Aktiivselt võtab riigi poliitilisest elust osa ka Kongo Aafrika Töölise Konföderatsioon.

Välispoliitika. Eriline tähtsus on suhetel naabermaadega, kes minevikus kuulusid Prantsuse Ekvatoriaal-Aafrika koosseisu.⁴ 1959. a. jaanuarist alates on Kongo Ekvatoriaal-Aafrika Tolliliidu ja Ekvatoriaal-Aafrika Riikide Peaministrite Nõukogu liige. Nõupidamine kuulutab oma eesmärgiks liikmesriikide poliitika koordineerimise.

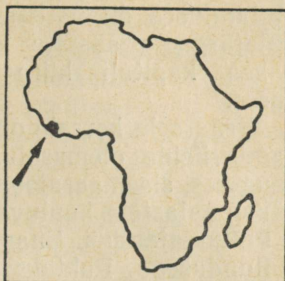
---

³ RDA — Rassemblement Démocratique Africain — Aafriklaste Demokraatlik Koondis. Vt. märkus 5 (lk. 17). — *Toim.*

⁴ Vt. märkus 5 (lk. 13). Mis puutub suhetesse teise Kongo Vabariigiga (pealinn Léopoldville), siis on need teravad. Kuna F. Youlou valitsus tunnustab separatist Tshombé'd Katanga vabariigi «presidendina», siis katkestas C. Adoula valitsus 1961. a. septembris Brazzaville'iga diplomaatilised suhted. — *Toim.*

LIBEERIA VABARIIK

Kuulutati sõltumatuks 26. juulil
1847. a. ÜRO asutajaliige.
Diplomaatilised suhted Nõukogude Liiduga loodi jaanuaris 1956.

Territoorium — 111 400 km².

Rahvastik — umbes 2 miljonit elanikku.¹ Kujunenud mitmesugustest negroidsesse rassi kuuluvaist rahvastest. Kõige arvukamaiks on kagus elavad kruud (umbes 0,5 miljonit) ja keskpriirkondades elavad kpellid (paarsada tuhat inimest). Maa põhjaosa asustavad Lääne-Aafrika kõige arenenumad malinkee ja vai rahvad. Ameerika-libeerlasi (nii nimetavad endid möödunud sajandil Ameerika Ühendriikidest ümber asunud neegrite järeltulijad) arvestatakse 20 000 ümber. Vastavalt konstitutsioonile on neile antud põliselanike ees mitmeid eeliseid, nende käes on võtmepositsioonid riigiaparaadis ja nad moodustavad libeeria intelligentsi ning rahvusliku kodanluse põhikaadri. Ameerika-libeerlased elavad peaaesjalikult ookeani rannikul linnades või tegutsevad plantaatoritena. Libeerias elab umbes 7000 välismaalast, neist umbes 4000 saabus siia teistest Aafrika maadest. Loendatakse umbes 600 ameeriklast, kellest pooled teenivad kautšukiistandikes juhtivatel kohtadel. Välismaalaste hulgas kohtab ettevõtjaid Hollandist, Inglismaalt, Prantsusmaalt, Saksa Föderatiivsest Vabariigist ja Hispaaniast. Ametlikuks keeleks on inglise keel.

Pealinn — Monroovia (45 000 elanikku) on riigi tähtsam sadam, mille kaudu läheb rõhuv osa Libeeria ekspordist, ja Ameerika Ühendriikide mereväebaas. Teistes linnalikes asulates, mis tavaliselt asuvad ookeani rannikul või jõgede orgudes, loendatakse 5000—15 000 elanikku (Robertsport, Sinoe, Harper jt.).

¹ 1956. a. hinnangu andmeil 1,25 miljonit, «Statesman's Year-Book 1960» järgi 2,5 miljonit. — Toim.

Majanduse üldiseloostus. Libeeria on mahajäänud agraarmaa. Peaaegu täielikult puudub töötlev tööstus. Majanduses on valitseval positsioonil Ameerika kapital. Sõjajärgsete aastate iseloomulikuks jooneks on Lääne-Saksa kapitali kiire sissetungimine Libeeria majandusse.

Agraarsele korrale on iseloomulik mitmesuguste majandamisviiside olemasolu. — Kogukondlikust põllundusest kaugetes sisemaarajoonides kuni kapitalistlike suheteni välismaalastele kuuluvates istandikes.

Põllumajandus. Enamik põlisrahvastikust tegeleb alepõllundusega. Puhtaks põletatud troopikametsa maatükke haritakse aasta või kaks ja jäetakse seejärel maha. Peamiseks põllutööriistaks on kõblas või treitud kepp. Kasvatatakse maniokki, sorgot ja banaane. Väiksema levikuga on riis, suhkruroog, maapähkel ja puuvill. Sisemaaelanikud koguvad samuti metsikult kasvavate õlipalmide jt. puude vilju.

Plantaazimajandus on levinud rannikuvööndis. Istandikud kuuluvad kas ameeriklastele, teistele välismaistele kompaniidele või tihedalt väliskapitaliga seotud ameerikalibeerlastest farmeritele. Palgatöölisena töötab istandikes suurel hulgal põlisnõrgri elanikkond.

Ameerika kompaniidele kuulub Libeerias tohutuid kautšuki-, kakao- ja teiste troopikakultuuride istandikke. Püüdes vähendada sõltuvust Suurbritanniast, kelle kontrolli all on suur osa maailma loodusliku kautšuki toodangust, hakkas Ameerika kapital kahekümnendatest aastatest alates Libeeria majandusele peale suruma ühekülgset orientatsiooni kautšuki tootmiseks, mis käesoleval ajal on kaubamajanduse juhtivaks haruks (40 000 t, esimene koht Aafrikas ja seitsmes koht kapitalistlikus maailmas). Suured huvid on kompanii «Firestone Tire and Rubber» (400 000 ha). Loendatakse samuti umbes 750 farmerit, kes tegelevad kautšukitaimede kasvatamisega umbes 12 000 ha suurusel üldpindalal. Farmerid on suures sõltuvuses «Firestone'i» kompaniist. Ameerika ühingule «Liberia Company» kuuluvad kakaoistandikud.

Lääne-Saksa ettevõtjad omandasid Libeerias kontsessioone banaani- ja õlipalmiistandikele ja samuti metsarikuste ekspluateerimisele.

Loomakasvatus on Libeerias nõrgalt arenenud. Karjakasvatusega tegeleb ainult osa savannides elavast rahvas-

tikust. Suurt kahju tekitab tsetsekärbes. Libeeria ostab karja Ginea Vabariigist ja Mali Vabariigist.

Tööstus. Pärast Teist maailmasõda alustati rikkaliku rauamaagi leiukoha ekspuaterimist Bomi Hillsis (70 km Monrooviast loode pool, kus usaldusväärsed tagavarad keskmise rauasisaldusega 65—68% ulatuvad kuni 35 miljoni tonnini)². Maaki kaevandatakse lahtisel viisil. Kaevandamist teostab kompanii «Liberian Mining», mis on Ameerika monopoli «Republic Steel Corporation» filiaaliks. Rauamaak läheb täielikult ekspordiks (keskmiselt umbes 1,3 miljonit tonni aastas). Kaevandamistööid alustati ka veelgi suuremas Putu leiukohas (Idaprovintsis), Väiksemal määral kaevandatakse kulda. On avastatud mangaanimaagi, grafiidi, teemantide ja nafta leiukohti.

Liiklusolud. Ainus raudtee ühendab Monrooviat Bomi Hillsi kaevandustega (70 km). Maanteed kogupikkus on umbes 1600 km. Autoteed ühendavad suuri istandikke lähema sadamaga. Küllalt tihe teedevõrk on loodud ainult Monroovia ümbruses. Tähtsamaid liiklussooni on Monroovia — Ganta — Tappita autotee. Suurel osal territooriumist on ainsateks liiklusteedeks kitsad jalgrajad. Veoseid toimetatakse edasi tavaliselt kandjate abil. Suur arv karestikke ja jugasid muudab jõed laevasõiduks vähesobi-vaiks. Laevad võivad sõita ainult väikeses ulatuses jõgede suudmeosades. Tanklaevastiku tonnaažilt (11,75 miljonit tonni 1959. a.) on Libeeria maailmas teisel kohal. Kuid pea-aegu kogu Libeeria lipu all sõitev laevastik kuulub faktiliselt Ameerika Ühendriikide ja mõnede Lääne-Euroopa maade kompaniidele.³

Rahaühik — Libeeria dollar, on võrdne Ameerika Ühendriikide dollariga.⁴

Väliskaubandus. Eksport: 80% moodustab looduslik kautšuk, sellele järgnevad rauamaak, kakao, kohv ja palmiõli. Suundub põhiliselt Ameerika Ühendriikidesse.

---

² Hilisemad uurimised on näidanud, et Bomi Hillsi maagivarusid võib hinnata 130 miljonile tonnile, Nimba massiivil — 200 miljonile tonnile. — *Toim.*

³ Libeeria lipu all sõitvad laevad annavad omanikele suuremat kasumit, sest Libeerias on maksud laeva registreerimiselt ja vedudelt odavamad kui mujal ning siin ei kehti USA tööseadusandluse eeskirjad, mistõttu Libeeria laevadel makstakse madalamat töötasu. — *Toim.*

⁴ Tegelikult on riigis käibel USA dollarid, Libeerial endal on ainult peenraha kuni $\frac{1}{2}$ dollarini. — *Toim.*

Import: Toiduained (riis ja teised teraviljad), puuvillriie, metalltooted, naftaseadmed, masinad jne. Põhilisteks kaubasaatjateks on Ameerika Ühendriigid ja Saksa Föderatiivne Vabariik.

Riiklik kord. Libeeria riiklikul korraldusel on palju ühi-seid jooni Ameerika Ühendriikide riigikorraga. Vastavalt 1847. a. vastuvõetud konstitutsioonile on Libeeria vabariik. Seadusandlik võim kuulub vabariigi presidendile ja Kongressile, viimane koosneb kahest kojast — senatist (10 inimest) ja esindajate kojast (31 inimest). Senaatorid valitakse kuueaastase tähtajaga, esindajate koja liikmed — 4 aastaks. Presidenti loetakse üheaegselt valitsuse juhiks. Valimisõigus on piiratud varandusliku ja paiksustsensusega. Valitsev partei — Tõeliste Viigide Partei — *Party of Real Whigs* (asutatud 1869. a.), mis kajastab ameerika-libeeria kodanluse ja plantaatorite huvisid, on võimul 1878. aastast peale. Üks tema liidreist — W. V. S. Tubman — on maa presidendiks.

William Tubman (sünd. 1895. a.) õppis Cape Palmase seminaris ja Cuttingtoni kolledžis (Libeerias). Töötas juristina, teenis sõjaväes. 1923. ja 1929. a. valiti ta Libeeria senatisse. 1934—1943 oli ta Libeeria Ülemkohtu liige. 1943. aastast alates Libeeria president. 1956. a. kirjutas alla kokkuleppele diplomaatiliste suhete loomisest Nõukogude Liiduga.

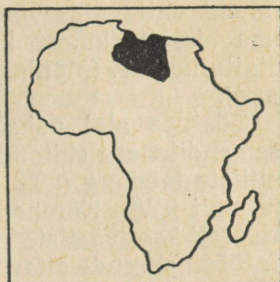
Teised parteid on keelatud. Administratiivselt jaguneb Libeeria kolmeks — Ida-, Kesk- ja Lääneprovintiks. Majanduslikult enamarenenud rannikutsoon jaguneb 5 krahvkonnaks ja üheks territooriumiks.

Välispoliitika. Libeeria astub välja suhete arendamise eest kõigi maadega, kuid on lääneriikide teatud mõju all. Libeeria esindaja võttis 1958. a. aprillis osa Aafrika sõltumatute maade konverentsist Akras. Libeeria astub välja Prantsusmaa poolt Sahaaras teostatavate aatomirelva katsetuste vastu.

LIIBÜA ÜHENDATUD KUNINGRIIK

Kuulutati sõltumatuks 24. detsembril 1951. a. Tunnustatud NSV Liidu poolt. Diplomaatilised suhted loodud 1955. a. septembris.

Võeti vastu ÜRO liikmeks 14. detsembril 1955. a.

Territoorium — 1 759 500 km².

Rahvastik — umbes 1,25 miljonit inimest, sealhulgas araablasi (900 000), berbereid — Liibüa põliselanikke (140 000), itaallasi (42 000). On ka kreeklasi, maltalasi ja juute. Peaaegu 95% rahvastikust elab mereäärsetes rajoonides. Linnarahvastiku osatähtsus on 18—20%, umbes 40% liibüalastele on omane ränd- või poolrändeluviis. Peaaegu 94% rahvastikust on kirjaoskamatu. 10 500 elaniku kohta tuleb üks arst; väga kõrge on laste suremus.

Riigikeeleks on arabia keel.

Suuremad linnad — Tripoli (181 000), — parlamendi ja föderaalvalitsuse asupaik, Bengasi (75 000) — kuninga residents.

Majanduse üldiseloostus. Liibüa on majanduslikult mahajäänud agraarmaa. Liibüalase aastane keskmine tulu moodustab ainult Itaalia madalapalgalise töölise kuupalga. Suur osa maast (200 000 ha) kuulub itaalia kolonistidele, kelle kapitalistlikes majandites kasutatakse sulaste tööd ja tarvitatakse masinaid. Kapitalistlik tootmisviis on iseloomulik ka mõningale osale araablastest maavaldajatele, kuid enamikus domineerivad nende hulgas kapitalismieelised suhted. Reeglina kuulub maa kohalikele feodaalidele, kelle käest talupojad rendivad maatükke pooleterarendi tingimustes.

Valitsus võtab ette mõningaid jõupingutusi riigi majanduslikuks arendamiseks, lugedes selleks peamiseks vahendiks välismaise kapitali kaasatõmbamist. Koos sellega tehakse katseid mingil määral piirata välismaiste kompaniide kõigkõimsust. Osaliselt on saavutatud kokkulepe Ameerika «abi» üleandmisest eranditult Liibüa valitsusele,

mitte aga Liibüa-Ameerika rekonstrueerimiskomisjoni administratsioonile. Naftatöötlemistehast ja naftakeemia ettevõtteid ehitavaid välismaiseid naftakompaniisid sunniti oma sissetulekutest kandma kindlaksmääratud summad riigituludesse. (Mõningate arvestuste järgi 35 miljonit dollarit).

Tööstuse alal nähakse ette rauamaagi otsimist, suure tsemenditehase ehitamist ja olemasolevate elektrijaamade, milliste toodang (50,6 miljonit kWh Tripolitaanias ja 23,6 miljonit kWh Kürenaikas) pole küllaldane, laiendamist. Alustati kaaliväetiste tootmist, mitme kerge-, kalakonservijt. tööstusharude ettevõtete ehitamist.

Põllumajanduse alal on kavatsusel rida abinõusid põllunduse ja loomakasvatuse produktiivsuse suurendamiseks. Plaanis on luua Tripolitaanias ja Kürenaikas riiklikke masinakeskusi, mis 1958. a. alanud kümneaastaku lõpuks valdavad 600—700 traktorit. Traktorite üldarv kavatakse selleks ajaks viia kuni 24 000-ni. Ülesandeks on seatud märgatavalt suurendada mehhaniseerimise abil tulundusmaa ulatust. Erilist tähelepanu pööratakse aiandusele ja köögiviljakasvatusele. Aedviljad küpsevad Liibüas kuu aega varem kui naabruses olevates Euroopa-Vahemeremaades ja see loob soodsad tingimused nende ekspordiks Euroopasse.

Põllumajandus. Põllumajandus haarab 80% elanikkonnast. Suur osa kõlblikust maast on kasutusel karjamaadena. Loomade üldarv: lambaid — 1,4 miljonit, kitsi — 1,3 miljonit. Peetakse samuti kaameleid, eesleid, veiseid jt. veoloomi. Rannikul on arenenud kalandus (tuunikala, sardiinid, käsnapüük). Põllunduse produktiivsus on äärmiselt madal. Tähtsamateks kultuurideks on oder, nisu, mais, datlipalm, õlipuud (kuuluvad tavaliselt itaalia asunikele), tsitrused, maapähkel, tubakas, mandlipuu. Teraviljade saak (põhiliselt oder) on umbes 110 000 tonni aastas.

Tööstus on väga nõrgalt arenenud. Kerge- ja toiduainete tööstuse ettevõtted, nagu veskid, taimeõlivabrikud, konservitehased, Tripoli tubakavabrik ja tekstiilivabrikud tegelevad põllumajandussaaduste töötlemisega. Käsitööladest võib nimetada vaibakudumist, nahkade töötlust, jalamatide punumist ning kuld- ja hõbeasjade valmistamist.

Maapõu on nõrgalt uuritud. On teada vase, tina, mangaani, boksiidi ja teiste maapõuevarade leiukohti, kuid toodetakse ainult soola. Avastati suuri naftavarasid, nende

esialgne uurimine ja tootmine on tervikuna välismaiste (9 Ameerika, 2. Inglise ja 2 Prantsuse) kompaniide käes. Kontsessiooniõigus on neil 80% Liibüa territooriumist. Ainuüksi Rockefelleri grupp sai oma kontrolli alla 250 000 km². Nafta otsimisega tegelevad ka itaallased. Esimene nafta toodeti 1957. a. Loodetakse, et 1—2 aasta pärast toodetakse maal üle 1,5 miljoni tonni naftat. Nafta eksportimiseks on kavatsusel ehitada Sidra lahte Marsa Brega sadam. Ameerika kompanii «Esso» ehitab suurt naftajuhet läbilaskevõimega 20 miljonit tonni naftat aastas.

Liiklusolud. Raudteid — umbes 400 km, autoteid — 4800 km. Autopark koosneb umbes 19 000 masinast (1960).

Rahaühik — Liibüa nael, on võrdne Inglise naelsterlingiga¹.

Väliskaubandus on põhiliselt Inglismaa, Itaalia, Ameerika Ühendriikide ja Saksa Föderatiivse Vabariigi poolt monopoliseeritud. Eksporditakse halfaheina (espartot), maapähkleid, oliiviõli, nahku, villa, karja, kalu, käsnu. Impordi moodustavad seadmed, teravili ja teised toiduained, tekstiiltooted jne. Välisvedusid teostatakse peaaesjalikult mere kaudu. Liibüa väravaks on Tripoli — Liibüa peamine välja- ja sisseveosadam, mille arvele langeb umbes pool maa meretranspordi käibest. Valitsusega sõlmitud kokkuleppe põhjal rekonstrueerivad Kreeka firmad Liibüa teist sadamat — Bengasit.

Riiklik kord. Liibüa on konstitutsiooniline monarhia. Riigipeaks on pärilik kuningas, keda loetakse üheaegselt Kürenaika emiiriks ja senussiitide religioosse sekti (kuhu kuulub umbes 30% maa islamiusulisest elanikkonnast) peaks. Praegu on kuningaks Idris I (Mohammed Sajed el Madhi el Senussi). Riiklikult korralduselt on Liibüa kolme vilajeti (provintsi) — Kürenaika, Tripolitaania ja Fessan — föderatsioon.

Seadusandliku võimu organiks on Rahvuskogu, mis koosneb ülemkojast — senatist ja esindajate kojast. Senati koosseisust määratakse pooled (12 isikut) kuninga poolt, pooled (12 isikut) valitakse aga vilajettide seadusandlike nõukogude poolt. Pooled määratud senaatoritest ja pooled valitud senaatoritest asendatakse iga nelja aasta järel. Esindajate koja liikmed valitakse meessoost elanike poolt

---

¹ NSVL Riigipanga ametliku kursi alusel 1. jaan. 1961 on 1 Liibüa nael = 2 rbl. 53 kop. — *Toim.*

nelja-aastaseks tähtjaks. Esindajate koda koosneb 55 saadikust (35 Tripolitaaniast, 15 Kürenaikast, 5 Fessanist). Valitsust — Ministrite Nõukogu — käsitletakse konstitutsioonis kui osa föderaalvalitsusest, milles seadusandlikku õiguspädevust teostab kuningas, täidesaatvat aga Ministrite Nõukogu kuninga juhtimisel. Kuningas nimetab ametisse peaministri ja see esitab kuningale valitsuse koosseisu. Peaministriks on Abdel Majod Koobar². Kohalik võim kuulub Liibüas vilajettide kuberneridele, kes määratakse ametisse kuninga poolt; vilajettide seadusandlikes nõukogudes valitakse $\frac{3}{4}$ liikmeist elanikkonna poolt, ülejäänud aga nimetatakse kubeneri esildusel kuninga poolt, täidesaatvad nõukogud moodustatakse kubeneri ja kinnitatakse kuninga poolt. Vilajettide ringkondade eesotsas on kubeneri poolt nimetatavad ja asendatavad valitsejad (naidid). Iga ringkonna valitseja loob enda juurde nõukogu, mis valitakse antud rajooni elanike poolt.

Poliitilisi parteisid Liibüas ei ole. 1952. a. augustist tegutseb Liibüa Tööliste Üldföderatsioon, mis ühendab 19 ametiühingut (15 000 töelist). Rida Tripolitaania ja Kürenaika ametiühinguid ei kuulu föderatsiooni, kuid tegutsevad viimasega kooskõlas. Föderatsioon on valitsuse kontrolli all.

Välispoliitika nagu ka sisepoliitika alluvad suurte kapitalistlike riikide selgele mõjule. Isegi pärast sõltumatusel väljakuulutamist säilisid siin Ameerika ja Inglise väed ning sõjabaasid. Kahe aasta jooksul peeti Ameerika Ühendriikidega orjusliku 1954. a. lepingu läbivaatamiseks läbirääkimisi, mille tulemusena 1960. a. augustis kirjutati alla memorandumile, mis andis Liibüale, nagu avaldas peaminister Koobar, õiguse kontrollida Ameerika Ühendriikide sõjalise tegevuse iseloomu riigis. Seejuures Koobar märkis, et Ameerika valitsus ei seo Liibüat edaspidi enam mingisuguste lepingute ega sõjaliste kokkulepetega. 1953. a. märtsist on Liibüa Araabia Maade Liiga³ liige.

---

² Oktoobris 1960 nimetati Liibüa peaministriks Mohammed ben Osman Seid (sünd. 1910). Mais 1961 reorganiseeriti kuningas Idris I dekreedil alusel Liibüa valitsus, kuid peaministriks jäi endiselt Osman Seid. — *Toim.*

³ Vt. märkus 6 (lk. 10). — *Toim.*

LÕUNA-AAFRIKA VABARIIK

Kuulutati vabariigiks 31. mail 1961. a., enne enda vabariigiks kuulutamist eksisteeris Lõuna-Aafrika Liidu nime all ja kuulus dominioonina Rahvaste Ühendusse.¹

Lõuna-Aafrika Liit moodustati 31. mail 1910. a. neljast provintsist (Kapimaa, Natal, Transvaal ja Oranje Vabariik) koosneva föderatsioonina.

Kuigi Lõuna-Aafrika Liitu loetakse alates 11. detsembrist 1931 sõltumatuks maaks, puuduvad seal rassilisele terrorile allutatud põlisrahvastikul ja kõigil värvilistel minimaalsemادki kodanikuõigused.

Värvilise rahvastiku olukord halvenes veelgi pärast Lõuna-Aafrika Liidu kujundamist vabariigiks. Kuna Lõuna-Aafrika valitsuse rassipoliitika vastu astus välja enamik Rahvaste Ühendusse kuuluvaid maid (Gaana, India, Pakistan, Tseilon, Nigeeria), teatas Lõuna-Aafrika 15. märtsil 1961. a. enda lahkumisest Rahvaste Ühenduse koosseisust.

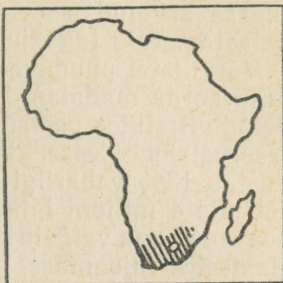
Nõukogude Liiduga 1942. a. loodud suhted katkesid 1956. aastal. URO asutajaliige.

Territoorium — 1 224 000 km².

Rahvastik — 15,841 miljonit inimest (1960). Rahvuslik ja etniline koosseis on väga kirju. Üle 10,8 miljoni inimese (68%) moodustavad maa põliselanikud, kes kuuluvad rahvuselt peamiselt bantu keelerühma (suulud, ksoosad, betšuaanad, basuutod jt.) Neist kirde pool on säilinud koisani keelerühma kuuluvad rahvad (hotentotid ja bušmanid), keda loetakse vanimaiks Lõuna-Aafrika asukaiks. Euroopa päritoluga elanikke loendatakse 3 miljonit.

Umbes $\frac{2}{3}$ kõigist eurooplastest on afrikandrid (ehk buurid — hollandi ümberasujate järeltulijad, kes XVII sajandil hakkasid Lõuna-Aafrikasse oma kolooniaid looma). Üle $\frac{1}{3}$ eurooplastest on inglise päritoluga. Ülejäänud eurooplaste hulgas on kõige arvukamalt sakslasi ja juute. Buuride keel — afrikaans — ja inglise keel on Lõuna-Aafrika Vabariigi riigikeeleks. Segaverelisi (neid nimetatakse Lõuna-Aafrikas «värvilisteks») on ligi 1,5 miljonit. Küllalt arvukas rahvastikurühm (478 000 inimest) pärineb Aasia maa-dest (peamiselt Indiast). Vähesel arvul elab siin ka hiinlasi ja malailasi.

¹ Vt. märkus 2 (lk. 26). — Toim.

Eurooplased haarasid enda kätte kogu Lõuna-Aafrika majanduse ja riigivalitsemise. Kogu värviline elanikkond (kaasa arvatud segaverelised ja indialased) on allutatud halastamatule tagakiusamisele ja diskrimineerimisele.

Värvilistel puuduvad kodanikuõigused. Nende palk on mitu korda madalam kui valgetel töölistel. Aafriklased on aetud viljatutes poolkõrbetes ja mägirajoonides asuvasse reservatsioonidesse. Reservatsioonide kogupindala moodustab 13% vabariigi territooriumist ja neis eluneb alaliselt üle 4 miljoni inimese. Linnades elunevad aafriklased peavad elama valgete kvartalitest kaugemale jäävates spetsiaalsetes rajoonides, nn. lokatsioonides. Samad kitsendused kehtivad ka suhetes segavereliste ja indialastega.

Pealinn — Pretooria (416 000 elanikku). Suurlinnadeks on Johannesburg (koos eeslinnadega ligi 1,1 miljonit elanikku), Kaplinn (731 500 elanikku) ja Durban (655 400 elanikku), mainimist väärivad samuti Port Elizabeth (270 800 elanikku), East London (114 600 elanikku), Bloemfontein (140 900 elanikku) ja Pietermaritzburg (95 100 elanikku).²

40 protsenti vabariigi rahvastikust on koondunud linnadesse. Ligikaudu $\frac{3}{4}$ eurooplastest elab linnades. Peaaegu $\frac{2}{3}$ linnarahvastikust on koondunud üle 100 000 elanikuga linnadesse.

Lõuna-Aafrika Vabariigi pealinn Pretooria on samaaegselt Transvaali provintsi administratiivkeskuseks. Linn asub kulla, söe- ja rauamaagi leiukohtade ligidal, on suur automagistraalide ja raudteesõlm ning tähtis tööstuskeskus (must metallurgia, metallide töötlemine, tsemendivabrikud, raudteetehased).

Johannesburg on maa peamine kaubanduse ja rahanduse keskus ning tööstuslinn. Ta asub kapitalistliku maailma suurima kullarajooni südames. Linnas paiknevad masinaehituse, elektrotehnika, keemiatööstuse, naha- ja jalatsitööstuse ning toiduainete tööstuse ettevõtted ning teemantide lihvimise vabrikud. Johannesburg on riigi suurimaks liiklussõlmeks.

Suuruselt teine linn Lõuna-Aafrikas — Kaplinn — on suurim sadam ja tööstuskeskus riigi lõunaosas. Ta on Kapi provintsi administratiivkeskus ja Lõuna-Aafrika Vabariigi «teine pealinn» (siin asub parlamendi residents). Tööstus-

² Üle 200 000 elaniku on veel Germistonis. — *Toim.*

harudest on siin esindatud laeva-, vaguni- ja masinaehitus ning metalli-, polügraafia-, metsa-, kerge- ja toiduainete tööstus. Kaplinna lähedal asub Simonstowni mereväebaas, mida kasutavad Inglise sõjalaevad.

Durban on suur sadamalinn India ookeani ääres ja Natali provintsi peamine tööstuskeskus. Siin paiknevad naftatöötlemis-, keemia-, masinaehituse, toiduainete ja metsatööstuse ettevõtted.

Port Elizabeth ja East London on India ookeani ääres asuvad tööstuskeskused ja sadamalinnad.

Bloemfontein on Oranje Vabariigi administratiivkeskus. Linnas on toiduainete tööstuse ettevõtteid.

Pietermaritzburg on Natali provintsi administratiivkeskus. Naha- ja toiduainete tööstus.

Majanduse üldiseloostus. Lõuna-Aafrika Vabariiki iseloomustab arenenud kapitalistlikele maadele tüüpiliste tunnuste segunemine nõrgalt arenenud majanduslike suhetega maadele omaste joontega. Paljudes majandusharudes kuulub domineeriv positsioon välismaisele, peamiselt Inglise kapitalile. Sõjajärgsel perioodil tungib riiki kiirelt Ameerika ja Lääne-Saksa kapital. 1957. aastal moodustas välismaise kapitalimahutuse summa Lõuna-Aafrika Liidus peaaegu 1,4 miljardit naelsterlingit, millest Suurbritanniale kuulus 864 miljonit ja Ameerika Ühendriikidele 171 miljonit. Välismaise kapitali osa pangakapitalis moodustab 88%, kulla tootmises — 60%, töötlevas tööstuses — 40—50%.

Esimese ja eriti Teise maailmasõja ajal anti tugev tõuge töötlevale tööstusele, mis nüüd ületab mäetööstuse nii tööliste arvult kui ka toodangu väärtuselt. Maa põliselanike halastamatu ekspluateerimine võimaldas kodanlusel kuhjata suuri kapitale ja tugevdada oma positsioone riigi majanduses.

Tööstus. Lõuna-Aafrika Vabariigi maapõu on erakordselt rikas mitmesuguste maapõuevarade poolest. Lõuna-Aafrika on oma kullavarudelt kapitalistlikus maailmas esikohal, on avastatud suuri kivisöelademeid ja uraani-, raua-, mangaani-, kroomi-, vase-, volframi-, niklimaagivarusid.

1960. aastal töötas mäetööstuses 619 000 inimest (neist 552 000 aafriklast), töötlevas tööstuses — 692 000 (neist 482 000 aafriklast), ehitustöödel 102 000 (neist 81 000 aafriklast), transpordis 218 000 (neist 109 000 aafriklast).

Mäetööstuses kuulub esikoht kulla kaevandamisele.

Lõuna-Aafrika arvele langeb üle poole kapitalistlikus maailmas kaevandatavast kullast (1959. aastal — 622 t, 1960 — 595 t). Kullakaevandustes töötab $\frac{3}{4}$ kõigist mäetöolistest. Kuld on peamiseks väljaveoartikliks. Selles tööstusharus valitsevad 7 suurt kontserni, mis alluvad Inglise ja Ameerika kapitalile; ülekaalus on suured ettevõtted, kus töötab kuni 20 000 töolist. Peamiseks kullarajooniks on Witwaterstrandi ümbrus. Uus suur kulla- ja uraanikaevanduste rajoon on välja kujunemas Oranje Vabariigis Welkomi.

1952. aastast alates hakati Lõuna-Aafrikas kaevandama uraani. 1958. aastal tegutses kullakivimeist uraani eraldamisel 17 tehast. Kogu toodetud uraan (1959. a. 5787 t uraanimaaki) veetakse välja Ameerika Ühendriikidesse ja Suurbritanniasse. Lõuna-Aafrika Vabariigi arvele langeb umbes 15% kapitalistlikus maailmas kaevandatavatest teemantidest. Teemantide leiukohad on koondunud Kimberley, Bloemfonteini, Jagersfonteini jt. rajoonidesse. L.-Aafrika Vabariigile kuulub silmapaistev koht maailmas veel mangaani- ja kroomimaakide ning plaatina ja asbesti kaevandamisel.

Energiamajanduse aluseks on kivisüsi (varud — 80 miljardit tonni). Tähtsamad söebasseinid on: Witbank (Johannesburgist kirdes) ja Newcastle (Natali provintsis). Elektri- jaamade võimsust hinnati 1958. aastal 3,7 miljonile kilovatile. Carolina lähedale (Ida-Transvaal) ehitatakse suurt soojuselektrijaama, mille võimsuseks on projekteeritud 1 000 000 kW.

Töötleva tööstuse alal domineerivad kerge- ja toiduainete tööstus. Samal ajal on arenenud metallurgia, masinaehitus ja keemiatööstus. 1960. a. toodeti 1 miljon tonni malmi ja 1,45 miljonit tonni terast. Suurimad musta metallurgia keskused on Pretooria ja Vereeniging, kus töötavad riiklikule monopolistlikule organisatsioonile «Iskor» kuuluvad tehased ning Newcastle.

Toodetakse kaevandusseadmeid, katlaid, elektrimasinaid ja lõhkeaineid. Ameerika, Inglise ja Lääne-Saksa firmadele kuuluvad automonteerimistehased lasksid 1957. aastal välja 78 000 sõidu- ja 23 000 veomasinat. Valmistatakse põllumajandusmasinaid, mootoreid, vaguneid ja mitmesuguseid metalltooteid. Kaplinn ja Durban on suurimad laevaehitus- ja laevaremondikeskused. Durbanis asub suur naftapuhastustehas, mis töötleb ümber sisseveetud naftat. Arenenud on naha- ja jalatsi-, metsa- ja tsemenditööstus.

Toiduainete tööstuse harudest on kõige tähtsamad jahu-, konservi- ja suhkrutööstus.

Põllumajandus. Põllumajanduses töötab $\frac{2}{3}$ isetegevast rahvastikust. Siiski moodustab selle osa natsionaalsest tulust vähem kui ühe kuuendiku. Eraldatakse eurooplaste (peamiselt buuride) ja aafriklaste majandid. Maarahvastiku hulgas moodustavad aafriklased 86%, eurooplased 8%. Umbes 90% haritavast maast kuulub eurooplastele. Iga eurooplase kohta tuleb 67 korda rohkem maad kui aafriklaste kohta. Suure osa kaubatoodangust annavad suurfarmerid-kapitalistid, kes omavad maavaldusi 1000 ja rohkem hektarit. Ulatuslikult on levinud orjastavad maarendi vormid.

Põliselanike majandeis säilis kogukondlik maavaldussüsteem, jõuka ladviku eraldumise näol areneb nüüd kogukonnas kihistumisprotsess.

Põllumajanduse juhtivaks haruks on ekstensiivne loomakasvatus (veise-, lamba- ja kitsekasvatus). Kariloomade arv (miljonites): veised — 11,6, lambad — 40, kitsed — 5,5.

Lõuna-Aafrika Vabariik seisab villa tootmiselt kapitalistlikus maailmas 5. kohal (1958. aastal 140 000 t). Peamised liha- ja villalammaste kasvatamise rajoonid on Kapimaal ja Oranje Vabariigis.

Põllumaana kasutatakse vähem kui 8% riigi territooriumist. Põhiliste teraviljakultuuride külvid (mais — 3,6 miljonit ha, 5,6 miljonit haritud ha-st ja nisu — 1,1 milj. ha) on koondunud Transvaali, Oranje Vabariiki ja Kapimaale. Natalis on tähtsaimaks kultuuriks suhkruroog. Lõunarannikul kasvatatakse õunu, pirne, apelsine, viinamarju. Kultiveeritakse samuti puuvillapõõsast, teepõõsast ja tubakat. Loomakasvatussaadused on tähtsad väljaveoartiklid.

Liiklusolud. Enamjaolt ühe rööpmepaariga ja peamiselt riigile kuuluvate raudteede kogupikkus on 21 500 km. Tähtsamateks raudteedeks on Kaplinnast Kimberley ja Johannesburgi kaudu Lõuna-Rodeesiasse minev magistraal ning Port Elizabeth—Walvis Bay (Edela-Aafrika) ja Durban—Johannesburg liinid. Autoteede pikkus on 52 000 km. Autopark koosneb enam kui 1 miljonist masinast (1959. a. 816 500 sõidu- ja 219 600 veoautot ning 12 500 autobussi). Riigi oma laevastik ei ole suur, — kogutonnaž ulatub 100 000 brutoregistertonnini. Sadamate veosekäive on 13,6 milj. t (1958). Tähtsamateks sadamateks on Kaplinn,

Durban, Port Elizabeth ja East London. Lennuliinid ühendavad Johannesburgi rahvusvahelist lennujaama teiste Aafrika maade ning samuti ka Suurbritannia ja Austraalia Liiduga.

Väliskaubandus. Selle kaubaline struktuur peegeldab töötleva tööstuse mitteküllaldast arengut. 1959. aastal moodustas eksport 389,3 milj. naelsterlingit (ilma kullata), sealhulgas (protsentides) toiduained, joogid ja tubakas — 20, vill — 13,5, uraanikontsentraadid — 12,6, teemandid — 9,7. Välja veetakse ka kromiiti, mangaanimaaki, asbesti ja nahku. Import oli 1959. aastal 488,6 milj. naelsterlingit. Sisse veetakse naftat ja naftasaadusi, tekstiilkaupu, autosid, põllutöömashinaid, metalltooteid, kemikaale jne. Kaubanduse bilansi aktiva tõuseb tänu kullakangide väljaveole (242,1 miljoni naelsterlingi väärtuses 1959. aastal). Üksikute maade kaubanduslik erikaal ekspordis ja impordis oli 1959. aastal (vastavalt protsentides): Suurbritannia — 28,3 ja 31,1, Ameerika Ühendriigid — 8,9 ja 17, SFV — 32 ja 10,1, Rodeesia ja Njassamaa Föderatsioon — 13,0 ja 2,4.

Rahaühik — Lõuna-Aafrika nael = 1 Inglise naelsterling.

Riiklik kord. Lõuna-Aafrika Liidus tunnistati riigipeana Inglise kuningannat Elizabeth II, keda esindas tema poolt 4 aastaks määratud Lõuna-Aafrika Liidu valitsuse poolt soovitatud kindralkuberner. Kindralkuberneril oli vetoõigus parlamendi poolt vastuvõetud seaduste ja valitsuse liikmete ning teiste kõrgel ametikohal olevate isikute määramise suhtes. Siiski oli kogu võim peaministri ja tema kabineti käes. Seadusandva võimu kõrgeimaks organiks oli parlament, mis koosnes kahest kojast — saadikute kojast ja senatist. 5 aastaks valitud saadikute koda koosnes 159 liikmest. Senat koosnes 89 senaatorist, neist 18 määrati kindralkubernerite poolt ja 71 valiti provintside nõukogude poolt. Senat valiti 10 aastaks. Valimisõigus oli Euroopa päritoluga isikutel, kes olid saanud 21 aastat vanaks. Valimisõigus oli jäetud ka umbes 50 000 aafriklasele ja segaverele, kelle jaoks on kehtestatud julmad paiksuse, kirjaoskuse ja varanduse tsensused. Aafriklaste esindajad hääletavad eri kuuriatena. Kohaliku elanikkonna huvisid, kooskõla 1936. aasta seadusega, esindasid 3 saadikute koja liiget ja 8 senaatorit (kellest 4 valiti ja 4 määrati).

Täidesaatev võim kuulus valitsuse Täidesaatvale Nõukogule, kes oli vastutav saadikute koja ees. L.-Aafrika Liidu

valitsuse peaministriks oli 1958. aasta septembrist alates H. F. Verwoerd (sünd. 1901) ja välisministriks E. Louw, poolametlikuks häälekandjaks on «Government Gazette».

Kõrgeimaks kohtu- ja apellatsiooninstanttsiks oli Ülemkohus, kellel olid osakonnad ka provintssides.

Provintssides kuulus võim kindralkuberneri poolt määratud administraatorile, eurooplaste poolt valitud provintsi-nõukogule ja viimase poolt määratud täitevkomiteele.

Pärast seda, kui Lõuna-Aafrika Liit kuulutas enda vabariigiks ja teatas maa lahkumisest Rahvaste Ühenduse koosseisust, on mõningal määral muutunud ka riikliku korra vormid.

Nii kannab nüüd endine kuberner Charles Robert Swart vabariigi presidendi tiitlit. Ka vabariigi ministrite kabinetti juhib endine liidu peaminister Hendrik Frensch Verwoerd. Muutumatuks on aga jäänud selle «Lääne kristliku tsivilisatsiooni Aafrika kantsi» valge inimese võimu säilitav ja värvilisi diskrimineeriv rassilise segregatsiooni ja aparteidipoliitika, mistõttu mitmed maailma maad (Gaana, Iraak, Libeeria jt.) on katkestanud Lõuna-Aafrika Vabariigiga diplomaatilised suhted.

Poliitilised parteid. Natsionalistlik Partei (loodud 1913. aastal) on afrikandritest (buuridest) suurmaaomanike ja kodanluse partei. On võimul 1948. aastast. Teostab äärmist rassismipoliitikat, mis on saanud partei ametlikuks doktriiniks. Partei liider H. F. Verwoerd on korduvalt avaldanud, et Lõuna-Aafrikas peavad valitsema valged ja ainult valged. Oma võimuloleku ajal on Natsionalistlik Partei võtnud vastu rea seadusi rassilise eraldamise («aparteidi») tugevdamiseks ja aafriklaste tagakiusamiseks. Partei poolt on korduvalt esitatud nõudmine liita Inglise valdused — Betšuaanamaa, Basuutomaa ja Svaasimaa — Lõuna-Aafrika Vabariigi koosseisu. Natsionalistliku Partei taotlusel viidi 1960. a. oktoobris riigis läbi referendum vabariigi väljakuulutamise küsimuses. Kuna rahvaküsitlusest võimaldati osa võtta ainult elanikkonna murdosal, õnnestus Natsionalistlikul Parteil oma eesmärki 74 000-lise hääleenamusega teostada. Vabariigi väljakuulutamise poolt anti 850 000 häält, vastu hääletasid 776 000 inimest. Partei seisukohti kajastavad ajalehed «De Bürger», «Vaderland», «Volksblad» jt., mis ilmuvad peamiselt afrikaansi keeles.

Ühendatud Lõuna-Aafrika Partei (loodud 1934. a. Lõuna-Aafrika Partei ja osa Natsionalistliku Partei ühinemisel),

esindab Inglise kapitaliga seotud kodanluse huviseid. Pooldab sidemete kõvendamist Suurbritanniaga. Teostab rassistlikku poliitikat, kuigi tunnustab ka rassistlike konfliktide pehmemendamise hädavajalikkust. Ühendatud Partei liidriks on Villiers Graaff. Partei häälekandjaks on ajaleht «Star». Ühendatud Partei kontrollib suurt osa inglise keeles ilmuvast ajakirjandusest.

Kahe juhtiva kodanliku partei jõudude vahekord 16. aprillil 1958. a. valitud saadikute kojas on järgmine: Natsionalistlik Partei — 103 kohta, Ühendatud Partei — 53 kohta, senatis kuulub Natsionalistlikule Parteile 77 kohta, Ühendatud Parteile — 8 kohta.

Tööpartei (rajatud 1909. aastal) peegeldab leiboristliku töölisaristokraatia huviseid. Suhtub kriitikaga aparteiidipoliitikasse, tunnustab aafriklaste mõningate õiguste laiendamise hädavajalikkust.

Liberaalne Partei (moodustatud 1953. aastal) on kodanlik partei, mis peegeldab rassismi äärmiste vormide vastu väljaastuva kodanluse huve. Peeaegu samasugune programm on 1959. a. Ühendatud Parteist eraldunud Progressiivsel Parteil.

Lõuna-Aafrika Kommunistliku Partei (moodustatud 1921. aastal) tegevus on vastavalt 1950. aastal vastuvõetud seadusele keelatud. 1960. a. hakkas illegaalselt iimuma parteiline ajakiri «African Communist».

Progressiivsete jõudude koondamise keskuseks sai käesoleval ajal Aafriklaste Rahvuskongress, mis koondab mitmesuguste rahvakihtide esindajaid, võitleb rassismi vastu, kõigi rahvuste üheõigusluse eest, võimu ja kõigi maa rikkuste rahva kätte andmise eest. Teda toetavad teised progressiivsed organisatsioonid: Lõuna-Aafrika Indialaste Kongress, Lõuna-Aafrika Ametiühingute Kongress, Värvilise Elanikkonna Organisatsioon, Lõuna-Aafrika Demokraatide Kongress (ühendab Euroopa päritoluga isikuid, kes võitlevad rassismi vastu).

Suurimateks ametiühingukoondisteks on Lõuna-Aafrika Töö Konföderatsioon (ligi 300 000 liiget, moodustatud 1957. a), mis koondab enda ümber peaaegu ainult Euroopa päritoluga töölisi ja teenistujaid, ja 1955. aastal moodustatud Lõuna-Aafrika Ametiühingute Kongress (umbes 40 000 liiget).

Välispoliitika kannab avalikult reaktsioonilist iseloomu. Lõuna-Aafrika Vabariigi valitsus on ainuke valitsus maa-

ilmas, kes kuulutab rassismi oma ametlikuks poliitikaks. ÜRO resolutsioone, mis soovivad Lõuna-Aafrika valitsusel tarvitusele võtta abinõud sisemise režiimi demokratiiseerimise suunas ja anda võrdsed õigused kõigile rahvustele, ei täidetud ja ignoreeriti avalikult. Faktiliselt annekteeris Lõuna-Aafrika valitsus Edela-Aafrika ja liitis ta oma koosseisu viienda provintsina.³ Lõuna-Aafrika valitsus toetab tingimusteta Ameerika Ühendriikide initsiatiivil moodustatud agressiivseid blokke ja on Saksa Föderatiivse Vabariigi relvastamise pooldaja. Lõuna-Aafrika poliitilised juhid suhtuvad vaenulikult Nõukogude Liidusse ja teistesse sotsialismimaadesse. 1956. aasta veebruaris katkestas Lõuna-Aafrika Liidu valitsus 1942. aastal rajatud ametlikud suhted Nõukogude Liiduga.

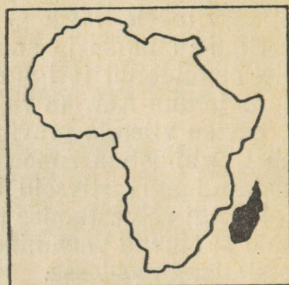
³ Edela-Aafrika on endine Saksamaa koloonia, mille valitsemiseks Lõuna-Aafrika Liit sai 1919. aastal Rahvasteliidu mandaadi. ÜRO otsusega kuulutati Edela-Aafrika, nagu ka teised mandaatteritooriumid, hooldusaluseks maaks. Siiski keeldub Lõuna-Aafrika valitsus esinemast ÜRO hooldusnõukogus aruandega Edela-Aafrika olukorrast ega lase sinna ÜRO delegatsiooni ja loeb seda maad Lõuna-Aafrika osaks. — *Autor.*

MALGAŠI VABARIIK

Kuulutati sõltumatuks 26. juunil 1960. a.¹

Nõukogude Liidu tunnustusavaldusest teatati NSVL Ülemnõukogu Presiidium esimehe L. I. Brežnevi telegrammis 25. juunist 1960. a. Malgaši Vabariigi presidendile Philibert Tsirananale.

Võeti vastu ÜRO liikmeks 20. septembril 1960.

Territoorium — 590 000 km² (Madagaskari saar). Malgaši koosseisu kuulub samuti rida väikseid saari (Nossi-Bé, Sainte-Marie, Barren jt.).

Rahvastik — 5,28 miljonit (1959). Põhirahvastiku moodustavad malgašid. Keelelt ja kultuurilt on nad lähedased indoneeslastele ja malailastele. Prantslasi on 70 000, india-lasi, pakistanlasi, hiinlasi ja araablasi — 25 000.

Pealinn — Tananarive (206 000 elanikku). Linnad: Majunga (51 600 elanikku) — sadam Mosambiigi väina ääres; Tamatave (48 600 elanikku) — Tananarive'i meresadam India ookeani rannikul, Diego-Suarez (37 200 elanikku) — sadam ja mereväebaas riigi põhjaosas.

Majanduse üldiseloostus. Välismaise rõhumise aastakümned peegelduvad raskelt saare majandusel. Majanduse arenguks rikkalike võimaluste olemasolu juures on Madagaskar ikkagi mahajäänud agraarmaa. 90% rahvastikust tegeleb põllumajanduses. Parimad maad (1 600 000 ha põllumaad ja 600 000 ha metsakõlvikuid) on haaratud Prantsuse kompaniide («Société de la Grande-Ile», «Compagnie Générale Franco-Malgache» jt.) ning üksikute kolonistide poolt. Prantsuse monopolid «Compagnie Marseillaise de Madagascar», «Société Industrielle de l'Emirne», «Compagnie Lyonnaise de Madagascar» jt. valdavad peaaegu kogu tööstust. Suur osa riigis kaevandatavatest maa-põuevaradest veetakse nende poolt välja.

Majanduslikku progressi raskendab riigile pealesunnitud «võrdsete võimaluste» printsiip kohaliku ja Prantsuse kapitali jaoks. Praktiliselt tähendab see Prantsuse monopolide

¹ Kuid jäi liikmesriigina Prantsuse Ühenduse koosseisu. — *Toim.*

ülemvõimu sanktsioneerimist riigis, sest kohalik kapital ei ole nendega võimeline konkureerima. Prantsuse monopoliide ettevõttele ja nende maavaldustele on säilitatud täielik puutumatus. Koloniaalse rõhumise ja röövimise süsteem viis malgaši rahva vaesumisele. Sõltumatu vabariigi valitsuse ees seisavad tõsised ülesanded riigi elanikkonna põhimasside materiaalse olukorra parandamisel.

Põllumajandus. Haritav maa (1,8 miljonit ha) moodustab 3% saare territooriumist. Põhikultuuriks on riis (55—60% külvipinnast, saak 1959/60. a. 1 200 000 t). Kasvatatakse samuti kohvi (10% külvipinnast, toodang umbes 60 000 t, põhiliselt väiketalumajapidamistes), vanilli (ekspordi poolest maailmas esikohal, pool maailma toodangust), nelki, suhkruroogu, tubakat, pipart, maniokki, kaunvilju, maapähklit, sisalit ja raffiat, kultiveeritakse eeterlikku õli sisaldavaid taimi ja edelaosas puuvilla. Karjandusel on teisejärguline tähtsus. 1959. a. arvestati olevat 5 miljonit seebu-veist.

Tööstus. Põhiharudeks on mäetööstus ja põllumajandusliku tooraine töötlemine. Kaevandatakse peasaajalikult grafiiti (neljas koht kapitalistlikus maailmas), vilku, piesokvartsi, samuti uraani ja tooriumi.

Fort-Dauphini linna lähedal avastati 1953. a. monatsiidi leiukohad (2,5 miljonit tonni). Leidub berülliumisisaldusega pegmatiitide ja kroomimaakide lademeid, niklit, rauamaake ja kivisütt. Rauamaagi leiukohti senini veel ei ekspluuteerita. Läänerannikul on avastatud naftat.

Töötleva tööstuse tähtsamaks haruks on toiduainete tööstus Tamatave'is ja Tananarive'is. Kergetööstust esindavad väike jalatsivabrik Tananarive'is ja riidevabrik Antsirabe'is. Metallitööstusest võib mainida laevaremonditehast Diego-Suarezis ja raudtee-, auto- ja traktori- ning mehaanikatöökodasid Tananarive'is ja plekktaaratehast Tamatave'is.

Liiklusolud. 4 ühe rööpmepaariga sadamatesse viivat raudteed (866 km). Autoteid on 31 000 km ulatuses (1956). Ohutransporti iseloomustab 70 000 reisijat ja 6000 tonni veoseid aastas. Siselennuliinide keskuseks on Ivato (17 km Tananarive'ist).

Väliskaubandus. 1958. a. oli väliskaubanduse käive (miljardites koloniaalfrankides) ekspordi osas 20,247 (sellest moodustasid põllumajandussaadused 90% ja mäetööstuse toodang 4,5%) ja impordi osas 26,563; sealhulgas trans-

pordivahendid, riie, rõivad, masinad, naftasaadused ja alkohoolsed joogid. 1960. a. ulatus väliskaubanduse käive ekspordi osas 18,5 ja impordi osas 27,6 miljardi frangini. Prantsusmaa osatähtsus (sõjaeelsetel perioodil ja 1958. a.) oli ekspordis vastavalt 78 ja 56 protsenti, impordis — 75 ja 72 protsenti. Ameerika Ühendriikide osatähtsus on sellel perioodil kasvanud kahekordseks.

Rahaühik. Aafrika frank = 0,02 «uue» Prantsuse frangiga.

Riiklik kord — vabariik. 1960. a. mais valiti presidendiks Philibert Tsiranana (sünd. 1912), kes on Madagaskari ja Komooride Sotsiaaldemokraatliku Partei² rajaja ja liider. P. Tsiranana on elukutselt õpetaja, alustas poliitilist tegevust Majunga provintsis, olles selle provintsi koloniaaladministratsiooni juures asuva nõuandva organi liikmeks. 1956. a. valiti ta Madagaskari poolt Prantsusmaa Rahvuskogu liikmeks, kus ta kuulus Prantsuse Sotsialistliku Partei parlamendigruppi. 1957. aastast on ta Madagaskari valitsusnõukogu esimeheks, 1958. a. oktoobris oli ta Malgaši Vabariigi ajutise valitsuse eesotsas.

Vabariigi kõrgemaks seadusandlikuks organiks on Seadusandlik Kogu. Selles kuulub enamus Madagaskari ja Komooride Sotsiaaldemokraatlikule Parteile. Valitsuse eesotsas seisab president.

Kõige mõjukamaks parteiks on Madagaskari ja Komooride Sotsiaaldemokraatlik Partei (15 000 liiget), mis on asutatud 1956. a. ning ühendab maaomanikest ja kaupmeestest koosneva kodanluse ladviku, liberaalse intelliigentsi, vaimulikke ja ametnikkonna. Tema esindajad on ülekaalus valitsuses ja parlamendis ning haaravad enamiku administratiivsetest ametikohtadest provintsidest, distriktidest ja külakommuunides. Tähtsuselt teiseks kodanlik-reformistlikuks parteiks on 1956. a. asutatud Madagaskari Demokraatlik ja Sotsiaalne Liit (UDSM). 1958. a. asutatud Madagaskari Sõltumatuse Kongress (AKFM) kujutab endast rahvusliku vabadusliikumise pahempoolset tiiba; tema mõjule alluvad Demokraatlike Ametiühingute Koondis (Fisema) ja Madagaskari Demokraatliku Noorsoo Assotsiatsioon. AKFM pooldab vabariigi lahkumist Prantsuse Ühenduse koosseisust, täielikku rahvuslikku sõltuma-

---

² Nimetatakse ka Malgaši Sotsiaaldemokraatlikuks Parteiks. — *Toim.*

tust ja maal rahvademokraatliku vabariigi loomist, ta astub välja sõjalistest blokkidest osavõtu vastu, Prantsuse sõjaväebaaside likvideerimise eest, nõuab eurooplastele kuuluvate ettevõtete natsionaliseerimist, maa tagasiandmist malgašsidele ja väljumist frangi valuutatsoonist, jutlustab teadusliku sotsialismi ideid ning uue ühiskonna ülesehitamise kogemusi varem mahajäänud koloniaalmaades.

Välispoliitika. Vastavalt Prantsusmaaga 1960. a. 2. aprillil sõlmitud kokkuleppele sai Malgaši Vabariik õiguse omada oma armeed, diplomaatilisi esindusi ÜRO-s ja välismaal. Prantsusmaa kontrollib vabariigi relvastatud jõudusid ja säilitas oma sõjaväebaasid Madagaskari territooriumil. Saare kuberneril asemele loodi Prantsuse ülemkomisari ametikoht.

Sõltumatuse väljakuulutamise pidustustel avaldas president Tsiranana, et tema «valitsus hakkab välja astuma materiaalse progressi ja inimese moraalse vabastamise eest ning samuti kaitsma rahu püha üritust ja vendlust kõigi rasside ja rahvaste vahel». Koos sellega ta rõhutas Malgaši valitsuse poolehoidu «Lääne vaimsetele aadetele».³

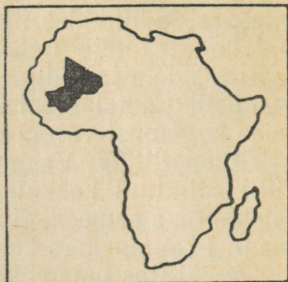
³ Vt. märkus 5 (lk. 13). — *Toim.*

MALI VABARIIK

Kuulutati sõltumatuks 20. juunil 1960. a. Mali Föderatsiooni koosseisus. Mali Vabariik kuulutati välja 22. septembril 1960. a. seoses Senegali Vabariigi eraldumisega föderatsioonist.¹

Nõukogude Liidu tunnustusavaldusest teatati N. S. Hruštšovi telegrammis 8. oktoobrist 1960. a. Mali Vabariigi valitsuse esimehele Modibo Keitale.

Võeti vastu ÜRO liikmeks 28. septembril 1960. a.

Territoorium — 1 204 000 km². Mali on üks suuremaid riike Lääne-Aafrikas. Otsene väljapääs merele puudub.

Rahvastik — 4,5 miljonit (1960). Etniline koosseis on väga kirju. Põhjarajoonides, Sahaara kõrbes elab maure, tuareege jt. rändrahvaid. Kesk- ja lõunarajoonides asustavad savanne negroidse rassi rahvusgrupid: bambaarad, malinkeed ja diolad. Kõige arvukamaks rahvaks on bambaarad (umbes 1 miljon).

Pealinn — Bamako (101 000 elanikku). Bamako on tähtis majanduskeskus; Mali ja Niigeri sisepiirkondade põllumajandussaaduste väljaveo transiitpunkt, mis auto- ja raudteega on ühendatud Dakariga. Linnas paikneb rida kultuuriasutusi. Minevikus etendas tähtsat osa Timbuktu, mis XV sajandil oli üks suuremaid kultuurikeskusi.

Majanduse üldiseloostus. Majandusliku arengu tase-
melt jääb Mali Senegalist maha. Ametlike andmete järgi hinnati Mali kogutoodangut 1956. a. 70,3 miljardile frangile, Senegalis aga vastavalt 93,7 miljardile frangile. Mali on domineeriva loomakasvatusega agrarimaa.

Põllumajandus. Veiste üldarv on üle 3 miljoni, lammaste ja kitsede üldarvu hinnatakse umbes 10 miljonile loomale. Põllundus on arenenud Senegali, Niigeri jt. jõgede orgudes. Sõjajärgsetel aastatel on oluliselt laienenud riisi ja puuvilla kasvatamine. Kultiveeritakse samuti maapähklit, hirssi ja köögivilju.

Tööstus. Suurtööstus puudub. Maapõu on nõrgalt uuritud. Geoloogilised eeluurimistööd alles algasid. Viimastel

¹ Formaalselt kuulub Mali küll Prantsuse Ühenduse koosseisu, tegelikult on ta aga oma välispoliitika sidunud Gaana ja Gineaga. — *Toim.*

aastatel on avastatud suuri mangaani (Ansongo piirkonnas Niigeri vasakul kaldal), fosforiidi (Bouremi lähedal Tilemeni orus) ja boksiidi (Bamako lähedal) leiukohti. Kuid neid leiukohti senini veel ei ekspluateerita. Malis on mainimisväärsed veeressursed. Bamakos ja mõnedes teistes keskustes leidub väikseid maapähklipuhastuse, nahatöötlemise jt. tööstusettevõtteid. Käsitööstusharudest on arenenud kudumine, ehte valmistamine jm.

Liiklusolud. Transpordivõrk on erakordselt nõrgalt arenenud. On ainult üksainus raudtee (669 km).² Vähe on ka kaasaegseid maanteid.

Väliskaubandus. Väliskaubandus peegeldab maa majanduslikku mahajäämust. Ekspordi moodustavad peasjalikult elusloomad ja karjasaadused. 1959. a. müüdi 75 000 veist, 275 000 lammast ja kitse ning 5000 hobust. Elusloomi müüakse peamiselt naabermaadesse (Senegal, Elevandi-luurannik, Ülem-Volta, Niiger). Ekspordis kuulub tähtis koht nahkadele ja nahatooteile. Sõjajärgsetel aastatel on väljaveos suurenenud puuvilla ja riisi osa. Impordi moodustavad naftatooted, tekstiil, seadmed jm. Väliskaubandus on teravalt defitsiitne. Peamiseks väliskaubanduslikuks partneriks on Prantsusmaa. Suurt osa mängivad majanduslikud sidemed naabermaadega, eriti Senegaliga, mille kaudu toimub Mali kaubavahetus Prantsusmaaga.

Riiklik kord. Mali on vabariik. Maa poliitilises elus on kõige mõjukamaks parteiks Sudaani Liit. Varem oli see partei Aafriklaste Demokraatliku Koondise (RDA) kohalik osakond, nüüd aga on ta Aafrika Föderaalpartei sektsiooniks. Peale selle tegutsesid riigis Sudaani Ümberrühmituspartei ja mõned teised väiksemad poliitilised organisatsioonid, mis hiljem lülitati Sudaani Liidu koosseisu. Kahe peamise poliitilise partei vahelisi suhteid võis näha 1959. a. märtsis toimunud parlamendivalimiste tulemustes. Sudaani Liidu kandidaatide poolt anti 76% häältest, Sudaani Ümberrühmituspartei poolt — 24%. Valitsus koosneb Sudaani Liidu liikmetest. Valitsust juhib üks kõige silmapaistvamaid Sudaani Liidu liikmeid — Modibo Keita (sünd. 1915), kes on kutselt õpetaja³. 1946. a. astus ta Aafriklaste Demokraat-

² Kavatsusel on raudteede ehitamine Bamakost Kouroussasse (Ginea) ja Bobo-Dioullassosse (Ülem-Volta). Sel viisil avaneks Malil väljapääs peale Dakari veel Conakry ja Abidjani sadamatesse. — *Toim.*

³ 20. jaanuaril 1961. a. kinnitas Mali Rahvuskogu Modibo Keita uuesti reorganiseeritud valitsuse peaministriks. — *Toim.*

liku Koondise liikmeks. Sattus seejärel Prantsuse koloniaalvõimude jälitamise alla, viibis vanglas ja oli välja saadetud. 1948. a. valiti ta Prantsuse Sudaani parlamendi saadikuks. Hiljem oli valitud ka Prantsuse parlamendi liikmeks.

Sudaani Liit ja valitsus astusid välja Mali Föderatsiooni säilitamise eest, pidades seda efektiivseks abinõuks poliitilise ja majandusliku sõltumatuse tugevdamisel ning imperialismi vastu võitlemisel.

Välispoliitika. Mali Vabariigi valitsus rakendab energilisi jõupingutusi oma maa sõltumatuse tugevdamiseks. Valitsuse otsusega on oluliselt piiratud Prantsuse relvastatud jõudude ja sõjaväebaaside hulka vabariigi territooriumil. Prantsuse relvastatud jõudude maavägede baasidest on säilinud ainult üks (Katis). Peale selle on säilinud lennuväebaasid (Bamakos, Tessalitis ja Gaos)⁴. Mali Vabariigi valitsus taunib koloniaalsõda Alžeerias.

ÜRO Peaassamblee XV istungjärgul astus Mali Vabariigi esindaja Usman Ba välja üleüldise ja täieliku desarmeerimise, rahu ja rahuliku kooseksisteerimise ning kolonialismi täieliku ja kiireima likvideerimise eest. Usman Ba toetas otsustavalt nõudmist anda Hiina Rahvavabariigile koht ÜRO-s ja mõistis hukka imperialistliku agressiooni Kongsos⁵.

---

⁴ Nagu ajakirjanduses teatati, evakueeris Prantsusmaa Mali valitsuse tungival nõudmisel oma baasid Tessalitist (12. juulil 1961), Gaost (3. augustil 1961) ja Bamakost (5. septembril 1961). Samuti on likvideeritud Kati sõjaväebaas. — *Toim.*

⁵ Mali suhetest Gaana ja Gineaga vt. märkus 5 (lk. 29). Malil on sõbralikud suhted sotsialistlike maadega, kes osutavad talle omakaspüüdmatut abi majanduse arendamisel. Nii näiteks teostavad Nõukogude spetsialistid Mali põlevkivivarude geoloogilist uurimist ja võtavad osa tsemenditehase ja Bamako staadioni ehitustöödest ning Mali—Ginea raudtee projekteerimisest.

Vastavalt Mali Vabariigi ja Nõukogude Liidu vahel 1961. a. märtsis sõlmitud majandusliku ja tehnilise koostöö kokkuleppele saab Mali Nõukogude Liidult 40 miljonit rubla (uues vääringus) krediiti.

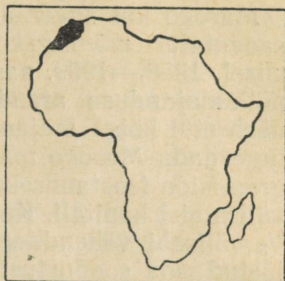
Mali Vabariigi juhtiva partei Sudaani Liidu delegatsioon esotsas Tidjani Traore'ga võttis külalisena osa NLKP XXII kongressi tööst. — *Toim.*

MAROKO KUNINGRIIK

Kuulutati sõltumatuks 2. märtsil 1956. a. Nõukogude Liidu tunnustusavalduseks oli NSVL Ministrite Nõukogu esimehe telegramm 11. juunist 1956.

Diplomaatilised suhted kehtestati Nõukogude Liiduga septembris 1958. a.

Võeti vastu ÜRO liikmeks 12. novembril 1956. a.

Territoorium — 443 700 km² (ÜRO hinnangu järgi).

Rahvastik — 11,6 miljonit (1960). Põhiline osa marokolasi on berberi-araabia päritoluga. Enamik neist kõneleb araabia keelt, 40 protsenti rahvastikust kasutab mitmesuguseid berberi murdeid. Linnades elab mitusada tuhat eurooplast, peamiselt prantslased. Viimastel aastatel on prantsuse elanikkond vähenenud. Suur osa marokolasi on muhameedlased. Rõhuvale enamikule maa rahvastikust on iseloomulik erakordselt madal elatustase. Eurooplased, kes moodustavad alla 5 protsendi rahvastikust, saavad niisama palju tulu kui ülejäänud 95 protsenti.

Pealinn — Rabat (225 000 elanikku). Rabat on vaipade, keraamika, värvilisest nahast ja vasest toodete kodutööstusliku tootmise suur keskus. Mainimist väärivad veel Casablanca (961 000 elanikku), Marrakeš (242 000 elanikku), Fess (216 000 elanikku) ja Tanger (142 000 elanikku), Meknes (177 000 elanikku) ning Tetuan (100 000 elanikku).

Majanduse üldiseloostus. Kolonisaatorite pikaajaline valitsemine jättis raskeid jälgi Maroko majandusele. Tootmine arenes ainult välismaiste monopolide huvides. Majanduses etendasid tähtsat osa põllumajandus ja mäetööstus. Tööstuse osa moodustab natsionaalsest kogutulust (1955. a. protsentides) — 30, ehitus — 9,9, transport ja side — 14,3 ning põllumajandus (koos metsamajanduse ja kalandusega) — 45,8, kusjuures tööstuses langeb umbes $\frac{2}{3}$ kogutoodangust mäetööstusele. Enamikes tööstusharudes valitseb välismaine kapital, millele allub 90 protsenti pliimaagi ja plii tootmisest (sealhulgas 41% Ameerika, 23% Prantsuse ja 19% Belgia kompaniidele), üle 90 protsendi koolbaldi tootmisest, 100 protsenti rauamaagi tootmisest jne.

Tootlike jõudude arengut pidurdavad feodalismi ja sugu-kondliku korra tugevad igandid.

Maroko kui suveräänse riigi eksisteerimise aastatel on saavutatud mõningat edu rahvusliku majanduse arendamisel. 1958.—1959. aastate programm puudutas peamiselt põllumajanduse arendamist. 1960.—1964. aastate plaan näeb ette kõigi majandusharude arendamist eesmärgiga tugevdada Maroko majanduslikku iseseisvust. Nende programmide teostamiseks tõmbab Maroko valitsus kaasa ka välismaist kapitali. Kaks aastaku programmist finantseeriti $\frac{2}{3}$ välisabi vahenditega. Välismaistele kompaniidele on jäetud rida soodustusi ja eesõigusi. See viis Ameerika, Lääne-Saksa ja Itaalia kapitali ekspansiooni tugevnemisele riigis.

Põllumajandus, mis etendab tähtsat osa riigi majanduses, ei kindlusta selle vajadusi toiduainete ja põllumajanduslike toorainete osas. Maroko põllumajanduse kõige arenenumal sektoril, mida esindavad prantslaste ja teiste eurooplastest kolonistide majandid, on põhiliselt ekspordi tähtsus. 80—90 protsenti riigi põllupinnast haaravad teraviljad. Kasvatatakse otra (kuni 2 miljonit t) ja nisu (1 miljon t), maisi, kaunvilju ja reas rajoonides tsitrusi, oliivipuid ja viinamarju. Pärast Teist maailmasõda on laienenud puuvilla kasvatamine. Korgitamme koore kogumiselt — 25 000—40 000 tonni — on Maroko maailmas kolmandal kohal. Kariloomade arv (miljonites): lambaid — 16, kitsi — 7,5, veiseid — 2,5 ja kaameleid — 0,3. Atlandi rannikul on arenenud sardiinide, anšooviste, makrellide, kammeljate jt. püük.

Tööstus. Domineerivad väiksed ja keskmised tööstusettevõtted, millistest enamik on välismaise kapitali kontrolli all või sellest sõltuv. Kaevandatakse fosforiiti (7,3 miljonit t — 20% maailma toodangust — teine koht kapitalistlikus maailmas), mangaanimaake (kasv 30 000 tonnilt kuni 405 000 tonnini 1960. a. — 4.—5. koht kapitalistlikus maailmas), koobaltit (12 600 t 1960. a. — 3. koht kapitalistlikus maailmas), plii- ja tsingi-, raua- ning vasemaake. On olemas molübdeeni ja kulla leiukohti.

Kütte-energiamaajanduse ja töötleva tööstuse harud on võrdlemisi nõrgalt arenenud. Energiabilansis moodustavad üle 50% imporditavad naftasaadused, umbes 30% elektrienergia (1 miljard kWh 1959. a., millest 90% toodetakse hüdroelektrijaamades) ja ülejäänud — kivisüsi (0,5

miljonit t). Töötlevas tööstuses on kõige suurem tähtsus toiduainete tööstusel. Toodetakse kalakonserve (sardiini-konservide poolest 2. kohal maailmas) ja valmistatakse veine. Teataval määral on arenenud värviline metallurgia (plii ja teiste metallide tootmine), keemiatööstus (superfosfaadi jt. keemiatoodete tootmine) ja tekstiilitööstus. Suurt osa etendavad arvukad kodu- ja käsitööstuslikud ettevõtted (vaipade, värviliste nahkesemete, peakatete jne. valmistamine).

Liiklusolud. Liiklusteed ühendavad põhiliselt siserajoone meresadamatega. Raudteid on umbes 2000 kilomeetrit, maanteed — 15 000 kilomeetrit. Kõige suurem tähtsus on teel, mis seob Marrakeši Casablanca, Fessi, Alžiiri ja Tunisega. Meretranspordi käibest langeb 75 protsenti Casablancale. Sõjajärgsetel aastatel on arenenud õhutransport.

Rahaühik — Maroko frank¹. Kuni 1. jaanuarini 1959 võrdus ta Prantsuse frangiga. Pärast Prantsusmaal 1958. a. lõpul teostatud devalvatsiooni võttis Maroko valitsus vastu otsuse kehtestada Maroko frangi sõltumatu vahetuskursus välisvaluuta suhtes. Edaspidi oli ta sunnitud võtma ette devalvatsiooni, et mitte raskendada kaubandust Prantsusmaaga, kes ikkagi veel on Maroko põhiliseks väliskaubanduslikuks kontrahendiks. Kuid sellejuures Maroko valitsus kehtestas kontrolli vahetuse üle frangi tsooni maadega ja võttis tarvitusele teisi abinõusid, mis mõnevõrra piirasid devalvatsiooni kahjulikke tagajärgi.

Väliskaubandus. Väliskaubandusel lasub maa koloniaalse mineviku pitser. Eksporditakse tööstuslikke tooraineid ja toiduaineid, fosforiiti ($\frac{1}{5}$ osa ekspordist), mangaani-, koobalti-, plii- ning teisi maake, tsitrusi, kalakonserve, oliiviõli, värsket köögivilja, villa, veini ja muud. Impordi moodustavad naftasaadused, tekstiil, autod, tööstusseadmed ja mõningad toiduained (suhkur, piimasaadused jm.). Prantsusmaa arvele langeb umbes 45 protsenti väliskaubanduslikust käibest (1959). Viimastel aastatel kasvab kaubandus Ameerika Ühendriikide, Saksa Föderatiivse Vabariigi, Inglismaa ja Itaaliaga. Arenevad kaubanduslikud sidemed sotsialistlike riikidega. Aprillis 1957 sõlmiti esimene majanduslik kokkulepe Maroko ja Nõukogude

---

¹ Alates 1959. a. oktoobrist on Maroko rahaühikuks dirham (drahm). NSVL Riigipanga ametliku kursi järgi 1. jaanuaril 1961 100 dirhami = 17 rbl. 78 kop. — *Toim.*

Liidu vahel. 1958. a. saatis Maroko Nõukogude Liidule köögivilju, teravilju, korki, villa ja puuvilju vahetuseks ehitusmetsa, nafta ning tööstusseadmete vastu. Käive (miljonites rublades) 1958 — 11,2 ja 1959 — 12,1. 1959. a. (24. aprillist — 10. maini) võttis Nõukogude Liit osa rahvusvahelisest messist Casablancas. Novembris 1957 sõlmis Maroko majandusliku kokkuleppe Tšehhoslovakkiaiga, detsembris 1957 — Ungari Rahvavabariigiga ja augustis 1958 — Bulgaaria Rahvavabariigiga. Areneb ka kaubandus Maroko ja Poola Rahvavabariigi vahel. Suur tähtsus on kaubandusel Hiina Rahvavabariigiga. Siiski sotsialistlike maade erikaal Maroko väliskaubanduses ei ületa veel 5—6 protsenti. On olemas suured võimalused edasise koostöö laiendamiseks.

Riiklik kord — absoluutne monarhia. Sõltumatu Maroko esimeseks riigipeaks oli kuningas (kuni 1957. a. sultan) Mohammed V. Pärast Mohammed V surma 26. veebruaril 1961 astus Maroko troonile Hassan II nime all tema poeg. Kuningale kuulub kõrgem ilmalik ja vaimulik võim. 24. maist 1960 on kuningas vahetult Maroko valitsuse eesotsas. Kuningas nimetab valitsuse liikmed ja Rahvusliku Konsultatiivkogu liikmed.

Praegune valitsus koosneb partei «Istiklal» («Istiqlal») esindajatest ja sõltumatutest. Konsultatiivkogu asutati novembris 1956 ja tal on nõuandva organi iseloom. 1962. aastal on kavatsusel konstitutsiooni väljatötamine ja kehtestamine. Augustis 1958 jaotati maa administratiivselt 13 provintsiiks ja 2 prefektuuriks (Casablanca ja Rabat-Salé).

Peamised on kodanlikud poliitilised parteid. «Istiklal» (Sõltumatuspartei) asutati 1943. a. Maroko Rahvuspartei baasil. 1959. a. algul eraldus sellest nn. Rahvuslik Konföderatsioon. Viimase baasil loodi 1959. a. septembris Rahvajõudude Rahvusliit. Selle koondise poolele läksid üle teiste kodanlike parteide (Demokraatlik Sõltumatuspartei jt.) mitmed juhid. Rahvajõudude Rahvusliidu mõju all on maa suurim ametiühingute koondis — Maroko Tööliit, mis ühendab 625 000 liiget. Rahvajõudude Rahvusliidu juhtideks on Ben Barka, Basri ja peasekretäriks Mahdžub Ben Seddik; partei häälekandjaks on ajaleht «At Tahrir». Partei «Istiklal» on endiselt suurimaks poliitiliseks jõuks. Partei esimeheks on Allal el Fassi. Riigi ajaloos esimestel kohalike organite valimistel 29. mail 1960 sai «Istiklal»

45 protsenti ja Rahvajõudude Rahvusliit — 30 protsenti häältest. Kahe peamise poliitilise partei loosungite vahel ei ole printsiipiaalset lahkuminekut. Võitlus nende vahel on põhiliselt kahe rahvusliku kodanluse rühmituse võitluseks võimu pärast.

Äärmiselt parempoolsetel positsioonidel seisab feodaal-kodanlik Demokraatlik Konstitutsioonipartei (kuni 1960. a. jaanuarini Demokraatlik Sõltumatusepartei), mis loodi 1945. a. rahvusliku liikumise baasil. Konstitutsioonipartei liidrid toetavad feodaale ja teostavad kokkuleplikku poliitikat imperialistide suhtes. Partei peasekretäriks on Hasen al Uezzani.

Novembris 1959 loodi uus poliitiline partei — «Rahvaliidkumine», mis tekkis seoses klassivõitluse teravnemisega maal.

Eriline koht poliitilises elus kuulub Maroko Kommunistlikule Parteile, kes astub välja rahvusliku sõltumatuse ja töötajate huvide kõige järjekindlama kaitsjana. Ta asutati Prantsusmaa Kommunistliku Partei Maroko fraktsioonina 1920. aastal ja eksisteerib 1943. aastast iseseisvana. Kommunistid andsid suure panuse Maroko rahvusliku sõltumatuse kättevõitmise üritusse. Oma rahva õigustatud nõudmiste järjekindla kaitsmisega on partei võitnud töötajate laiade kihtide usalduse. Reaktsiooniliste ringkondade surve võttis Maroko valitsus 11. septembril 1959 vastu otsuse Maroko Kommunistliku Partei «ajutisest» keelamisest. Vaatamata riigi demokraatliku avalikkuse protestidele kinnitati seda otsust veel kord 9. veebruaril 1960. aastal. Partei peasekretäriks on Ali Jata.² Häälkandjateks on ajalehed «Hajat at-Saab» ja «Espoir». Maroko Kommunistliku Partei mõju all on Prantsuse Ülemaalise Töökongföderatsiooniga liitunud ametiühingud.

Välispoliitika. Valitsus ilmutab erilist huvitatust sidemete tugevdamisel araabia maadega — Põhja-Aafrika ning Kesk- ja Lähis-Ida riikidega.

Oktoobris 1958 võeti Maroko vastu Araabia Maade Liigasse.³ Maroko tunneb kaasa vennaliku alžeeria rahva võitlusele ja astus välja Inglismaa, Prantsusmaa ja Iis-

---

² Maroko Kommunistliku Partei delegatsioon eesotsas Keskkomitee esimese sekretäri Ali Jataga võttis osa NLKP XXII kongressist 1961. a. oktoobris Moskvast. — *Toim.*

³ Vt. märkus 6 (lk. 10). — *Toim.*

raeli agressiooni vastu Egiptuses 1956. a. ning võttis osa reast Põhja-Aafrika maade konverentsidest ning Aafrika sõltumatute riikide konverentsidest.⁴

Maroko sõltumatusele ja suveräänsusele on ähvarduseks Prantsuse, Hispaania ja Ameerika Ühendriikide relvastatud jõudude viibimine tema territooriumil.⁵

Marokol on sõbralikud suhted ka Nõukogude Liiduga. 9.—11. veebruaril 1961 viibis Marokos sõbralikul visiidil NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees L. I. Brežnev.

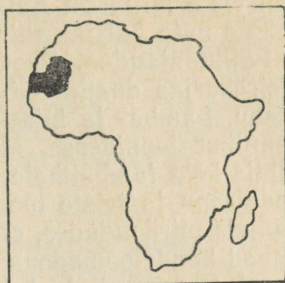
⁴ 1960. a. detsembris toimus Casablancas mitme Aafrika riigi — Maroko, Gaana, Ginea, Mali, AUV ja võitleva Alžeeria riigijuhtide nõupidamine, kus võeti vastu nn. Casablanca harta, milles rõhutatakse võitluse tõhustamist Aafrika maade ühtsuse eest ja väljendatakse üle-aafrikalise koostöö ja neutraliteedipoliitika põhimõtteid. — *Toim.*

⁵ 1961. a. veebruaris evakueerisid prantslased oma sõjaväebaasi Casablancast ja sama aasta septembris lennuväebaasi Marrakešist, millega lõpetati Prantsuse relvastatud jõudude väljaviimine Marokost. — *Toim.*

MAURETAANIA ISLAMIVABARIIK

Kuulutati sõltumatuks 28. novembril 1960. a.¹

Võeti vastu ÜRO liikmeks 27. oktoobril 1961. a.

Territoorium — 1 169 000 km².

Rahvastik — 730 000 elanikku (1959).² Kaasaegse Mauretaania elanike põhimassi moodustavad maurid. Maurid kujunesid araablaste ja berberite segunemisel negriidse rassi esindajatega. Maurid ise nimetavad endid bidaanideks, s. t. valgeteks. Kokku arvatakse maure olevat 500 000 inimese ümber. Maa lõunarajoonides, osaliselt Senegali orus, elab üle 100 000 neegri. Kõige levinumad on volofi, sarakole, tukuloori jt. rahvad. Põhiliselt on maurid nomaadid-karjakasvatajad, neegrid aga põlluharijad. Tohutut osa mängib maa elus usk. Kooskõlas konstitutsiooniga tunnistab vabariigi elanikkond muhamedi usku. Siiski rõhutatatakse, et see ei tähenda religioossete kultuste, usuvabaduse ja tegutsemisõiguse keelamist. Mauretaania elanikkond on jagatud kastidesse. Suguharupealik on tihtilugu ka vaiulikult juhiks. Mauretaania riigikeeleks on araabia keel.

Suure osa Mauretaania territooriumist hõlmab Sahaara kõrb. Inimeluks enam soodsamaid tingimusi leidub maa lõunarajoonides. Kõige suuremat rahvastiku tihedust täheldatakse Senegali orus.

Pealinn — Nuakšott (Nouakchott), mis sai Mauretaania administratiivkeskuseks alates 24. juulist 1957.³

¹ Kuid jäi liikmesriigina Prantsuse Ühenduse koosseisu. — *Toim.*

² Teiste andmete järgi on riigi pindala 1 085 800 km² ja elanike arv hinnangu põhjal 624 000. — *Toim.*

³ Prantsuse ülemvalitsuse ajal paiknesid Mauretaaniat haldavad võimud Senegali territooriumil asuvas Saint-Louis's. Kuna Mauretaania piires pealinnaks sobivat keskust ei leitud, otsustati see Nuakšoti küla kõrvale ehitada. 1961. a. algul oli Nuakšotis 4 000 elanikku. — *Toim.*

Majanduse üldiseloostus. Mauretaania on majanduslikult mahajäänud maa. Rahvusliku kogutoodangu ulatuselt (11,6 miljardit Aafrika franki 1956. a.) seisab Mauretaania uute Aafrika riikide hulgas viimasel kohal.

Põllumajandus. Peamine osa kuulub karjakasvatusele. Veisekarjas domineerib erilise vastupidavusega kohalik seebu. Lamba- ja kitsekarjad on koondunud peaaesjalikult rannikurajoonidesse. Mauretaanlaste söögisedelis kuulub tähtis koht lambalihale. Kitse- ja lambanahku kasutatakse sadulsepa ja teiste toodete valmistamiseks. Enam veerikamais piirkondades, eriti ranniku lähedal ja kagus, etendavad kandeloomadena tähtsat osa eeslid. Kõikjal omavad suurt transpordialast tähtsust kaamelid. Põllundusel on allutatud koht. Tähtsamaks kultuuriks on hirss, kuid kasvatatakse samuti maisi, riisi ja arbuuse. Leidub ka datlipalmiistandikke.

Kohaliku rahvastiku tegevuses on suur osa kummiaraabiku kogumisel. Kummiaraabikut saadakse senegali ja araabia akaatsiast, kusjuures esimene annab tugevamat ja paremat vaiku. Kummiaraabikut kasutatakse farmaatsias, kulinaarias, tekstiilitööstuses ja värvide tootmisel.

Tööstus. On avastatud suuri maavarade leiukohti. Enam tähtsamaks on neist vasemaagi leiukohad Akžužti (Akjoujt) ja rauamaagi leiukohad Fort-Gouraud' rajoonis. Akžužtis hinnatakse vasemaagi varusid rohkem kui 30 miljonile tonnile. Oletatakse, et 1963. a. ulatub siin toodang 20—25 tuhande tonnini. Fort-Gouraud' leiukoht sisaldab vähemalt 145 miljonit tonni kõrgekvaliteedilist hematiit-rauamaaki, mis sisaldab 65—68% rauda. On alustatud maagikaevanduse ehitustöid. 1961. a. loodetakse kaevandada 4—5 miljonit tonni maaki.»⁴ Nende leiukohtade ekspluaterimisest võtavad aktiivselt osa (kõrvuti Prantsuse kapitaliga) Lääne-Saksa, Inglise ja Itaalia monopolid. Mauretaania tooraineid tootva tööstuse traditsiooniliseks haruks on soola kaevandamine. Töötlev tööstus maal praktiliselt puudub.

Väliskaubandus. Ekspordi moodustavad karjasaadused, kummiaraabik ja sool. Igal aastal eksporditakse põhiliselt Senegali umbes 30 000 veist. Sisse veetakse mitmesuguseid

---

⁴ Maagi väljaveoks ehitatakse Fort-Gouraud'ist raudtee Port-Etienne'i sadamasse. — *Toim.*

kaupu, mida riigis ei toodeta. Tähtsamaiks väliskaubanduslikeks partneriteks on Prantsusmaa ja Senegal.

Poliitilised parteid. Tänapäeva Mauretaania tähtsamaks poliitiliseks parteiks on Mauretaania Ümberrühmituspartei (ka Mauretaania Ühinemispartei). Sellele parteile kuuluvad kõik 40 kohta Seadusandlikus Kogus. Tema esindajaist on kujundatud valitsus. Üks selle partei liidreid — Moktar Ould Daddah — on vabariigi peaministri ametikohal.

N. S. Hruštšovi telegrammis 28. novembrist 1960. a. Mauretaania Islamivabariigi peaministrile Moktar Ould Daddahile öeldakse: «Päeval, millal Mauretaania teeb esimese sammu enda koloniaalrõhumisest vabastamiseks, saadan mauretaania rahvale südamlikumaid tervitusi ja parimaid soove Nõukogude Liidu rahvaste, NSV Liidu valitsuse ja isiklikult enda nimel. Juhindudes vääramatult leninliku välispoliitika printsiipidest ja austades sügavalt rahvaste püüdlusi vabaks arenemiseks, väljendab NSV Liidu valitsus veendumust, et Mauretaania elanikkond selles õilsas ürituses edu saavutab.»⁵

---

⁵ Seoses Mauretaania kuulutamisega sõltumatuks riigiks, esines Maroko valitsus avaldusega, milles teatati, et Maroko peab Mauretaaniat enda koostisosaks ega tunnusta Mauretaania sõltumatust. Seejuures lähtub Maroko asjaolust, et majanduslikult nõrgalt arenenud maana ei suuda Mauretaania iseseisvalt areneda, vaid jääb ka edaspidi Prantsusmaa tugeva mõju alla, pealegi säilitab Prantsusmaa endiselt oma sõjaväebaasi Mauretaania territooriumil ja sunnib Mauretaaniat astuma sõjalistesse blokkidesse (vt. märkus 5, lk. 13). Mauretaania liitumist Marokoga toetab ka osa mauri elanikkonda ja mitmed Marokos emigratsioonis viibivad mauri poliitikategelased, kes lähtuvad asjaolust, et enne Maroko anastamist prantslaste poolt ulatus Magribi (araabia lääne) piir lõunas Senegali jõeni.

Maroko seisukohta toetas ÜRO Peaassamblee XV istungjärgul ka Nõukogude Liidu delegatsioon. NSVL kui Julgeolekunõukogu alalise liikme vastuseisu tõttu ei võetud Mauretaaniat ka vastu ÜRO liikmeks.

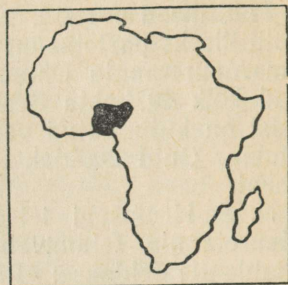
Mauretaania ÜRO-sse vastuvõtmise küsimust arutati ka ÜRO XVI istungjärgul. 26. oktoobril 1961. a. võttiski Julgeolekunõukogu vastu otsuse soovitada Peaassambleel vastu võtta uute liikmetena Mauretaania Islamivabariik ja Mongoolia Rahvavabariik. Mauretaania ÜRO-sse vastuvõtmise vastu hääletas Araabia ÜV esindaja. Nõukogude Liit jäi antud küsimuses erapooletuks, sest tema arvates ei ole Mauretaania seni veel täielikult sõltumatu maa. Järgmisel päeval kinnitas ÜRO Peaassamblee mõlema riigi ÜRO liikmeks vastuvõtmise. Seejuures hääletas Mauretaania vastuvõtmise poolt 68 ja vastu 13 delegatsiooni. Nõukogude Liit ja veel 19 riiki jäid erapooletuks. — *Toim.*

NIGEERIA FÖDERATSIIOON

Kuulutati sõltumatuks 1. oktoobril 1960. a.

Nõukogude Liidu tunnustusavaldusest teatati N. S. Hruštšovi telegrammis 1. oktoobrist 1960. a. peaminister A. A. Balewale.

Võeti vastu ÜRO liikmeks 7. oktoobril 1960. a.

Territoorium — 878 000 km².¹

Rahvastik — 35 miljonit inimest (umbes 15% kontinendi elanikkonnast). Peaaegu kogu põlisrahvastik kuulub negroidsesse rassi. Maa põhjaosas elavad haussad (umbes 5,5 miljonit) ja fulbed (umbes 3 miljonit). Edelarajoone asustavad joruubad (5 miljonit) ja teised rahvad, kes räägivad ginea keelte rühma kuuluvaid keeli. Nigeeria kaguosas elavad suguharud kuuluvad oma keelelt muntši-tivi (idabantu) keelte rühma. Eurooplasi on Nigeerias 16 000—17 000. Need on peamiselt inglased, kes elavad suuremalt osalt linnades. Araablasi ja berbereid on umbes 350 000 (põhjarajoonides). Põhja-Nigeeria rahvad (haussad, fulbed) on muhameedlased, teised aga animistid.

Rahva elatustase on väga madal. Aasta keskmine sissetulek Nigeerias ühe inimese kohta (vähem kui 20 naelsterlingit) on üks madalamaid maailmas. Suremus, eriti laste osas, on suur. Iga teine laps sureb enne kuuendat eluaastat.

Pealinn — Lagos (342 000 elanikku); on rahvaarvu poolest teine linn Nigeerias ja tähtsaim meresadam. Kuni XIX sajandi keskpaigani oli Lagos üks suuremaid orjaturgusid Aafrikas.

¹ Vastavalt ÜRO Peaassamblee XIV istungjärgu otsusele viidi Briti Lääne-Kameruuni hooldusterritooriumil 11.—12. veebr. 1961 läbi rahvaküsitlus, mis näitas, et Briti Kameruuni põhjaosas soovib suurem osa elanikkonnast ühinemist Nigeeria Föderatsiooniga, lõunaosas — Kameruuni Vabariigiga. Referendumi tulemuste põhjal võitis ÜRO Peaassamblee XV istungjärgk 1961. a. aprillis vastu otsuse liita Põhja-Kameruun (45 200 km²; 0,8 miljonit elanikku) alates 1. juunist 1961 Nigeeria Föderatsiooniga.

Seoses sellega on nüüd Nigeeria Föderatsiooni territooriumi suurusks 923 700 km². — *Toim.*

Tööstusharudest on enam arenenud toiduainete tööstus (õlletehas, margariinivabrik, palmiõli pressimise ja metallitööstuse ettevõtted, seebi-, riide- ja mööblivabrikud).

Ibadan (500 000 elanikku) on Nigeeria ja kogu troopilise Aafrika suurim linn ning Lääne-Nigeeria administratiivkeskus. Ibadan on tähtsamaks põllumajandussaaduste turuks ja palmiõli, kakao ning puuvilla müügikeskuseks. Levinud on traditsioonilised käsitööharud — kangakudumine ja -värvimine, metalli- ja puutöö. Tööstust esindavad Ibadanis tubakavabrik, konservitehas, kus valmistatakse greipfruudi- ja ananassikonserve, autokummide vulkaniseerimise tehas, jalgratta- ja autoremonditöökojad ning puidu- ja õmblustööstuse ettevõtted. Ligikaudu $\frac{1}{5}$ elanikkonnast tegeleb põllumajanduses, mistõttu suur osa Ibadanist meenutab suurt küla. Ibadan on tähtis transpordisõlm. Siin asub kolledž. Kano (130 000 elanikku), Põhja-Nigeeria suurim tööstus- ja kaubanduskeskus, on üks Nigeeria vanemaid linnu, mis asub Põhja- ja Kirde-Aafrikasse viivate karavaniteede ääres. Kanos paiknevad toiduainete tööstuse ettevõtted (jahuveskid, maapähkliõlivabrikud, konservitehas), väiksed puuvillase riide ning naha- ja jalatsivabrikud, savikojad ning vulkaniseerimistöökojad. Kano on vana käsitöökeskus (hõbeda ja pronksi vermimine, nahkade parkimine ning töötlemine, kangakudumine ja riidevärvimine). Suuremateks linnadeks on veel Ogbomosho (140 000 elanikku) ja Oshogbo (125 000 elanikku). Lisaks nimetatutele on Nigeerias hulk linnu elanikkonnaga 25 000 kuni 100 000 inimest. Paljud Nigeeria linnad tekkisid juba enne kolonisaatorite tulekut.

Majanduse üldiseloormustus. Kolonisaatorite pikaajalise võimutsemise tagajärjel on kogu Nigeeria majandus allutatud Inglise monopolide huvidele. Maa majanduslik areng oli ebanormaalselt ühekülgne, mistõttu Nigeeria muutus taimsete ja mineraalsete toorainete allikaks ning tööstuskaupade müügituruks. Nigeeria on mahajäänud agrar-maa. 80% töötavast rahvastikust tegeleb põllumajanduses. Põllumajandus, kalapüük ja metsamajandus moodustavad 90% natsionaalsest kogutulust, mis 1957. aastal oli 813 miljonit naelsterlingit.

Et rahvuslik kodanlus on nõrk, tuntakse pidevalt puudust tööstuse arendamiseks vajalikest summadest. Seda asjaolu kasutavad ära välismaised monopolid, kes püüavad enda kätte haarata võtmepositsioone maa majanduses. Välis-

kapitali sissetungimiseks Nigeeria majandusse on loodud suurepäraseid tingimused. Oma olemasolu esimestel aastatel on välismaised ettevõtted tulumaksust vabastatud, välismaistel monopolidel on õigus kasumeid välja vedada.

Põllumajandus. Ülekaalus on väikepõllupidamine, mis on allutatud monopolidele. Viimastest on suurim «United African Company» (Inglise-Hollandi kontserni «Unilever» filiaal). Mõningates rajoonides on säilinud kogukondlikud-sugukondlikud suhted ja valitseb kesapõllusteem. Maa-viljeluskultuur on väga madalal tasemel.

Peamisteks väljaveoartikliteks on palmiõli, kakao ja maapähklid, mis moodustavad 70% ekspordist. Palmipähklite ja palmiõli tootmise ning väljaveo poolest on Nigeeria esimesel kohal maailmas, andes 50% kogu maailma väljaveost palmituumade osas ja 30% palmiõlist. Nigeeria ekspordis 1959. a. 437 000 tonni palmituumi ja 187 000 tonni palmiõli (25% kogu maa ekspordi üldmaksumuselt). Enam kui 90% õlipalmi saadustest annavad looduslikud palmisalud, mis asuvad rannikuäärsetel aladel, eriti Niigeri deltas. Palmiõli tootmine on enamasti kodutöenduslik. On ka mõningaid suuremaid õlipalmiistandikke, mis kuuluvad «United African Company'le».

Kakaoistandikud võtavad enda alla 405 000 hektarit. Peaaegu kogu kakaoubade saak veetakse välja (1959. a. kolmas koht maailmas, 38,3 miljonit naelsterlingit, 24% väljaveo üldmaksumuselt). Maapähklikülvide all on rohkem kui 800 000 hektarit. Kogusaak 1959.—1960. aastal oli 1 miljon tonni (teine koht maailmas, 20% väljaveo üldmaksumuselt). Eksportkultuuride hulka kuuluvad veel kautšukipuud, mille istandike all on 101 000 hektarit. Valdav osa istandikest kuulub väike- ja keskmistele farmeritele. Leidub ka suuri kapitalistlike istandikke. Need kuuluvad kompaniidele «United Africa», «Eastern Region Development Corporation» jt. 1959. aastal oli kautšukitoodang rohkem kui 54 000 tonni (kuues koht maailmas).

Kohati veetakse välja ka puuvilla (kasvatatakse maa põhjaosas), banaane (kasvatatakse lõunarajoonides) ja teisi kultuure. Loomakasvatus on arenenud ainult Nigeeria põhjaosas, kus sellega tegelevad rändeluviiisiga fulbed. Maa lõunaosas takistab loomakasvatust tsetsekärbes. Kariloomade arv (1957. aastal): veiseid 11 miljonit, lambaid ja kitsi 10,5 miljonit, hobuseid ja eesleid 1,1 miljonit. Ginea

lahe rannikul ja jõgede alamjooksudel tegeleb elanikkond kalapüügiga.

Tööstus. Vähesel määral on arenenud mäetööstus. Leidub rohkesti mitmesuguseid maapõuevarasid. On leitud kivisöe- ja ligniidilademeid, kassiteriiti, volframit, kolumbiiti, raua- ja tsingimaaki, kulda, hõbedat, naftat ja teisi maapõuevarasid. Maapõu kuulub föderaalvalitsuse korraldusse; maapõuevarasid kaevandavad välismaised, enamasti Inglise kompaniid.

Valitsev koht kuulub tina tootmisele, millega tegeleb kuni 60 kompaniid, enamasti suure Inglise monopoli «London Tin Corporation» filiaalid. Peale nimetatute tegeleb Nigeerias tina tootmisega umbes 70 ettevõtjat-utsaiderit, kellele kuuluvad väikesed kaevandused. Nigeeria tinatoodang moodustab 7% kapitalistliku maailma tinatoodangust. Kogu toodetav tina läheb Inglismaale.

Nigeeria annab $\frac{3}{4}$ kogu kapitalistliku maailma kolumbiiditoodangust, mida saadakse tinakaevandamise kõrvalproduktina. Inglise kompaniide kõrval võtavad selle mineeraali kaevandamisest osa ka Ameerika kompaniid. Ameerika Ühendriigid on Nigeerias toodetava kolumbiidi peamiseks tarbijaks.

Teistest metallidest toodetakse Nigeerias vähesel määral kulda, hõbedat, pliid, tsinki, volframit ja titaani.

1956.—1957. aastal leiti Oloibiri ja Afama rajoonis (Idaregioon) naftat, mida oli otsima hakatud juba enne Teist maailmasõda. Uurimistöid ja tootmist juhib kompanii «Shell British Petroleum Development Company of Nigeria» (kahe suure Inglise naftamonopoli filiaal). Ka Ameerika naftakompaniid tunnevad huvi Nigeeria naftaressurside vastu. Võib arvata, et nafta muutub üheks maa tähtsamaks väljaveoartikliks. Sõetoodang ulatub 800 000—900 000 tonnini aastas.

Enne Teist maailmasõda töötlev tööstus Nigeerias praktiliselt puudus. Teatud arengu saavutas see sõjajärgseil aastail seoses kasvava nõudmisega mõningate Nigeeria toorainete järele maailmaturul. Töötlev tööstus on esindatud peamiselt põllumajandusliku tooraine esialgse töötlemise, kergetööstuse ja ehitusmaterjalide tootmise ettevõtetega.

Arenenumaid tööstusharusid on õlikultuuride töötlemine. Kanos (Põhjaregioon) on neli maapähklite töötlemise ettevõtet. «United African Company» kuulub arvukalt

õlipalmipähklite töötlemise tehaseid ja taimeõlihoidlaid. Ka üle saja väikese taimeõlitehase allub «United Africa» kontrollile. Lagoses ja Ibadanis on pärast sõda ehitatud konservitehaseid tsitruste ja ananasside töötlemiseks.

Tekstiilitöö on põhiliselt kodutöondajate käes. Kodutöenduslikult kootakse Nigeerias umbes 35 miljonit meetrit kangast aastas. Seda vana käsitööharu ähvardavad pärast sõda Kanos ja Kadunas (Põhiaregioon) tekkinud tekstiilivabrikud, samuti Jaapani ja Inglise tekstiiltoodete sissevedu.

«United Africale» kuulub Aafrika suurim laua- ja vineerivabrik Sapeles, kus töödeldakse väärispuitu. On ka tsemenditehaseid ning tubaka-, paberi- ja seebivabrikuid.

Masinaehitus ja metallitööstus on algstaadiumis. Nende tööstusharude esindajaiks on väiksed laevatehased, kus valmistatakse pargaseid, paate ja väikseid reisilaevu, samuti auto- ja jalgrattaremonditöökojad ning pleki- ja konservikarpide tootmise ettevõtted.

Liiklusolud. Raudteid on umbes 3500 km. Peamagistraalideks on Lagos—Ibadan—Kaduna—Kano (1400 km) ja Port Harcourt—Enugu—Kaduna (940 km) liinid. Maanteid on umbes 60 000 km, neist kõva kattega teid umbes 2000 km. Autoteed paiknevad peaaesjalikult Nigeeria Ida- ja Lääne-regioonis. Maa põhjaosas on peamiseks liiklusvahendiks kandeloomad. Nigeeria keskosas ja ka mujal kasutatakse kitsastel teeradadel kaupade edasitoimetamiseks laialdselt kandjaid. Siseveeteede kogupikkus on 6500 km. Laevatatavad on Niiger, osaliselt Benué ja teised jõed.

Merelaevandus on Inglise kompaniide käes. 1958. a. loodi rahvuslik laevanduskompanii, mille valduses on 3 laeva. Ligi $\frac{3}{4}$ meresadamate kaubakäibest langeb Lagosele ja Port Harcourtile. Vähemtähtsamad sadamad on Calabar, Forcados. Rahvusvahelised lennujaamad paiknevad Kanos, Lagoses ja Calabaris, peale nende on veel 12 kohaliku tähtsusega lennuvälja.

Väliskaubandus. Eksporditakse palmituumi ja palmiõli, kakaoube, maapähkleid, samuti puuvilla, kautšukit, toornahku, tina, kolumbiiti jm. Sisse veetakse tekstiiltooteid ja rõivaid, metalltooteid, transpordivahendeid, paberit, klaasi, majatarbeid ja isegi toiduaineid — jahu, suhkrut jm.

Alates 1955. aastast on Nigeeria kaubanduse bilanss toorainehindade langemise tõttu maailmaturul defitsiidis.

Nigeeria väliskaubanduse üldandmed
(miljonites naelsterlingites)

	1957. a.	1958. a.	1959. a.
Eksport (kaasa arvatud taasväljavedu)	127,6	135,6	163,6
Import	152,5	166,5	179,4

Esikoht väliskaubanduses kuulub Suurbritanniale: 46% sisseveost ja 51% väljaveost 1959. aastal. Järgnevad Saksa Föderatiivne Vabariik, Jaapan ja Ameerika Ühendriigid.

Rahaühik — Nigeeria nael (alates 1. juulist 1959), millega järk-järgult asendatakse varem kehtinud rahaühik — Lääne-Aafrika nael (mis on võrdne Inglise naelsterlingiga). 1951. aastal loodi Tsentraalpank.

Riiklik kord. Alates 1. oktoobrist 1960 on Nigeeria Föderatsioon Rahvaste Ühendusse² kuuluv poliitiliselt sõltumatu maa. Nagu Rahvaste Ühenduse liikmesriikides-dominioonides, nii tunnustatakse ka Nigeeria Föderatsioonis riigipeana Inglise kuningannat Elizabeth II, kes määrab maale oma esindajana kindralkuberner. Nigeeria Föderatsiooni kindralkuberner on N'namdi Azikive. Seadusandlikuks organiks on föderaalparlament, mis koosneb saadikute kojast (312 liiget) ja senatist (45 liiget).

Täidesaatev võim kuulub Ministrite Nõukogule. Nigeeria Föderatsiooni peaministriks on Alhaj Abubakar Tafawa Balewa. Ta on ühtlasi ka välisminister ja Rahvaste Ühendusega suhtlemise minister.

Riigikorralduselt on Nigeeria föderatsioon, mille koosseisu kuulub kolm omavalitsusega piirkonda — Põhja-, Lääne- ja Idaregioon ning samuti vahetult föderaalvalitsusele alluv distrikt pealinna Lagosega.³ Regioonide seadusandlikkudeks organiteks on parlamendid, mis koosnevad kahest kojast — alam- ja ülemkojast (viimasel pole seadusandlikku võimu). Täidesaatvateks organiteks on ministrite nõukogud, mille eesotsas on peaministrid.

Suurimaks parteiks on 1944. a. asutatud Nigeeria ja Kameruuni Rahvusnõukogu, mis esindab rahvusliku kodanluse ja jõukate farmerite huve. Nigeeria ja Kameruuni Rahvusnõukogu mängis tähtsat osa võitluses Nigeeriale

² Vt. märkus 2 (lk. 26). — *Toim.*

³ 1961. a. aprillis eraldati osa Lääneregiooni territooriumi uueks Kesk-Lääne regiooniks (keskus — Benin). — *Toim.*

Rahvaste Ühenduse raames sõltumatuse andmise eest. Partei liider N'namdi Azikive kaitseb rahupoliitikat rahvaste vahel ja võitleb Nigeeria lülitamise vastu imperialistlike riikide sõjalistesse liitudesse. Parteile kuulub laiade rahvahulkade poolehoid. Kõige tugevam on Nigeeria ja Kameruuni Rahvusnõukogu mõju Idaregioonis ja osalt Lääne-Nigeerias, piirkondades, kus kapitalistlikud suhted on enam arenenud.

Lääne-Nigeerias on valitsevaks parteiks Aktsioonirühm (*Action Group*), kes kaitseb joruuba suurkodanluse ja feodaalide huve selles regioonis. Partei loodi aastail 1950—1951 ja ta astub välja Lääne-Nigeeria autonoomia laiendamise eest. Aktsioonirühma liidriks on Obafemi O. Awo-lovo.

1951. aastal tekkis suur partei — Põhja Rahvakongress (*Northern People's Congress*) — Põhja-Nigeeria valitsev partei. Kongressi juhtimise on enda kätte haaranud Põhja-Nigeeria feodaalid, kes korduvalt on näidanud oma kalduvust kompromissidele Briti imperialismiga. Parteid juhib Sokoto emiraadi feodaalvalitseja Ahalji Ahmadu. Aseesimeheks on Nigeeria Föderatsiooni peaminister A. A. T. Balewa.

Nigeerias on veel mitu väiksemat erineva poliitilise orientatsiooniga parteid: Kesktsooni Ühinenud Kongress, Ühinenud Sõltumatu Rahvuspartei, Põhja Progressiivsete Elementide Liit, Nigeeria ja Kameruuni Demokraatlik Partei (eraldus Nigeeria ja Kameruuni Rahvusnõukogust 1958. a.) jt.

Killustumisest ametiühinguliikumises hakatakse üle saama (352 ametiühingusse kuulus 1960. a. 251 000 liiget). 1959. a. märtsis toimus Nigeeria ametiühingute konverents, mis võttis vastu otsuse luua ühtne organisatsioon — Nigeeria Ametiühingute Kongress.⁴

12. detsembril 1959. aastal toimunud valimiste tulemusena on kohad saadikute kojas parteide vahel järgmiselt jaotatud: Põhja Rahvakongress — 142 kohta, Nigeeria ja

---

⁴ 1960. a. aprillis lagunes Kongress kaheks rühmituseks; progressiivsed ringkonnad eesotsas M. Imouduga, kes nõuavad Nigeeria rahvusliku sõltumatuse kindlustamise ja Inglismaa mõju vähendamise poliitika teostamist, asusid toetama Ülemaailmset Ametiühingute Föderatsiooni. Teine, inglismeelne rühmitus esindab parempoolse reformistliku Vabade Ametiühingute Rahvusvahelise Konföderatsiooni huve. — *Toim.*

Kameruuni Rahvusnõukogu — 89 kohta, Aktsioonirühm — 73 kohta, teised — 8 kohta.

Põhja Rahvakongressi ülekaal saadikute kajas on seletav eelkõige sellega, et kehtiv valimissüsteem annab Põhja-Nigeeriale (ja järelikult ka selle regiooni valitsevale parteile) üle poole kohtadest. Valimised näitasid, et rahvusliku kodanluse juhtivaks parteiks on Nigeeria ja Kameruuni Rahvusnõukogu.

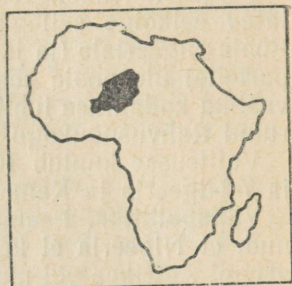
Valitsusse kuulub 10 ministrit Põhja Rahvakongressist ja 7 Nigeeria ja Kameruuni Rahvusnõukogu esindajat.

Välispoliitika. Peaminister Balewa on korduvalt teatanud, et Nigeeria ei kavatse «astuda ühessegi blokki ega gruppi Aafrikas või mujal». Peaministri sõnade järgi «Nigeeria ei ühine ka neutraalsete riikidega, kes kavatsevad moodustada «kolmanda jõu» bloki ÜRO-s». 19. novembril 1960. aastal kiitis saadikute koda heaks Inglise—Nigeeria kaitselepingu. Selles on ette nähtud, et Nigeeria ohvitserid saavad väljaõppe Inglismaal, ja Inglise sõjajõududel on õigus Nigeerias lennuväebaase luua. Lepingu heakskiitmine tekitas rahulolematust Nigeeria laiades rahvahulkades.

NIIGERI VABARIIK

Kuulutati sõltumatuks 3. augustil 1960.¹ Nõukogude Liidu tunnustusavaldusest teatati N. S. Hruštšovi telegrammis 2. augustist 1960 peaminister Hamani Diorile.

Võeti vastu ÜRO liikmeks 20. septembril 1960. a.

Territoorium — 1 279 000 km².²

Rahvastik — 2,55 miljonit inimest (1960). Põhielanikkonna moodustavad haussad (750 000 inimest), kes elavad maa lõunaosas. Edelas (Niigeri jõe ümbruses) elavad džerma ja songai suguharud (350 000 inimest). Mainitud suguharud on paiksed. Fulbed (270 000 inimest) on rändeluvuvisiga. Peale nende elab Niigeri Vabariigi territooriumil veel tuareege (umbes 200 000 inimest).

Pealinn — Niamey (umbes 30 000 elanikku), tähtis transpordisõlm (raudtee- ja jõesadam). Linnadest on veel tähtsamad: Zinder (10 500 elanikku), mis aastail 1900—1926 oli Niigeri pealinnaks, praegu on ta suur kaubanduskeskus, maapähklite ja nahkade müügiturg. Maradi, kuhu rajoonidest voolavad kokku põllumajandussaadused ning kust maapähklid ja nahad saadetakse edasi Nigeeriasse. Bilma — väikese kaubandusliku tähtsusega oas, kus kaevandatakse soola. Agadès — Aïri³ keskus.

Majanduse üldiseloostus. Välismaise, peamiselt Prantsuse kapitali pikaajalise valitsemise tõttu on maa majanduslik areng äärmiselt madalal tasemel. Natsionaalne tulu oli 1956. a. kõigest 88 miljardit Prantsuse franki.

Põllumajandus. Põlluharimine on koondunud peamiselt Niigeri jõe äärsetele maa-aladele ning samuti jõest põhja ja ida poole jäävasse piirkonda. Tähtsamateks teraviljakultuurideks on mitmesugused hirsisordid. Vähesemal

¹ Kuid jäi liikmesriigina Prantsuse Ühenduse koosseisu, kust lahkus koos teiste Antandinõukogu maadega 1961. a. suvel. — *Toim.*

² Teiste andmete järgi 1 188 794 km². — *Toim.*

³ Air e. Azbine — mäGINE lavamaa Sahaara lõunaosas. — *Toim.*

määral kasvatatakse kaffa sorgot. Niigeri orus on teatud arengutaseme saavutanud ka mehhaniseeritud riisikasvatuse kunstliku niisutusega. Maapähkleid, ainsat müügikultuuri, kasvatatakse rajoonis, mida piiravad Maradi, Tesava ja Zinder ning Nigeeria piir, samuti maa edelaosas. Maapähklid moodustavad $\frac{3}{4}$ kogu ekspordi maksumusest. Maradist lõuna pool, Madarunfa jõe ümbruses kasvatatakse 5000-aakrisel alal nisu, maisi, tubakat ja indigot. Niisutamiseks on jõe ehitatud tamm. Teistest kultuuridest on veel levinud uba, tubakas, puuvill, juurvili. Suur tähtsus on loomakasvatusel. Veiseid (nn. tšaadid ja mitmed seebu liigid) on umbes 3 miljonit, lambaid ja kitsi 5 miljonit.

Tööstus. Tööstusettevõtteid on väga vähe. Maa keskosas leidub väikseid tina- ja volframikaevandusi, Bilma oaasi piirkonnas kaevandatakse soola. Zinderis ja Agadèsis on toor- ja parknaha ning puidu baasil arenenud käsitöö. Kaamelikarvadest tehakse karedaid ja pehmeid tekke. Zinderis ja Maradis asuvad maapähkliõli tootmise ettevõtted.

Liiklusolud. Raudteed puuduvad. Maanteed on väga vähe, need ühendavad tähtsamaid linnu. Niigeri läbib rida lennuliini (nende hulgas ka rahvusvahelisi). Lennuväljad on Niameys, Birni N'Konis, Tahouas, Maradis, Zinderis ja N'Guigmis.

Väliskaubandus kajastab riigi agraarset ilmet. Eksporditakse puhastatud maapähkleid, maapähkliõli, õlikooke ja elusloomi. Väljaveo üldmaksumusest (siin ja edaspidi on kasutatud 1958. a. andmeid miljonites Aafrika frankides), mis moodustab 3818 miljonit franki, langeb puhastatud maapähklitele 3213, maapähkliõlile 97, õlikookidele 80 ja elusloomadele 213 milj. franki. Prantsusmaa osa ekspordis on 2796 milj. franki. Loomakasvatussaadusi eksporditakse Nigeeriasse mööda jõge, autodega ja raudteed mööda kuni Cotonou sadamani. Impordi üldmaksumusest (2198 milj. franki) langeb laiatarbekaupadele 1393, masinatele ja sisseseadetele aga ainult 346 milj. franki. Näiteks kulutati tubaka sisseveoks 44, tsemendi sisseveoks 32, alkohoolsete jookide sisseveoks 67 miljonit franki, kuid metalltooteid üldse sisse ei veetud.

Prantsusmaa osa sisseveos on 1161 miljonit franki, Saksa Föderatiivsele Vabariigile langeb 38 miljonit franki, Ameerika Ühendriikidele 21 miljonit franki. Niigeri sisse- ja väljaveos on ülekaalus välismaised monopolid, nagu «Compagnie Française de l'Afrique Occidentale» ja «Com-

pagnie Française pour le Développement des Fibres Textiles».

Rahaühik: Aafrika frank = 0,02 «uut» Prantsuse franki; 175 Aafrika franki = 1 Ameerika dollar. Emissioonikeskuseks on «Banque Centrale des Etats de l'Afrique Occidentale».

Riiklik kord. Niiger on parlamentaarne vabariik. Seadusandliku Kogu valimistel, mis toimusid 14. detsembril 1958. a., sai kõige rohkem häali Niigeri Progressiivne Partei — Aafriklaste Demokraatliku Koondise autonoomne sektiioon. Seadusandlikus Kogus kuulub sellele parteile 49 kohta kuuekümnest. Seadusandliku Kogu juhatajaks on Progressiivse Partei juht Boubou Hama, vabariigi peaminister on Hamani Diori (sünd 1916)⁴. Vastavalt Antandinõukokku⁵ kuuluva nelja riigi vahel sõlmitud kokkuleppele on kavatsusel välja töötada ühine konstitutsioon.

Välispoliitika. Vabariigil on tihedad sidemed naabermaadega. Sõlminud rea vastastikuseid lepinguid, sai Niiger Antandinõukogu liikmeks, millesse tänapäeval kuuluvad veel Ülem-Volta, Dahomee ning Elevandiluuranniku Vabariik. Antandinõukogu eesmärgiks on majandusliku tegevuse koordineerimine, tolliliidu loomine, osavõtivate maade plaanide ja programmide kooskõlastamine. Nelja riigi vahel on saavutatud kokkulepe küsimuses, missugustes maades üks Antandinõukokku kuuluvatest riikidest esindab kõiki teisi ja missugustes maades Prantsusmaa garanteerib ühise esinduse.

---

⁴ 9. nov. 1960 valiti Hamani Diori Niigeri presidendiks, samaaegselt jääb ta aga edasi riigi pea-, välis- ja kaitseministriks ning partei sekretäriks. — *Toim.*

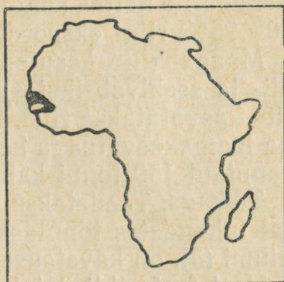
⁵ Vt. märkused 4 ja 5. (lk. 13). — *Toim.*

SENEGALI VABARIIK

Kuulutati sõltumatuks 20. juunil 1960. aastal Mali Föderatsiooni koosseisus. Vabariigiks kuulutati 22. septembril 1960. a. pärast Senegali lahkumist Mali Föderatsioonist.¹

Nõukogude Liidu tunnustusavaldusest teatati NSVL Ministrite Nõukogu esimehe N. S. Hruštšovi telegrammis 8. oktoobril 1960. a. Senegali Vabariigi valitsuse juhile Mamadou Diale.

Võeti vastu ÜRO liikmeks 28. septembril 1960. aastal.

Territoorium — 197 200 km².

Rahvastik — 2,57 miljonit inimest (1959). Rahvastiku enamik kuulub negroidsesse rassi. Põlisrahvasteks on volofid (709 000 inimest), sererid ja fulbed. Teistest rahvastest on arvukamad tukuloorid ja diolad. Eurooplasi, kes elavad peamiselt Dakaris ja Saint-Louis's, on 35 000. Riigikeeleks on prantsuse keel.

Pealinn — Dakar (300 000 elanikku), tähtis transpordisõlm (suur meresadam arsenal, kuivdoki ja remonditöökodadega, rahvusvahelise tähtsusega lennujaam) ja tööstuskeskus (jahuveskid, seebivabrikud jt.). Siin asub ka maa ainus ülikool. Teine suurem linn on Saint-Louis (50 000 elanikku).

Majanduse üldiseloostus. Kolonisaatorite pikaajaline valitsemine põhjustas maa majandusliku mahajäämuse ja majanduse ühekülgse arengu. Prantsuse kolonisaatorid muutsid Senegali maapähtlite maaks. Majanduses kuulub keskne positsioon Prantsuse kapitalile. Senegali tööstust kontrollivad pangakontsern «Société Commerciale de l'Ouest Africain», kompanii «Compagnie Française de l'Afrique Occidentale» ja Inglise—Hollandi kontsern «Unilever». Kaks esimest rühmitust sõltuvad juhtivatest Prantsuse pankadest, nagu «Banque de Paris et des Pays Bas», «Banque de l'Union Parisienne», «Banque Française du Commerce Extérieur» jt.

Põllumajandus. Senegali põllumajanduse peakultuuriks on maapähtlid. Puhastatud maapähtlite iga-aastane kokkooost Senegalis (tuhandetes tonnides) oli: 1955/56. a. —

¹ Kuid kuulub liikmesriigina Prantsuse Ühenduse koosseisu. — *Toim.*

543, 1956/57. a. — 727, 1957/58. a. — 830, 1958/59. a. — 710, 1959/60. a. — 735. Maapähklite toodangult kuulub Senegalile neljas koht maailmas. Maapähklid moodustavad 90—95% riigi ekspordi üldmaksumusest.

Maapähklite kasutamine on Senegali tööstuses (taimeõli- ja seebivabrikutes) suure tähtsusega. Peale maapähklite kasvatatakse riisi, hirssi, sorgot ja maisi. Arenenud on ka loomakasvatus ja kalapüük. Iga päev püütakse Senegali rannikul 150 tonni kala.

Tööstus. Toodetakse fosforiiti ja muldmetalle (1959. aastal tuhandetes tonnides): ilmeniiti (30), rutiili (1), tsirkooniumi (5), on kavatsusel hakata ekspluateerima ühte suurematest fosforiidi leiukohtadest Thiès' piirkonnas (85 km Dakarist kirde pool). Töötleva tööstuse harudest on enam arenenud taimeõlitööstus (7 ettevõtet, neist 3 Dakaris), jahutööstus (3 suurt veskit, mille tootmisvõimsus on 150 000 tonni jahu aastas), konservitööstus (eriti kalakonservide valmistamine), kondiitri- ja seebitööstus. On ehitatud jalatsivabrik (Rufisque'i linnas, mille aastatoodang on umbes 3 miljonit paari jalatseid), mõningad tekstiili- ja tubakatööstuse ettevõtted. Rufisque'is on ka tsemenditehas (200 000 tonni). Intensiivselt uuritakse naftavarusid.

Liiklusolud. Liiklusteedest on suurim rannikult (Dakarist) mandri sisemusse (Niigeri jõe äärde Bamakosse ja Koulikorosse) kulgeval raudteel. Tähtsaim automagistraal läheb Dakarist piki rannikut Conakrysse, Abidjani ja Porto Novosse. Väliskaubanduses on eriti oluline meretransport.

Väliskaubandus. Ekspordi moodustavad maapähklid, samuti ka fosforiit ja muldmetallid. Importartikliteks on toiduained, joogid, tekstiiltooted, tööstusseadmed. Peaosa väliskaubanduses kuulub Prantsusmaale.

Riiklik kord. 25. augustil 1960. aastal kinnitas Senegali Rahvuskogu vabariigi põhiseaduse, Senegal on «ilmlik, demokraatlik ja sotsiaalne vabariik». Kõrgem riiklik võim kuulub presidendile, valitsusele ja Rahvuskogule. Toimunud valimiste tulemusena sai presidendiks Léopold Senghor (sünd. 1906), endine kõrgem Prantsuse valitsuse ametnik. Vabariigi peaministriks määrati Mamadou Dia (sünd. 1910), välisministriks Doudou Tiam, kohtuministriks Gabriel d'Arboussier.

Kõik valitsuse liikmed ja enamik teisi Senegali juhtivaid tegelasi kuuluvad Senegali Progressiivsesse Liitu, mis on Aafrika Föderaalpartei kohalikuks osakonnaks. Peale selle

tegutsevad Senegalis veel Aafriklaste Konvent, Aafrika Sotsialistlik Liikumine jt. parteid. Suure tähtsusega on ka ametiühinguorganisatsioon Musta Aafrika Töötajate Üldliit, mis loodi 1957. aastal. Selle keskus asub Dakaris.

Välispoliitika. Senegali Vabariigi välispoliitika alused määrasid kindlaks tema suhted Prantsusmaaga, sest vabariigi juhid teatavad avalikult, et nad pooldavad «traditsioonilisi» sidemeid selle maaga. 25. novembril 1958. a. sai Senegal «Ühenduse liikmesriigi» staatuse, 1. jaanuarist 1959. a. kuulus ta Mali Föderatsiooni koosseisu. 20. juunil 1960. kuulutati Mali Föderatsioon sõltumatuks, kuid Senegali valitsevad ringkonnad, kes olid tihedalt seotud Prantsuse kolonisaatoritega, lõhkusid föderatsiooni. 20. augustil 1960. a. astus Senegal föderatsioonist välja. Vaatamata sellele, et Senegal kuulutati sõltumatuks, paiknevad seal Prantsuse relvastatud jõud ja sõjaväebaasid. Senegal kuulub endiselt Prantsuse Ühendusse ja frangi tsooni. On endise Prantsuse Lääne-Aafrika maade tolliliidu liige².

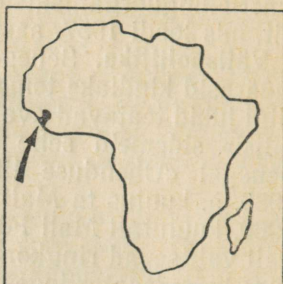
² Kuigi Senegal kuulub prantsusemeelsesesse Aafrika ja Malgaši Liitu (vt. märkus 5, lk. 13), arendab ta sõbralikke suhteid ka teiste maadega, sealhulgas Nõukogude Liidu jt. sotsialistlike riikidega. — *Toim.*

SIERRA LEOONE

Kuulutati sõltumatuks 27. aprillil 1961. a.

Nõukogude Liidu tunnustusavaldusest teatati N. S. Hruštšovi telegrammis 26. aprillist 1961. a. peaminister Margaille.

Võeti vastu ÜRO liikmeks 27. septembril 1961. a.

Territoorium — 72 300 km².

Rahvastik — 2,4 miljonit inimest. Sierra Leoone on üks tihedamini asustatud Lääne-Aafrika maid, siin elab kuni 33 inimest km²-l. Suguharusid on väga palju, põhiliselt jagunevad need aga kaheks keelerühmaks. Esimesse rühma kuuluvad mended, süssuud, konod jt., teise rühma — läänebantu keeli kõnelevad temned, limbad, bullomid jt. Teatud privileege omavad mõnikümmend tuhat kreooli, kes on XIX sajandil Lääne-Indiast tagasipöördunud vabastatud orjade järglased.

Pealinn — Freetown (80 000 elanikku). Freetown on sobiva geograafilise asendiga sadamalinn, siia võivad sisse sõita ka suured ookeanilaevad. Teistest linnadest on tähtsamad Bo (20 000 elanikku) — kaubanduskeskus ja ümberlaadimispunkt raudteelt karavaniteede, ja Lunsar (15 000 elanikku) — rauamaagi kaevandamisrajooni keskus.

Majanduse üldiseloostus. Sierra Leoone on üks majanduslikult mahajäänumaid maid Lääne-Aafrikas. Sierra Leoone tüüpiliselt koloniaalne majandus baseerub teemantide otsimise ja rauamaagi kaevandamise kõrval veel metsikult kasvava õlipalmi viljade korjamisele. Kõik majanduslikud juhtpositsioonid kuuluvad Inglise kompaniidele. Kohati on põllumajanduses säilinud feodaalsed tootmisuhted.

Põllumajandus. Suuri istandikke on Sierra Leones vähe. Põhiliselt kasvatatakse riisi ja puuvilju. Maa lõuna- ja kagurajoonides on kõrvalharuks kakao, koola ja kohvi tootmine, keskosas kasvatatakse ingverit, humalat ja pipart, lõunarannikul raffiapalmi ning põhjas maapähklit. Kõikjal

üle maa on levinud õlipalmid, palmituumade väljavedu moodustab väärtuselt kolmandiku kuni poole kogu riigi ekspordist. Põhjarajoonis kasvatatakse ndama tõugu veiseid.

Tööstus. Nimetamisväärne tööstus puudub. Tähtsamateks mäetööstuse harudeks on rauamaagi kaevandamine ja teemantide pesemine jõgede uhtliivast. Lunsari ja Marampa vahel asuvaid hematiitruamaagi varusid hinnatakse 20 miljonile tonnile. Maaki toodetakse lahtistest karjääridest ja veetakse raudteel Pepeli sadamasse. Rauamaagi kaevandamiselt on Sierra Leone Alžeeria ja Lõuna-Aafrika Vabariigi järel Aafrikas kolmandal kohal. Kogu rauamaagi kaevandamine on Inglise kompanii «Sierra Leone Development» kätes. 1937. a. alustati kromiidi kaevandamist ja 1959. a. avastati riigi põhjaosas molübdeeni varusid. Teemantide aastatoodang on umbes 500 000 karaadi piires. Põhiliseks teemandirajooniks on Yengema ümbrus riigi idaosas. Töötleva tööstuse ettevõtetest võib nimetada saeveskeid, seebi-, riisipuhastus- ja palmisaaduste töötlemise vabrikuid.

Liiklusolud. Raudteede kogupikkus ulatub 625 km-ni. Autotranspordi nõuetele vastab umbes 2000 km maanteid, ehitatakse uut Freetown—Bo autoteed. Laevatatavaid siseveeteid on umbes 800 km. Suurimaid sadamaid on Freetown, mida aastas külastab kuni tuhat laeva. Sierra Leone õhuvärvaks on Lungi lennujaam.

Väliskaubandus on välismaiste, eeskätt Inglise kompaniide kätes. 1958. a. moodustas import 23,9 ja eksport 20,3 miljonit naelsterlingit. Umbes 60% ekspordist moodustavad teemandid ja rauamaak, viimasest veetakse 50% Inglismaale, 25% Saksa Föderatiivsesse Vabariiki ja ülejäänud osa põhiliselt Ameerika Ühendriikidesse ja Hollandisse. Tähtsuselt järgmisteks eksportkaupadeks on õlipalmisaadused (20% ekspordist), kakaoad, kohv, raffiakiud, koolapähklid, kroomimaak, ingver ja seesamiseemned. Sisseveos on tähtsamateks artikliteks toiduained, esmaajoones riis, ja tarbekaubad nagu puuvillriie, naftasaadused, ehitusmaterjalid, gofreeritud plekk, metalltooted jne.

Rahaühik — Lääne-Aafrika naelsterling = Inglise naelsterlingiga.

Riiklik kord. Enne sõltumatuks saamist oli Sierra Leone sisemaa Suurbritannia protektoraat ja Freetowni ümb-

rus koloonia. Ka sõltumatuna jääb Sierra Leone Rahvaste Ühenduse¹ liikmesriigiks.

Tähtsamaks poliitiliseks rühmituseks on Rahvapartei, mis kajastab kohaliku kodanluse huvisid ja leiab toetust suguharupealike teatud osa poolt. Partei liidriks on M. A. S. Margai (sünd. 1895). Rahvaparteist eraldus Rahvuslik Rahvapartei. Rahvaparteiga on opositsioonis Ühinenud Progressiivne Partei, millele kuulub 1957. a. valitud Esindajate Kojas 6 kohta 57-st.

---

¹ Vt. märkus 2 (lk. 26). — *Toim.*

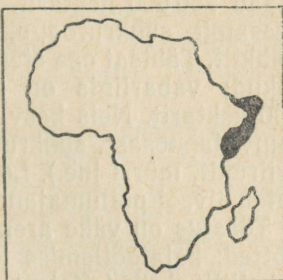
SOMAALI VABARIIK

Kuulutati vabariigiks 1. juulil 1960. a. Nõukogude Liit tunnustas vabariiki 1. juulil 1960. a.

30. septembril 1960. a. seati sisse diplomaatilised suhted Nõukogude Liiduga ja vahetati saadikuid.

Võeti vastu ÜRO liikmeks 20. septembril 1960. a.

Vabariik ühendab endise Itaalia hoolusterritooriumi — Itaalia Somaalimaa — ja endise Inglismaa protektoraadi — Briti Somaalimaa.

Territoorium — 638 000 km².

Rahvastik — üle 2 miljoni elaniku. Elanikkonna põhiosa moodustavad somaali rahvad; peale nende elab seal ka araablasi, indialasi, samuti itaallasi ja inglasi. Ametlikeks keelteks on arabia, inglise ja itaalia keel. Valitsevaks usundiks on islam.

Kolonisaatorite pikaajalise võimutsemise tagajärjeks on rahva madal kultuuritase. Vabariigis on umbes 200 algkooli (12 900 õpilast), 7 keskkooli (üle 500 õpilase), 16 tehnilist kooli (rohkem kui 800 õpilast), 2 õpetajate kolledžit (umbes 50 üliõpilast), kõrgem kool õiguse, majanduse ja sotsioloogia teaduskondadega (20 üliõpilast). Vabariigis on ligikaudu 150 meditsiinivõõrtajat (arsti, farmatseuti jt.).

Pealinn — Mogadiscio (umbes 80 000 elanikku). Linnad — Hargeisa (60 000 elanikku), Berbera (20 000 elanikku), Burao, Borama, Bender Cassim, Gardo, Harardera, Ischia Baidoa, Chisimaio, Merca jt.

Majanduse üldiseloostus. Majanduslikult on Somaali agraarmaa. Põhiline majandusharu — karjakasvatus — on levinud põliselanike seas, kelle ühiskondlikes suhetes on säilinud sugukondliku korra igandeid. Põlluharimisega tegelevad araablased. Tähtis majanduslik asend on välismaisel — Inglise, Itaalia ja Ameerika kapitalil.

Põllumajandus. Tähtsal kohal on karjakasvatus. Kasvatatakse lambaid ja kitsi (12 miljonit), kaameleid (2 miljonit), rannikuvööndis veiseid (umbes 2 miljonit). Üle 60% põllumajanduses kasutatavast maast endise Briti protektoraadi territooriumil hõlmavad karjamaad. Põllundus on valitsevaks majandusharuks Giuba (Džuba) ja Uebi Scebeli (Vebi Šebeli) jõgede orgudes ning rannikupiirkonda-

des. Endisel Itaalia hooldusterritooriumil on haritavat maad 250 000 hektarit. Kultiveeritakse maisi, hirssi, otra, seesamit, suhkruroogu, banaane, puuvillapõõsast ja maa-pähklit. Tähtsat osa etendavad majanduses itaallaste istandikud; vabariigis on 244 istandikku, igaüks keskmiselt 400 hektarit. Neis kasvatatakse peamiselt eksportkultuure: puuvillapõõsast, suhkruroogu, banaane, aromaateid vaike (viirukit, mürri jne.). Looduslikud tingimused võimaldavad intensiivset põllumajandust.

Tööstus on vähe arenenud. On olemas mõned väikeettevõtted: kalatöötlemise tehased, naha- ja taimeõlivabrikud, tekstiilivabrik («Zaiera»), marmelaadi- ja banaanijahuvabrik («Lipas»), suhkruvabrik, kookspähklite töötlemise tehas jt. Mogadiscios, Hargeisas, Berberas ja Buraos on väiksed elektrijaamad. Esimene toodab 12 000 kWh elektrienergiat ööpäevas, teiste koguvõimsus on 1200 kW. Kaevandamist teostavad Ameerika kompanii «Sinclair» ja Itaalia «Somaali Mineraalide Otsingu ja Kaevandamise Ühing», millel on kontsessioonid nafta ekspluateerimiseks. Midjardi piirkonnas kaevandatakse tinamaaki.

Liiklusolud. Kivitamata maanteid on umbes 5000 km ulatuses. Autopark koosneb rohkem kui 2000 masinast. Maad läbib Aden—Hargeisa—Mogadiscio—Nairobi lennuliin. Kasutatakse siseveeteid. Suurimaks meresadamaks on Berbera. Rändkarjakasvatajad kasutavad kandeloomi.

Rahaühik — Somaali šilling; 7,143 Somaali šillingit = 1 Ameerika dollar.

Väliskaubandus. Peamisteks kontrahentideks on Itaalia, Suurbritannia, India, Ameerika Ühendriigid, Birma ja Jaapan. Väliskaubanduse käive kasvab võrdlemisi kiiresti, kusjuures import ületab ekspordi.

Väliskaubanduse käive
(miljonites Somaali šillingites)

	1948. a.	1954. a.	1959. a.
Ekspord			
Endine hooldusterritoorium	22,1	62,1	65
Endine Somaalimaa	9	24,8	...
Kogueksport	31,1	86,9	...
Import			
Endine hooldusterritoorium	32,0	76,5	115
Endine Somaalimaa	22,4	47,2	...
Koguimport	54,4	123,7	...

Ekspordi kaubaline struktuur: kariloomad, toornahamaterjalid, karusnahad, kaamelirasv, aromaatsed vaigud, banaanid, puuvill, elevantiluu jne. Impordi kaubaline struktuur: toiduained (jahu, riis, suhkur, tee jm.), tekstiiltooted, naftasaadused, masinad, metalltooted, mineraalõlid jne.

Riiklik kord. Somaali on parlamentaarne vabariik. Kõrgeimaks seadusandlikuks organiks on Somaali Vabariigi Seadusandlik Kogu, mis moodustati 1. juulil 1960. aastal endise hooldusterritooriumi Seadusandliku Kogu ja endise Somaalimaa Seadusandliku Nõukogu ühendamise teel (viimased Seadusandliku Kogu valimised toimusid 1959. aastal, viimased valimised Seadusandlikusse Nõukogusse 1960. a. alguses).

Seadusandliku Kogu saadikud valitakse üldise hääletamise teel viieks aastaks. Seadusandlikus Kogus on 121 saadikut; kohad jaotuvad järgmiselt: Somaali Noorsooliiga — 80, Sõltumatu Konstitutsiooniline Partei — 6, Liberaalne Partei — 1, Aafrika Rahvuslik Ühtsuspartei — 1, Somaali Rahvuslik Partei — 20, Somaali Ühendatud Partei — 12, Somaali Rahvuslik Ühtsusrinne — 1 koht.

Riigipeaks on president, kelle Seadusandlik Kogu valib salajase hääletamise teel. Kahe esimese vooru puhul nõutakse $\frac{2}{3}$ häältest, järgnevate puhul absoluutset häälteenamust. Konstitutsioon võeti vastu 23. juunil 1960. a. Aasta pärast konstitutsiooni vastuvõtmist on ette nähtud referendumi läbiviimine. 1. juulil 1960. a. valis Seadusandlik Kogu vabariigi ajutiseks presidendiks Aden Abdullah Osmani (sünd. 1908; endise hooldusterritooriumi Seadusandliku Kogu esimees). Riiki juhib valitsus, mille esimeheks peaministriks ja välisministriks oli Abdullah Issa (endise hooldusaluse territooriumi valitsuse juht). 1960. a. lõpul nimetati tema asemele dr. Abdirašid Ali Šermark (sünd. 1919). Kaitseminister on Mohammed Hadži Ibrahim Egal. Valitsuse koosseisu kuuluvad ka teistel ametikohtadel töötavad isikud. Vastavalt 23. juuni 1960. a. konstitutsioonile asutatakse Konstitutsiooniline Kohus, mis peab tagama parlamendiorganite tegevuse vastavuse konstitutsioonile. Suur tähtsus poliitilises, sealhulgas ka riiklikus elus on Informatsioonidepartemangul, mida juhib Mohammed Forah Siad. Departemang kontrollib kõiki 8 riigis ilmuvat ajalehte. Mõned ajalehtedest on üksikute parteide häälekandjad.

Riigis on 9 poliitilist parteid, neist 4 on valitsusparteiga koalitsioonis, 4 opositsioonis. Somaali Noorsooliigas (valitsuspartei) on 80 000 liiget. Partei presidendiks on Mohammed Issa, tegelikeks liidriteks Osman ja Abdullah Issa. Parteil on osakonnad kõigis tähtsamates asulates. Informatsioonidepartemangu kaudu kontrollib ta suuremat osa ajalehtedest ja samuti Somaali Töötajate Konverentsi, mille liidrid on seotud lääneriikide reaktsiooniliste ametiühingutega. See partei esindab nii sise- kui ka välispoliitikas kõige jõukama, sageli väliskapitaliga seotud elanikkonnakihi huve, Liberaalsel Parteil ja Aafrika Rahvuslikul Ühtsusparteil (7000 liiget, president Hussein Hadži Moho) riigis mõju ei ole. Somaali Rahvusliiga (liider Egal) võitles endisel Somaalimaal Somaali ühendamise eest. Ülejäänud 4 parteid on opositsioonilised. Suur-Somaali Liiga on juhtiv opositsiooniline ja tähtsuselt teine partei riigis. Partei presidendil Mohammed Hussein Hadžil on poolehoidjaid nii linnas kui ka maa rändkarjakasvatajate seas. 1959. a. valimisi partei boikoteeris ja pole Seadusandlikus Kogus esindatud. Sõltumatusse Konstitutsioonilisse Partesse kuuluvad väikemaaomanikud ja rahunuini suguharu jõukamad karjakasvatajad. Partei tegutseb ainult üksikutes rajoonides. Ta astub välja autonoomia andmise eest reale etnilistele piirkondadele föderatsiooni baasil. Rahvusliku Liidu Partei, mille presidendiks on Abubakar Hamud Sokoro, astub välja välismaiste istandike natsionaliseerimise eest. Kaks viimast parteid on liidus Suur-Somaali Liigaga. Somaali Rahvuslik Ühtsusrinne on inglise orientatsiooniga partei, presidendiks on šaik Abdurahman.

Välispoliitiline programm. Käesoleval ajal avaldub Somaali kui sõltumatu riigi välispoliitika (nagu paljudel teistelgi noortel Aafrika riikidel) mitte niivõrd praktilistes suhetes välisriikidega kui just välispoliitilise programmina. Välispoliitikas on kaks põhilist programmilist joont. Valitsuse välispoliitiline programm haarab kõigi Somaali territooriumide rahuliku ühendamise¹, sidemete tugevdamise ja arendamise lääneriikidega, neilt abi saamise, ühinemise Euroopa «ühistoruga». Teine valitsev partei — So-

¹ Somaali Vabariigil on teatud pretensioon ka mõningate somaalidega asustatud Etioopia piirkondade suhtes. Seetõttu ei ole seni ajani ka lõplikult kindlaks määratud Etioopia—Somaali riigipiir. — Toim.

maali Rahvusliiga — põhijoontes toetab valitsuse programmi, kuid astub seejuures välja välismaiste sõjaväebaaside paigutamise vastu riigi territooriumile ja Bandungi konverentsi printsiipide elluviimise eest välispoliitikas. Opositsioonilist välispoliitilist programmi kaitsevad Suur-Somaali Liiga ja Rahvusliku Liidu Partei. Nende programm näeb ette positiivse neutraliteedi poliitikat, eemalejäämist lääneriikide blokkidest, koostööd kõigi riikidega ja abisaamist kõigilt, sealhulgas ka sotsialistlikelt riikidelt, keeldumist igasugustest välisabi tingimustest või kohustustest, mis kahjustaksid vabariigi rahvuslikke õigusi ja huve. See programm on elanikkonna seas väga populaarne.²

---

² 1961. a. suvel viibis Somaali Vabariigi peaminister Šermark Nõukogude Liidus. Selle visiidi lõpul kirjutati Moskvas 2. juunil alla Nõukogude—Somaali majandusliku koostöö ja kaubandusliku ning kultuurialase läbikäimise kokkulepetele. Nii annab Nõukogude Liit Somaali Vabariigile 40 miljoni rbl. ulatuses pikaajalist krediiti, osutab kaasabi kahe hospitali, keskkooli, trükikoja ja raadiojaama ehitamisel ning suunab Somaalimaale arste ja õpetajaid.

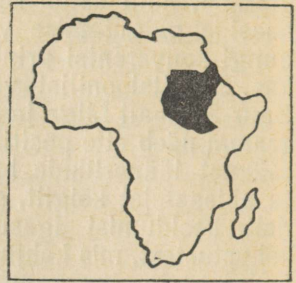
Suurt abi ravimite, toiduainete ja arstide näol sai Somaali Vabariik Nõukogude Liidult seoses seda Aafrika piirkonda 1961. a. novembris-detsembris tabanud loodusõnnetuse — ränkadele vihmasadudele järgnenud katastroofilise üleujutuse puhul. — *Toim.*

SUDAANI VABARIIK

Kuulutati sõltumatuks 1. jaanuaril 1956. a.

Tunnustatud Nõukogude Liidu poolt. Diplomaatilised suhted Nõukogude Liidu ja Sudaani vahel loodi jaanuaris 1956. a.

Võeti vastu ÜRO liikmeks 12. novembril 1956. a.

Territoorium — 2 505 800 km².

Rahvastik — 12 miljonit elanikku. Rahvuslik ja etniline koosseis on väga kirju. Araablased tõid siia oma kultuuri, religiooni ja keele. Araabia keelt kõnelev elanikkond, kes asustab peamiselt maa põhja- ja keskosa ning on ühinenud sudaani rahvuseks, moodustab suurema osa rahvastikust. Põhjas elab umbes miljon nuubialast, lõunas on erinevaid keeli kõnelevad neegrisinguharud, elanike üldarvuga üle miljoni. $\frac{2}{3}$ kuni $\frac{3}{4}$ elanikkonnast on muhameedlased (sunnii did)¹. Nuubialaste (põhjas) ja neegrisinguharude seas (lõunas) valitsevad ürgkogukondliku korra aegsed usunditavad. Riigis on kõige erinevatesse sektidesse kuuluvaid kristlasi. Võrdlemisi ligikaudsete andmete järgi on paikse eluviisiga alla 70% elanikkonnast, rändrahvaid on umbes 7%. Ülejäänud osa elanikkonnast on vahepealsetes staadiumites üleminekul rändavalt eluviisilt paiksele.

Pealinn — Khartum. Koos Omdurmani ja Põhja-Khartumiga, mis asuvad teineteise vahetus läheduses Valge ja Sinise Niiluse ühinemiskohal, moodustab ta faktiliselt umbes 250 000 elanikuga ühise suure linna.

Majanduse üldiseloostus. Inglise kolonisaatorite võim pidurdas maa majanduslikku arengut. Kolonisaatorid sundisid põllumajandust spetsialiseerima ühekülgset puuvillale, mida veeti välja peamiselt Inglismaale. Mõningane tööstuse areng Teise maailmasõja ajal ja esimestel sõjajärgsetel aastatel ei muutnud maa majanduslikku struktuuri. Majanduslikult on Sudaan mahajäänud agraar-

¹ Sunniidid — õigeusklikud muhameedlased, kes koraani kõrval tunnustavad ka teist tähtsat kirjalikku muhamedi usu ürikut, nn. sunnat. — *Toim.*

maa, kus leidub ainult kaasaja tööstuse algeid. Tähtis osa kuulub välismaisele, eriti Inglise kapitalile.

Vabariigi valitsus teeb jõupingutusi tootmise arendamiseks. Luuakse kaasaegseid tekstiili-, jalatsi-, metsatöötlemise ja suhkrutööstuse ettevõtteid. Riigile kuuluvad suured maa- ja metsamassiivid, mõned niisutussüsteemid, mitmed tööstusettevõtted jm. Vabariigi majanduse arendamise plaanides pööratakse suurt tähelepanu kunstliku niisutamise probleemile. Peale olemasolevate niisutussüsteemide võimsuse suurendamise on projekteeritud uusi. Sudaanis suureneb niisutatav pindala kahekordseks tänu Nõukogude Liidu abile Assuani kõrgpaisu ehitamisel Araabia Ühinenud Vabariigis. Pais Sinisel Niilusel Roseirese juures võimaldab niisutada täiendavalt veel 500 000—600 000 ha maad. Lõpetamisel on Monakili niisutussüsteemi ehitustööd, mille valmimisel suureneb niisutatavate maade pindala peamises puuvillakasvatusrajoonis Geziras rohkem kui 300 000 ha võrra.

Põllumajandus on Sudaani majanduse aluseks. Praeguseeni on ülekaalus kapitalismieelsed tootmissuhted. Hariatakse umbes 2—3% kogupindalast ja külvatakse kaks korda väiksemale maa-alale. Maaviljelustehnika on äärmiselt primitiivne. Kaasaegseid põllutööriistu kasutatakse ainult suurmaaomanike majandites.

Põlluharimiseks sobivad suured maa-alad, millest enamik paistab silma kõrge loodusliku viljakuse poolest. Peaaegu kõigis rajoonides vajatakse maaharimisel kunstlikku niisutamist. Vaatamata võimsate niisutusallikate olemasolule (Sinine ja Valge Niilus, Atbara jt.) niisutati enne sõda umbes $\frac{1}{5}$ või isegi ainult $\frac{1}{6}$ kogu haritavast maast.

Suurem osa külvipinnast on teraviljakultuuride, eeskätt sorgo ja hirsu all, mis on elanikkonna põhilisteks toiduaineteks (1956. a. oli nende kultuuride all üle 1,6 miljoni ha). Tähtsaimaks tehniliseks kultuuriks on põhiliselt pikaikuline puuvill (1956. a. kasvatati seda rohkem kui 300 000 ha-l, saak oli 135 000 tonni). Teistest kultuuridest kasvatatakse kunžuuti, maapähklit, datlipalmi, kummiaraabikut (viimase kultuuri toodangult on Sudaan maailmas esikohal). Suurt tähtsust evib loomakasvatus. Kõrge produktiivsusega looduslikke karjamaid ei kasutata kaugeltki täielikult. 1960. a. oli riigis 6,9 miljonit lammast, 6,9 miljonit veist, 5,7 miljonit kitse ja 2 miljonit kaamelit.

Tööstus on nõrgalt arenenud. Elektrienergia toodangult

ühe elaniku kohta (4 kWh) on Sudaan ühel viimastest koh-
tadest maailmas. Arenenud on puuvillapuhastus- ja toidu-
ainete tööstus. Toorainetest toodetakse soola (mereveest)
ja kaevandatakse kulda. On avastatud suuri maakide leiu-
kohti (eriti vase-, raua-, plii-, tina- ja mangaanimaagid),
samuti leidub kulda, soolasid, magnesiiti ja mitmesugu-
seid ehitusmaterjale.

Liiklusolud. Raudteede kogupikkus on 4500 km. Kavata-
setakse ehitada veel 1700 km. Niilus ja paar selle lisajõge
on laevatatavad. Port Sudan on ainus meresadam riigis.

Rahaühik — Sudaani nael = 2,8 Ameerika dollarit.

Väliskaubandus. 1959. a. oli väliskaubanduse käive
123 833 000 Sudaani naela. Tähtsamateks ekspordkaupa-
deks on puuvill, kummiaraabik ja kariloomad. Imporditakse
tekstiilkaupu ja teisi tööstustooteid, mõningaid toi-
duaineid, metalle ja transpordivahendeid. Kõige intensiiv-
sem on kaubavahetus Inglismaa, India, SFV, AÜV ja
USA-ga. Viimastel aastatel on tunduvalt kasvanud
kaubavahetus Nõukogude Liidu ja teiste sotsialistlike maa-
dega. Kaubakäive Nõukogude Liiduga oli 1958. a. üks mil-
jon, 1959. a. 35,6 miljonit rubla.

Riiklik kord. Sõltumatuse väljakuulutamisel moodustati
Kõrgem Komisjon ja kahekojaline parlament (ajutise konsti-
tutsiooni järgi). Pärast 1958. a. 17. novembri riigipööret
muudeti konstitutsiooni ja saadeti parlament laiali. Riigi
etteotsa sai Relvastatud Jõudude Kõrgem Nõukogu, kelle
esimees Ibrahim Abbud ja kõik liikmed on Sudaani armee
kindralid. Abbud on samal ajal ka peaministriks, koonda-
des sel teel oma kätte kõik kõrgema riigivõimu funktsio-
nid. Kõik poliitilised parteid ja ametiühingud saadeti laiali,
mõned ajalehed, sealhulgas ka progressiivsed, suleti.²

Välispoliitika. Valitsus teatas, et ta teostab positiivse
neutraliteedi ja igakülgse koostöö poliitikat kõigi maa-
dega, keeldudes täielikult igasuguste liitude sõlmimisest,
mis ähvardaksid üldist rahu. Ibrahim Abbud astub välja
kolonialismi likvideerimise poolt.³

Sudaani Vabariik kuulub Araabia Maade Liigasse.⁴

² Illegaalselt jätkab oma tegevust Sudaani Kommunistlik Partei.
SKP delegatsioon eesotsas partei Keskkomitee Poliitbüroo liikme Ibra-
him Mustafaga võttis osa NLKP XXII kongressi tööst. — *Toim.*

³ Sudaani—Nõukogude koostöö arenemisele aitas palju kaasa sm.
L. I. Brežnevi sõprusvisiit Sudaani 15.—22. novembril 1961. a., mille
kestel sõlmiti mõlema maa vahelise majandusliku ja tehnilise koostöö
kokkulepe. — *Toim.*

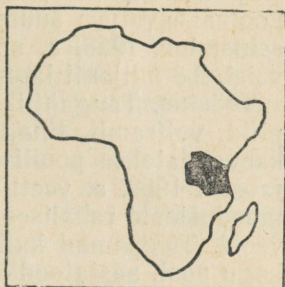
⁴ Vt. märkus 6 (lk. 10). — *Toim.*

TANGANJIIKA

Kuulutati sõltumatuks 9. detsembril 1961. a.

Nõukogude Liidu tunnustusavaldusest teatati N. S. Hruštšovi tervituslâkituses 8. detsembrist 1961 peaminister J. Nyererele.

Võeti vastu ÜRO liikmeks 15. detsembril 1961. a.

Territoorium — 937 000 km².

Rahvastik — 9,24 miljonit inimest (1960). Põlisrahvastiku moodustavad aafriklased, eeskätt mitmesugused keskida ja idaranniku bantu (eriti svahiili e. suaheeli) keeli kõnelevad suguharud. Maa põhjaosas elab lõuna-niloodi keeli kõnelevaid rahvaid, nagu ndoroobosid ja masaisid. Euroopa päritoluga elanikke on umbes 22 000 ja India või Pakistani päritoluga — 77 000 elanikku. Rannikurajoonides elab umbes 20 000 araablast.

Pealinn — Dar es Salaam (129 000 elanikku — 1957). Dar es Salaam on üks suuremaid sadamalinnu Aafrika idarannikul, siit veetakse välja koprata, sisalit ja maapähk-leid.

Teistest linnadest on tähtsamad Tanga (sisali väljaveosadam India ookeani ääres; 22 000 elanikku), Tabora (raudteesõlm ja kaubanduskeskus riigi keskosas — 20 000 elanikku) ja Mwanza (sadamalinn Viktooria järve ääres — 14 000 elanikku).

Majanduse üldiseloostus. Tanganjiika on majanduslikult nõrgal arengutasemel olev agrarimaa. Saksa ja Inglise ülemvõimu pärandina on Tanganjiika majandusel tüüpiline koloniaalne iseloom. Rõhuv osa rahvastikust töötab põllumajanduses, mis on spetsialiseerunud monokultuuride, eeskätt sisali (agaavi lehtedest saadav kiudaine) kasvatamisele. Riigi majanduselus etendab tähtsat osa välistamine, eriti Inglise ja Ameerika Ühendriikide kapital.

Põllumajandus. Sisali tootmiselt on Tanganjiika maailmas esikohal. andes kuni $\frac{1}{3}$ osa selle kultuuri maailmatoodangust (1959. a. — 205 300 tonni). Plantatsioonikultuurideks on veel kohv (1959. a. — 22 400 tonni), puuvill,

tee ja suhkruroog. Aafriklaste külades kasvatatakse hirssi, sorgot, maisi, maapähklit, maniokki, kaunvilju ja banaane. Loomakasvatuse suuremat arengut pidurdab tsetsekärbse esinemine. 1958. a. andmeil oli Tanganjiikas 7,5 miljonit veist, 2,8 miljonit lammast ja 4,1 miljonit kitse.

Tööstus. Tanganjiika maapõues leidub teemante, kulda, pliid, volframit, tina, vilku, asbesti ja soola. Teemante kaevandatakse põhiliselt Shinyanga piirkonnas maa põhjaosas. 1958. a. veeti välja 516 000 karaati teemante, mis moodustasid rahalises väljenduses 60% mineraalide väljaveost. Tähtsamad kullarajoonid asuvad Viktooria järvest kagu pool, aastatoodang ulatub umbes 2 tonnini. Viimaste aastate jooksul on Mbeya lähedal avastatud pürokloori (niobiumi sisaldav hinnaline mineraal) leiukoht.

Töötleva tööstuse ettevõttest võib mainida sisali, puuvilla, kohvi jt. põllumajanduskultuuride töötlemise vabrikuid. Dar es Salaamis asuvad suhkru- ja taimeõlivabrikud, teistes keskustes — puidutöötlemise-, naha- ja tellisetehased, seebivabrikud jt. ettevõtted.

Liiklusolud. Raudteede kogupikkus on umbes 2400 kilomeetrit, korrastatud maanteid on 14 000 km. Tähtsamaks raudteeks on Dar es Salaamist Tanganjiika järve äärde Kigomasse minev magistraal, Taboras hargneb sellelt Viktooria järve äärde minev haruliin. Naabermaadega suhtlemisel on oluline tähtsus Viktooria, Tanganjiika ja Njassa järve laevandusel. Tähtsam lennujaam asub Dar es Salaami lähedal.

Väliskaubandus. Tähtsamateks eksportkaupadeks on sisal, puuvill ja mineraalid. Sisse veetakse tekstiil- ja metalltooteid, naftasaadusi, toiduaineid ning masinaid. Tähtsamaks väliskaubanduslikuks partneriks on Inglismaa, kelle arvele langeb ligi pool impordist ja üle $\frac{2}{5}$ ekspordist. Kaubavahetust peetakse veel India, Ameerika Ühendriikide, Jaapani, Lõuna-Aafrika Vabariigi, Lääne-Saksamaa ja Hollandiga.

Rahaühik — Ida-Aafrika šilling = Inglise šillingiga.

Riiklik kord. Kuni sõltumatuks saamiseni oli Tanganjiika kui Esimese maailmasõja eelse Saksa Ida-Aafrika põhiosa ÜRO poolt Inglismaa haldusele antud hooldusteritoorium.

Põliselanikkonna tähtsamaks poliitiliseks organisatsiooniks on 1954. a. asutatud Tanganjiika Aafriklaste Rahvusliit (*Tanganyika African National Union* — TANU), mis

võitleb rassilise diskrimineerimise keelamise ja aafriklaste demokraatlike õiguste eest. Teiseks mõjurikkaks parteiks on Tanganjiika Aafrika Rahvuskongress.

30. augustil 1960 toimunud Seadusandliku Kogu valimistel saavutas võidu Tanganjiika Aafriklaste Rahvusliit, mille liider Julius Nyerere (sünd. 1921) nimetati sama aasta oktoobris Tanganjiika peaministriks.

Välispoliitika. Peaminister Nyerere sõnade kohaselt hakkab noor riik teostama sõltumatut poliitikat, ta ei poolda Aafrika maade astumist sõjalistesse blokkidesse ja mõistab hukka Rodeesias ja Lõuna-Aafrikas kehtiva rassilise segregatsiooni ja aparteiidipoliitika.

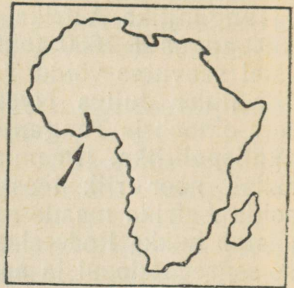
TOGO VABARIIK

Kuulutati sõltumatuks 27. aprillil 1960. a.

Nõukogude Liidu tunnustusavaldusest teatati NSVL Ministrite Nõukogu esimehe N. S. Hruštšovi telegrammis 26. aprillist 1960. a.

Diplomaatilised suhted Nõukogude Liiduga seati sisse 1. mail 1960. a.

Võeti vastu ÜRO liikmeks 20. septembril 1960. a.

Territoorium — 57 100 km².

Rahvastik — 1,67 miljonit elanikku (1959). Lõunas elavad bantudele lähedased rahvad (eved ja minad). Põhjas elab mitmesuguseid rahvaid, kellest kõige arvukamateks on dagomba ja timi suguharud. Riigis on umbes 2000 eurooplast. Koloniaalrežiimi raskeks pärandiks on elanikkonna madal kultuuritase ja peaaegu sajabrotsendiline kirjaoskamatus. Näiteks 1956. a. õppis kõigis Togo keskkoolides, sealhulgas ka tehnilistes koolides, kokku 2000 inimest. Kõrgemaid õppeasutusi vabariigis pole.

Pealinn — Lomé (69 000 elanikku) — suur transpordikeskus, kust algavad Paliméssse, Blitasse ja Anéchosse suunduvad raudteed ning mõned maanteed. Lomé lennujaama läbib rida mandritevahelisi ja Lääne-Aafrika lennuliine. Meresadama kaudu veetakse eksportkaupu põhiliselt Gaanasse. Linnadest on tähtsamad Anécho (transpordikeskus), Palimé (kogu maa kakaomüügi peamine turg, Atakpamé (palmiõli, palmipähklite ja puuvilla kokkustupunkt ning kohalik turg).

Majanduse üldiseloostus. Kolonisaatorid jätsid vabariigile pärandiks erakordselt madala majandusliku arengu taseme. Kodumaine tööstus peaaegu täiesti puudub. Pärast sõltumatuse väljakuulutamist on Togo valitsus rakendanud rea abinõusid maa majanduse arendamiseks. On välja töötatud kolme aasta plaan, mis näeb ette geoloogiliste eeluurimistööde laiendamist ja mõnede tööstusettevõtete ehitamist. Maafondi suurendamiseks on hakatud üles harima uudismaid.

Põllumajandus. Haritavat maad on 40% kogu territooriumist. Lõunaosas kasvatatakse maisi, maniokki, õlipalmi

ja jamssi, keskrajoonides ka puuvillapõõsast, kaguosas, mägede jalamil, kultiveeritakse kakao- ja kohvipuud, samuti riisi, põhjaosas on laialt levinud maapähkel. Suurimad kohvi- ja kakaoistandikud ning kookos- ja õlipalmisalud asuvad maa lõuna- ja keskosas. Kakaod toodetakse 4000—5000, kohvi — 7000—8000, maapähklit — 3000—3500 tonni. Reas rajoonides on arenenud mesindus. Põhjapoolsetes rohtlates kuulub tähtis osa kariakasvatusele. Veiseid loendatakse 130 000, lambaid — 340 000, kitsi — 300 000 ja sigu — 220 000 looma. Rannikualade elanikele on tähtsaks tegevusalaks kalandus.

Tööstus. Maapõuevarasid on vähe uuritud. Üsna ebatäielike ja ligikaudsete andmete järgi leidub boksiiti, mangaani, grafiiti, kromiiti (Achito mägi Kara lähedal), fosforiiti (Anécho ligidal), rauamaaki (Bangeli ümbruses), kuid neid toodetakse vähe. On vaid mõned väiksed rauamaagikaevandused ja rikastamisvabrikud, kaevandatakse ka fosforiiti.¹

Töötlev tööstus koosneb mõnest väiksest taimeõli- ja puuvillapuhastusvabrikust ning pottsepatöökojast, on levinud riide käsitööstuslik tootmine. Teise maailmasõja ajal ehitati mõned võrdlemisi suured põllumajandusliku tooraine töötlemise ettevõtted, mis kuulusid peamiselt Prantsuse monopolidele. Nende hulgas on tähtis koht palmiõli- tehasel Alokuegbes (võimsusega 2000 tonni), tapiokitehasel Ganavés ja koprapuivatused Lomés.

Liiklusolud. Peamiseks transpordiliigiks on autotransport. Autoteede üldpikkus on 3000 km. Raudteede kogupikkus on 443 km.

Väfiskaubandus. Ametlike andmete põhjal moodustavad ekspordi kakao (35%), kohv (20%), palmipähklid (10%), kopra (10%), puhastatud maapähklid, puuvill, palmiõli ja maniokijahu (umbes 4%). Imporditakse toiduaineid, tekstiiltooteid, naftasaadusi ja tööstusseadmeid. Üle 50% väliskaubakäibest langeb Prantsusmaale ja frangi tsooni maadele. Sõjajärgsetel aastatel on laienenud kaubavaetus Ameerika Ühendriikide, Saksa Föderatiivse Vabariigi ja Hollandiga.

Riiklik kord. Togo on parlamentaarne vabariik. Poliitilistest parteidest on kõige mõjukam Togo Ühtsuse Komi-

¹ 1960. a. alustas Prantsuse kompanii «Société Togolaise des Mines du Bénin» fosforiidi ulatuslikku kaevandamist Togo järve ääres. Aastatoodanguks on planeeritud 1 miljon tonni. — *Toim.*

tee, mis astus välja täieliku sõltumatuse eest. Seadusandliku Kogu valimistel 27. aprillil 1958. a. sai Togo Ühtsuse Komitee 29 kohta 46-st. Partei liidriks on Sylvanus Olympio, 1958. a. maist alates on ta ühtlasi Togo peaministriks. Alates 15. aprillist 1961. a. astus S. Olympio vabariigi esimese presidendi ametikohale.

Sylvanus Olympio (sünd. 1902. a.) lõpetas Londoni Ökoonoomika Kooli. Juhtis Togo Ühtsuse Komiteed ja esindas Togot ÜRO Hooldusnõukogus.

Sõltumatuse tugevdamise eest astuvad välja ka Togo Noorsoo Liikumise, Togo Rahvusliku Liikumise parteid. Niisuguste poliitiliste organisatsioonide, nagu Põhja-Togo Juhtide ja Rahva Liit (liider Grunicky) ning Togo Sõltumatuse Partei — nende tegevuse iseloomulikuks jooneks on tihe side Prantsuse imperialistidega. 1960. a. algul alustas uuesti oma tegevust partei «Deutsche Togobund», mis on seotud Saksa Föderatiivse Vabariigi neonatsistlike ringkondadega.

Välispoliitika. Sõltumatu Togo valitsus püüab tugevdada koostööd ja sõbralikke suhteid kõigi maadega, eelkõige aga naaberriikidega.

TŠAADI VABARIIK

Kuulutati sõltumatuks 11. augustil 1960. a.¹

Nõukogude Liidu tunnustusavaldusest teatati N. S. Hruštšovi telegrammis 11. augustist 1960. a. vabariigi presidendile ja peaministrile F. Tombalbaye'le.

Vastu võetud ÜRO liikmeks 20. septembril 1960. a.

Territoorium — 1 284 000 km².

Rahvastik — 2,63 miljonit inimest (1959). Elanikkonna rahvuslik ja etniline koosseis on üsna kirju. Laialdaselt on levinud fulbed, kanuurid. Chari (Šari) jõe alamjooksul elavad suguharud on keeleliselt sugulased haussadega, kes moodustavad enamuse naabruses asuvas Põhja-Nigeerias. Põhjarajoonides elab arvukalt tuareege ja umbes 5000 eurooplast. Rahvastiku usuline jagunemine on ebahõltslane. Põhja pool on levinud muhamedi usk, lõunas omab suurimat mõju katoliku kirik. Koloniaalike on põhjustanud kohaliku rahvastiku rõhuva enamiku madala elatustaseme. Näiteks loendati 1950. aastal ametlikel andmeil kogu maal üldse 45 arsti. Ainult 8,6% kooliealistest lastest käib koolis. Suurem osa elanikkonnast on kirjaoskamatu.

Pealinn — Fort-Lamy (94 000 elanikku); suur transpordikeskus. Kaubavedude arvult oli Fort-Lamy 1958. a. teisel kohal Prantsuse Ühenduses Pariisi Orly lennujaama kõrval. Fort-Lamy läheduses asub Prantsuse sõjaväebaas.

Majanduse üldiseloostus. Pikaajaline Prantsuse kolonisaatorite ülemvõim muutis Tšaadi üheks vaesemaks Aafrika maaks. Ametlikel andmeil on natsionaalne tulu Tšaadis kõige madalam kogu Ekvatoriaal-Aafrikas. Tööstuse osa moodustab rahvuslikust kogutoodangust üldse 3%. Majanduses valitsevad täielikult Prantsuse monopolid.

Põllumajandus. Kolonisaatorid muutsid suure osa Tšaadi territooriumist ainuüksi puuvilla kasvatamise piirkonnaks (külvipind — 230 000 ha; toodang — umbes 100 000 t). Tšaadi Vabariik on peamine puuvillakasvataja Prantsuse

¹ Kuid jäi liikmesriigina Prantsuse Ühenduse koosseisu. — *Toim.*

Ühenduses. Suur tähtsus on loomakasvatusel, eriti maa põhjarajoonides. 1960. a. loendati (tuhandetes), veiseid — 4000, lambaid ja kitsi — 5000, kaameleid — 300, eesleid — 200, hobuseid — 125. Kohaliku toidukultuurina kasvatakse hirssi ja õlipalmi. Laiendatakse ka riisi, maapähkli ja kohvi kasvatamist.

Tööstus. Kaasaegne tööstus praktiliselt puudub. Erandi moodustavad mõned põllumajandussaaduste esmase töötlemise ettevõtted (puuvillapuhastusvabrik, nahavabrik, külmutushooned). Viimastel aastatel on maa põhjarajoonides avastatud suured uraani- ja tooriumimaagi leiukohad. Reas rajoonides esineb nafta tunnuseid.

Liiklusolud. Raudteed puuduvad. Maanteedest on suurim tähtsus maad pooleks jaotaval autoteel, mis ühendab Kameruuni Sudaani Vabariigiga. Viimastel aastatel tõuseb lennutranspordi tähtsus.

Rahaühik — Aafrika frank = 0,02 «ue» Prantsuse frangiga.

Väliskaubandus on tugevasti defitsiitne. Tšaadi ekspordib puuvilla ($\frac{4}{5}$ ekspordist), elusloomi ja loomakasvatussaadusi. Impordi moodustavad toiduained, joogid, mootorikütus, tekstiil- ja metalltooted. Suurimat tähtsust Tšaadi Vabariigi väliskaubanduses omab side Prantsusmaa ja naabermaadega (Kameruuni Föderatiivse Vabariigi ja Kesk-Aafrika Vabariigiga).

Riiklik kord. Tšaadi Vabariik on sõltumatu vabariik konföderatiivse liidu elementidega kahe teise Aafrika riigiga — Kongo Vabariigi (pealinn Brazzaville) ja Kesk-Aafrika Vabariigiga. See riikide liit on vormistatud lepinguga (Asutava hartaga) «Kesk-Aafrika Riikide Liidu» (URAC²) moodustamiseks. Leping sõlmiti 1960. aasta juunis ja jõustus sama aasta augustis, lepinguosaliste sõltumatuteks saamisel. URAC'i lepingu kohaselt annavad kõik kolm vabariiki välis-, kaitse- ja rahandusministeeriumi funktsioonid üle liidu juhatusele. Üheks selle liidu erijooneks on kõigi maade eraldi liitu ja ÜRO liikmeks astumine.

Vabariigis tegutseb suurel arvul mitmesuguseid poliitilisi organisatsioone. Neist tähtsamad on Tšaadi Progressiivne Partei, Sõltumatu Maarahva Liit, Rahvuslik Liikumine, Aafrika Sotsiaalne Liikumine, Kohaliku Tegevuse Partei. 1959. aasta 31. mail valitud Seadusandlikus Kogus

² URAC — Union des Républiques de l'Afrique Centrale. — *Toim.*

kuulus 57 kohta 85-st Progressiivsele Parteile, 15 — Rahvuslikule Liikumisele, 2 — Sõltumatu Maarahva Liidule. 11 saadikut valiti Progressiivse Partei osavõtul loodud valimisbloki nimekirjade järgi. Progressiivne Partei on juhtiv partei. Tema liider François Tombalbaye (sünd. 1918) on vabariigi president ja ühtlasi peaminister.

Välispoliitika. Hoiab liitlaslikke, vormilt konföderatiivseid suhteid Kesk-Aafrika Vabariigiga ja Kongo Vabariigiga (pealinn Brazzaville), teeb tihedat koostööd mõningate teiste Aafrika riikidega. Prantsusmaaga on Tšaadi Vabariik seotud kui reorganiseeritud Prantsuse Ühenduse osa ja ka rea rahvusvaheliste kokkulepetega³. Tal on rida neljapoolseid lepinguid (Prantsusmaaga, Kesk-Aafrika Vabariigiga ja Kongo Vabariigiga).

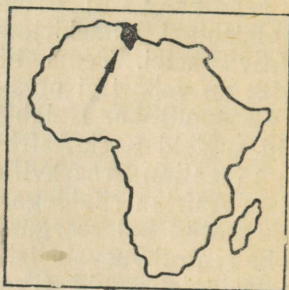
³ Vt. märkus 5 (lk. 13). — *Toim.*

TUNEESIA VABARIIK

Kuulutati sõltumatuks 20. märtsil 1956. a.

Nõukogude Liit tunnustas Tuneesiat 1956. a. 1960. a. septembris vahetasid Nõukogude Liit ja Tuneesia diplomaatilisi esindajaid suursaadikute tasemel.

Võeti vastu URO liikmeks 12. novembril 1956. a.

Territoorium — 125 200 km².

Rahvastik — 3,965 miljonit elanikku (1960). Maa põliselanikeks on berberid. VII—XI sajandil sisserännanud araablased levitasid oma keelt, kultuuri ja muhamedi usku, arabiseerides järk-järgult suurema osa põliselanikest. Praegu elab riigis 3,5 miljonit arabiseerunud berberit. Ainult Tuneesia lõunaosas ja Džerba saarel elab umbes 50 000 berberit, kes on säilitanud keele ja tavad, mis olid neil enne araablaste sisserändamist. Peale selle elab Tuneesias prantslasi (180 000 inimest), itaallasi ja juute. Valdav osa elanikkonnast (93,2%) on sunniidid¹.

Riigikeeleks on araabia keel.

Pealinn — Tunis (koos eeslinnadega umbes 700 000 elanikku). Tunises on palju väikseid valukodasid, jahuveskeid, keemia-, taimeõli- ja konservitehaseid ja pliisulatustehas; valmistatakse nahkesemeid, siidi ja vaipu. Tunise sadam Halk el Ued (La Goulette) on kõige suurem mere-sadam riigis.

Suuremad linnad — Sfaks (65 000 elanikku). Fosforiidi, oliiviõli, puuvilja, villa ja nahkade väljaveosadam. Linnas toodetakse ulatuslikult oliivi- ja eeterlikke õlised. Biserta (45 000 elanikku) — suur mereväebaas, mida kasutavad Prantsuse väed. Susa (48 000 elanikku) — halfa ja fosforiidi väljaveokeskus. Kairuan (34 000 elanikku) — käsitöenduslik vaipade kudumine ja sadulsepatöö; palju mošeesid (üle 80). Siin asub Džemaa el Kebir («Suur mošee») — kõigi Põhja-Aafrika muhameedlaste palverändamispaik.

¹ Vt. märkus 1 (lk. 112). — *Toim.*

Majanduse üldiseloomustus. Tuneesia on mahajäänud agraarmaa ekstensiivse põllumajanduse ja nõrgalt arenenud, peamiselt mäetööstusega. Ligikaudu 70% elanikkonnast tegeleb põllumajandusega, umbes 15% on seotud tööstusega. Koloniaalike ajal haarasid Prantsuse monopolid enda kätte suurema osa kõige viljakamast maast. Ülejäänud maast on suurem osa feodaalse ülemkihi, muhamedi vaimulikkonna ja tuneesia kodanluse valduses. Paljudes majandusharudes kuulub kuni praeguse ajani juhtiv koht välismaisele kapitalile. Viimastel aastatel on suurenenud Ameerika Ühendriikide, Saksa Föderatiivse Vabariigi, Itaalia ja Šveitsi monopolide sissetung Tuneesiasse.

Tuneesia valitsus on rakendanud rea abinõusid kolonialismi perioodi tagajärgede ja feodalismi jäänuste likvideerimiseks. 1958. a. natsionaliseeriti Tunises Prantsuse linna-transporti kompanii, kerkis päevakorrale küsimus prantsuse kolonisaatorite maade äraostmisest. Riik ostis ära 95% kalapüügikompanii «Le Madrag» aktsiatest, mis seni olid panga «Banque de l'Union Parisienne'i» omandiks. Osteti ära ka pool mäetööstuskompanii «Compagnie de Gafsa» aktsiatest, mille valdusse kuuluvad fosforiidikaevandused ja Gafsa — Sfaksi raudtee.

Põllumajandus. Tähtsaimaks põllumajanduse haruks on maaviljelus. Kultiveeritakse nisu, otra, oliivipuid (oliivipuude arvult — umbes 27 miljonit puud — on Tuneesia esimesel kohal Põhja-Aafrikas). Kõrgelt on arenenud aianus ja köögiviljakasvatus. Riigis on palju tubakaistandikke. Kogutakse halfaheina, millest tehakse paberit. Kasvatatakse peamiselt lambaid, kitsi ja kaameleid. Rannikul on laialt levinud kala- ja käsnade püük. Metsadest (8% territooriumist) kogutakse korgipuu koort.

Tööstus. Mäetööstus annab 10% riigi natsionaalsest tulust ja $\frac{1}{3}$ Tuneesia ekspordi väärtusest. Tööstus kuulub praegu tervikuna välismaistele kompaniidele (1958. a. 252-st ettevõttest 230). Toodetakse fosforiiti (üle 2 miljoni tonni), raua- (1,5 miljonit tonni) ning plii- ja tsingimaake. Peaaegu kogu kaevandatav tooraine veetakse maalt välja. Töötleva tööstuse osas on kõige rohkem arenenud toiduainete tööstus. Oliiviõli toodangult on Tuneesia neljandal kohal maailmas. Toodetakse köögivilja- ja kalakonserve, on arenenud jahutööstus. Areneb värviline metallurgia (plii tootmine), keemia- ja tsemenditööstus. Tähtis osa on käsitöenduslikul tootmisel: riigis on 150 000 käsitöölisi

(kalevikudujaid, vaibategijaid, tikkijaid, fessitegijaid, vases- ja hõbedaverrijaid jne.).

Liiklusolud. Raudteede kogupikkus on üle 2000 km, tähtsamaks liiniks on Biserta—Tunis—Susa—Sfaks. Kaubavahetus välisriikidega toimub peamiselt mere kaudu.

Rahaühik — Tuneesia dinaar = 1,17 uut Prantsuse franki.²

Väliskaubandus. $\frac{2}{3}$ ekspordist moodustavad põllumajandussaadused (oliiviõli, dessertviinamari, tsitrused, viigimarjad, granaatõunad, mandlid, tubakas, värsked puuviljad ja halfa) ning ülejäänud osa mineraalsed toorained (fosforiit, rauamaak jt. maagid). Imporditakse naftasaadusi, tööstusseadmeid, tekstiilmaterjali, mõningaid toidukaupu. Kõige laiem kaubavahetus on Prantsusmaaga (1959. a. oli tema käes $\frac{2}{3}$ impordist ja $\frac{1}{2}$ ekspordist). Viimastel aastatel on kasvanud kaubavahetus Ameerika Ühendriikide, Saksa Föderatiivse Vabariigi ja Itaaliaga. Väliskaubakäive Nõukogude Liiduga oli 1958. a. 4,8 ja 1959. a. 7,1 miljonit rubla.

Riiklik kord. Tänapäeva Tuneesia riiklik kord kindlustus võitluses koloniaalse mineviku pärandiga. 25. juulil 1957. a. kaotati monarhia ja Tuneesia kuulutati vabariigiks. Asutav Rahvuskogu volitas kunj konstitutsiooni vastuvõtmiseni presidendikohuseid täitma Habib Burgibat (Bourguiba). 1. juulil 1959. a. kehtestati sõltumatu Tuneesia konstitutsioon. 8. novembril 1959. a. toimusid Rahvuskogu ja presidendivalimised, mis olid esimesteks valimisteks pärast sõltumatuse väljakuulutamist. Vabariigi presidendiks valiti Habib Burgiba.

Maa poliitilises elus mängib kõige tähtsat osa 1934. aastal asutatud kodanlik-natsionalistlik partei «Neo Destur», millele kuulub enamik kohtadest Asutavas Kogus. 8. novembril 1959. a. valitud Rahvuskogus on kõik 90 delegaati selle partei liikmed. Partei esimeheks on Habib Burgiba. «Neo Destur» juhib kõige mõjukamat ametiühinguorganisatsiooni — Tuneesia Töötajate Üldliitu, mis asutati 1946. a. jaanuaris. Liit kuulub Vabade Ametiühingute Rahvusvahelise Konföderatsiooni koosseisu. Teisel kodanlikul parteil — Vanal Desturil — puudub riigis eriline mõju. Peale nende tegutseb väiksemaid poliitilisi organisatsioone

² NSVL Riigipanga ametliku kursi (mai 1961) alusel 1 Tuneesia dinaar = 2 rbl. 14 kop. — *Toim.*

nagu Tuneesia Põllutöölise Rahvusliit, mis loodi 1956. a., koondab oma ridadesse väikemaaomanikke, jõukaid talupoegi ja osa mõisnikest; Tuneesia Käsitöölise ja Kaupmeeste Liit, mis loodi 1946. a., ühendab linna väikekodanlust.

Eriline koht on Tuneesia Kommunistlikul Parteil, mis asutati 1920. a. Prantsusmaa Kommunistliku Partei kohaliku organisatsioonina. Eksisteerib iseseisva parteina alates 1934. a. Tuneesia kommunistid on kõige järjekindlamad rahvusliku sõltumatuse ja demokraatia eest võitlejad. Tuneesia Kommunistlikul Parteil on suur mõju Tuneesia töölisklassi, talupoegkonna ja intelligentsi eesrindlikes kihides. Partei sekretärid on Mohammed Ennafaa, Mohammed Harmel ja Mažeri.³

Välispoliitika. Eriti tähtsal kohal on suhted Prantsusmaaga. Sõltumatus saavutati pikaajalises võitluses Prantsuse imperialismiga. 1952. a. jaanuaris esitas Tuneesia valitsus ÜRO-s kaebuse Prantsusmaa peale. Tuneesia küsimust arutati ÜRO Peaassamblee VII ja VIII istungjärgul (1952. ja 1953. a.). 31. juulil 1954. a. teatas Prantsusmaa valitsus oma valmisolekust tunnustada Tuneesia nn. «sise-mist autonoomiat». Kuid see ei võinud rahuldada Tuneesia patrioote. 20. märtsil 1956. a. kirjutati alla Prantsuse—Tuneesia protokollile, milles Prantsusmaa oli sunnitud tunnistama Tuneesia sõltumatust. 1956. a. nõudis Tuneesia valitsus Prantsuse relvastatud jõudude väljaviimist riigi territooriumilt. Prantsuse—Tuneesia suhted teravnesid veelgi, kui Prantsuse lennukid pommitasid Sakiet Sidi Jussefi külakest. Protestimärgiks kutsus Tuneesia valitsus Pariisist ära oma saadiku, keelas Prantsuse vägede edasi liikumise maa territooriumil ja nõudis uuesti nende evakueerimist.

Prantsuse imperialismi vastu suunatud võitluses panid Tuneesia juhid suuri lootusi Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa abile. Need, soovides tugevdada oma mõju Põhja-Aafrikas, saatsid 1957. a., vaatamata Prantsusmaa vastuseisule, Tuneesiasse mitu relvapartiid. Kuid tekkinud konfliktis ei saanud Tuneesia neilt mingisugust abi. Inglismaa ja Ameerika Ühendriigid, kes nõudsid endale vahendaja osa läbirääkimistel, kasutasid oma mõju selleks, et

³ Tuneesia Kommunistliku Partei delegatsioon eesotsas Mohammed Harmeliga võttis osa NLKP XXII kongressist 1961. a. oktoobris Moskvas. — *Toim.*

saavutada Tuneesialt nõusolek Prantsuse sõjaväebaasi säilitamiseks Bisertas. See nõusolek fikseeritigi Prantsuse—Tuneesia lepinguga 17. juunist 1958. a. Lepingu tingimuste kohaselt oli Prantsusmaa sunnitud välja viima oma väed kogu ülejäänud Tuneesia territooriumilt. Pärast seda taastati täielikult Tuneesia ja Prantsusmaa diplomaatilised suhted. Kuid Prantsuse—Tuneesia probleem pole kaugeltki lahendatud ja Tuneesia rahvas jätkab võitlust välismaiste vägede lõpliku evakueerimise eest maa territooriumilt.⁴

1959. a. saavutas Tuneesia läbirääkimistel Prantsusmaaga iseseisvuse kaubanduslikes suhetes välismaaga ja autonoomia frangi tsooni piirides.

Suurt tähtsust omistab Tuneesia valitsus oma suhetele araabia maadega. 1957. a. sõlmis Tuneesia sõpruse ja koostöö lepingu Marokoga. 1958. a. teatasid need riigid oma välispoliitika koordineerimisest. Sõpruse ja heanaaberlike suhete leping seob Tuneesiat ja Liibüat. 1958. a. oktoobris võeti Tuneesia vastu Araabia Maade Liiga⁵ liikmeks.

Tuneesia valitsus sõlmis rea tehnilise ja majandusliku abi kokkuleppeid Ameerika Ühendriikidega. Ainuüksi ajavahemikus 1957—1959 sai Tuneesia Ameerika Ühendriikidelt abi 30,3 miljoni dinaari suuruses summas. Kuid seda «abi» kasutavad Ameerika imperialistid oma majanduslikuks ja poliitiliseks sissetungimiseks Tuneesiasse. Tuneesia juhtivates ringkondades kasvab usaldamatus Ameerika imperialistliku poliitika vastu. Tuneesia president Burgiba rõhutas, et tema valitsus ei luba Ameerika Ühendriikide kontrolli selle üle, kuidas saadud abi kasutatakse. Märkides ära, et Ameerika Ühendriigid tunnistasid teostamatuks rea Tuneesia poolt väljatöötatud projekte, hoiatas Burgiba, et ta «hakkab kuskilt mujalt abi otsima».

Üks esimesi riike, kes tunnistas Tuneesia sõltumatust, oli Nõukogude Liit. Viimastel aastatel on Nõukogude Liidu ja Tuneesia majanduslikud ja kultuurilised sidemed mär-

⁴ Üks faas Tuneesia—Prantsuse suhetes algas pärast 1961. a. juulisündmusi Bisertas, millal prantslased vastasid Biserta sõjaväebaasi likvideerimist nõudvale rahulikule tuneeslaste demonstratsioonile relvade tulega. Bisertas puhkesid tänavalahingud, millele kaasnus tuneeslaste kvartalite pommitamine Prantsuse lennukite poolt. 20. juulil 1961. a. katkestas Tuneesia diplomaatilised suhted Prantsusmaaga ja pöördus abi saamiseks ÜRO Julgeolekunõukogu poole. Kuigi Julgeolekunõukogu otsuse põhjal lõppes otsene sõjategevus, ei lahene Biserta kriis enne Prantsuse sõjaväebaasi evakueerimist. — *Toim.*

⁵ Vt. märkus 6 (lk. 10). — *Toim.*

gatavalt tugevnenud. 1958. a. oktoobris—novembris võttis Nõukogude Liit esmakordselt osa rahvusvahelisest messist Tunis.

Tuneesia valitsus mõistis hukka 1956. a. teostatud imperialistliku agressiooni Egiptuse vastu, toetab alžeeria rahva enesemääramisõiguse nõudmist, võttis osa reast Aafrika maade rahvaste konverentsidest ja kahest Aafrika sõltumatute riikide konverentsist, mis toimusid 15.—20. aprillini 1958. a. ja 14.—27. juunini 1960. a.⁶

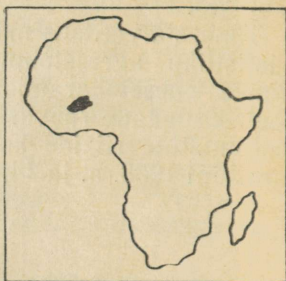
⁶ 1961. a. võttis Tuneesia aktiivselt osa Aafrika rahvaste III kongressi tööst Kairos. — *Toim.*

ÜLEM-VOLTA VABARIIK

Kuulutati sõltumatuks 5. augustil 1960. a.¹

Nõukogude Liidu tunnustusavaldusest teatati N. S. Hruštšovi telegrammis 4. augustist 1960. a. peaminister Maurice Yameogole.

Võeti vastu ÜRO liikmeks 20. septembril 1960. a.

Territoorium — 274 100 km².

Rahvastik — 4,03 miljonit (sealhulgas mossi rahvusest — 1,5 miljonit). Teistest rahvastest võib nimetada bobosid, samosid, lobisid, gurunsisid, dagarisid, fulbesid jt. Lõuna- ja keskrajoonides on tugev katoliku kiriku mõju. Põhjas, poolränd- ja rändkarjakasvatajate suguharude — tuaregide ja fulbede — seas on levinud muhamedi usk, suuremale osale elanikkonnast on aga omane animism.

Ülem-Volta põlisrahvastiku elatustase on suhteliselt madal. Iseloomulik on noorsoo massiline lahkumine töötsemise eesmärgil naabermaadesse. Kooliealistest lastest õpib ainult 6%, 77 000 elaniku kohta on üks arst.

Pealinn — Ouagadougou (Vagadugu). See 65 000 elanikkonnaga linn on Dahomeest tuleva raudtee lõpp-punktiks, mossi suguharupealiku residentsiks ja katoliku kiriku keskuseks Aafrikas. Siin asuvad peapiiskop ja palju katoliku misjoniasutusi. Teistest linnadest on tähtsamad Bobo-Dioulasso (45 000 elanikku). Koudougou ja Fada-N'Gourma, neil asulatel on kohalike müügiturgude tähtsus ja nad on peamiselt toiduainete tööstuse keskused.

Majanduse üldiseloostus. Ülem-Volta on mahajäänud maa nagu paljudki uued riigid Aafrikas. Kolonisaatorite poole sajandi pikkuse võimutsemise tagajärjeks on riigi majanduse kiratsemine. Praegune valitsus kavandab abinõud riigi majandusliku ja kultuurilise mahajäämuse likvideerimiseks. Selleks, et laiendada riisikasvatust ja luua

¹ Kuid jäi liikmesriigina Prantsuse Ühenduse koosseisu. — *Toim.*

hinnaliste puuviljade ja tehniliste kultuuride istandikke, kavatsetakse rajada kohalikus mastaabis suuri hüdrotehnilisi ehitusi.

Põllumajandus. Peamiseks haruks on loomakasvatus (20 miljardit Aafrika franki 39 miljardi frangi suurusest rahvuslikust kogutoodangust 1958. a.). Riigis loendatakse 1,6 miljonit veist ja 2 miljonit lammast ning kitse, peale nende on 25 000 siga, 130 000 eeslit ja 65 000 hobust. Loomakasvatusega tegelevad peamiselt fulbed. Mõnedel mosidel on kümned ja sajad loomad, kes on antud karjatamiseks fulbedele. Veiseid kasvatatakse peamiselt maa põhjaosas, mis asub väljaspool tsetsekärbse levikuala. Lõunarajoonides peetakse väikeloomi. Maaviljelus on kõrvalise tähtsusega. Kasvatatakse riisi, maniokki, mandleid, maapähkleid, õlipuud, sisalit. Viimastel aastatel on hakatud rohkem külvama puuvilla.

Tööstus. Maapõuevarasid on nõrgalt uuritud. On olemas kulla, mangaani ja fosforiidi leiukoht, kuid ühtegi neist ei ekspuuteerita. On teada kaks kohalike elanike poolt ekspuuteeritavat rauamaagi leiukohta (Tournis, Banforé lähedal Ouahigouyas, kuhu on ehitatud mõned primitiivsed malmisulatusahjud). Valmistatakse majatarbeid ja põllutööriistu. Töötleva tööstuse ettevõttest võib nimetada tapamaja Ouahigouyas; puuvillapuhastus- ja taimeõlitechased Bobo-Dioullassos ja Koudougous.

Väliskaubandus on tugevasti defitsiitne. Enam kui $\frac{2}{3}$ ekspordist moodustavad kariloomad (70 000 veist, 200 000 lammast ja kitse); välja veetakse ka maapähkleid, puuvilla, taimeõli ja nahku. Eksporditakse peamiselt Gaanasse, Elevandiluuranniku Vabariiki ja Prantsusmaale. Importartikliteks on peamiselt toiduained ja tekstiil, vähemal määral metalltooted ja naftasaadused. 70% impordist tuleb Prantsusmaalt.

Riiklik kord. Ülem-Volta sisepoliitilises elus omab käesoleval ajal kõige suuremat mõju Volta Demokraatlik Liit. Partei esimees — Maurice Yameogo on vabariigi president ja Ministrite Nõukogu esimees. Selle parteiga on opositsioonis Volta Ümberrühmitusliikumine (peasekretär — B. Bled) ja Vabariiklik Vabadusvõitluse Partei (esimees — Nazi Boni). Seadusandlikus Kogus, mis valiti 20. aprillil 1959. a., kuulub 75-st kohast 64 Demokraatlikule Liidule, Volta Ümberrühmitusliikumisel on 11 kohta. Valitsuse moodustavad üksnes Demokraatliku Liidu liikmed.

Tähtsat osa etendavad maa poliitilises elus suguharude pealikud. Neil on oma poliitiline organisatsioon — Volta Pealikute Koondis.

Neli Antandinõukogusse² kuuluvat riiki töötavad välja ühise konstitutsiooni.

Välispoliitika. Ülem-Volta sõltumatust tunnustab enamik maailma riike.

Ülem-Voltale on suhted naaberriikidega suure tähtsusega. 1959. aastal astus Ülem-Volta kui ühenduse liikmesriik Mali Föderatsiooni. Kolonisaatorite survele oli valitsus sunnitud loobuma kuuluvusest Föderatsiooni.³ Hiljem, sõlmides rea kahepoolseid kokkuleppeid, astus Ülem-Volta Antandinõukogu liikmeks, kuhu kuuluvad samuti Dahomee Vabariik, Niigeri Vabariik ja Elevandiluuranniku Vabariik.

Antandinõukogu näeb ette oma liikmesriikide majandusliku tegevuse koordineerimist, tolliliidu kokkuleppeid ja plaanide ning programmide kooskõlastamist. Nelja riigi vahel on jõutud kokkuleppele, millistes maades üks või teine Antandinõukogu liige esindab kõiki liikmesriike või eriti nende maade osas, kus Prantsusmaale on jäetud õigus esindada kõiki lepinguosalisi.

---

² Vt. märkus 4 (lk. 13). — *Toim.*

³ Võrreldes teiste Antandinõukogu liikmesmaadega näeme Ülem-Volta välispoliitikas suuremat lähenemist positiivse neutraliteedi põhimõtetele. Nii nõudis Ülem-Volta 1961. a. veebruaris Prantsuse sõjaväebaaside likvideerimist oma territooriumilt ja keeldus sama aasta aprillis alla kirjutamast Antandinõukogu maade — Prantsuse vastastikuse kaitse lepingule. Ülem-Volta lähenemisest Aafrika demokraatliku suunaga riikide (Gaana, Ginea ja Mali) välispoliitilisele kursile kõnelevad ka Ülem-Volta ja mainitud maade riigitegelaste vastastikused visiidid ja läbirääkimised 1961. a. kevadel. Kuid teiselt poolt jätkab Ülem-Volta koostööd nn. Aafrika ja Malgaši Liidu maadega. Vt. märkus 5 (lk. 13). — *Toim.*

KOLONIAALSÜSTEEMI JÄÄNUSED AAFRIKAS

Suurbritannia valdused¹

- Basuutomaa — 30 300 km², 0,69 milj. elanikku.
Betšuaanamaa — 712 200 km², 0,34 milj. elanikku.
Gambia — 10 400 km², 0,29 milj. elanikku.
Keenia — 582 600 km², 6,55 milj. elanikku. *sõltumatu alates*
Mauritius — (Madagaskarist ida pool asuv saar) — 2 100 km², 0,64 milj. elanikku.
Rodeesia ja Njassamaa Föderatsioon (Kesk-Aafrika Föderatsioon) — 1 253 400 km², 8,33 milj. elanikku.
Sansibar (kaasa arvatud Pemba ja teised saared) — 2 600 km², 0,31 milj. elanikku. *sõltumatu alates 1962*
Svaasimaa — 17 400 km², 0,27 milj. elanikku.
Uganda² — 243 400 km², 6,68 milj. elanikku.

Prantsuse valdused

- Alžeeria — 2 191 500 km², 10,37 milj. elanikku. Tänapäeval peab Alžeeria rahvas kangelaslikku võitlust Prantsuse kolonisaatorite vastu oma kodumaa vabaduse ja sõltumatuse eest.
Koomori saared — 2 200 km², 182 000 elanikku.
Réunion (Madagaskarist ida pool asuv saar) — 2 500 km², 0,32 milj. elanikku.
Prantsuse Somaalimaa — 22 000 km², 70 000 elanikku.

Portugali valdused

- Angoola — 1 246 700 km², 4,55 milj. inimest. Angoola koosseisu kuulub temast territoriaalselt lahus olev Cabinda — 7 800 km², 46 000 elanikku.
Mosambiik — 783 000 km², 6,23 milj. elanikku.
Portugali Ginea — 36 100 km², 0,56 milj. elanikku.
Rohelise neeme saared — 4 000 km², 190 000 elanikku.
São Tomé ja Príncipe (saared Ginea lahes) — 1 000 km², 62 000 elanikku.

¹ Suurbritannia Aafrika valdusteks loetakse samuti St. Helena saart (koos talle allutatud saartega 420 km², 5000 elanikku) ja Seychelli (Seišelli) saari (395 km², 40 000 elanikku). — *Toim.*

² Inglismaa ja Uganda vahel saavutatud kokkuleppe põhjal kuulutatakse Uganda 9. oktoobril 1962 sõltumatuks riigiks.

Hispaania valdused

Hispaania Ginea (Fernando Po saar ja mandriosa Rio Muni) — 28 100 km², 0,22 milj. elanikku.

Hispaania Sahaara³ — 270 000 km² (sellest Ifni — 2 000 km²), 70 000 elanikku (neist Ifnis — 40 000).

Belgia hooldusterritoorium

Ruanda-Urundi — 54 200 km², 4,70 milj. elanikku.

Lõuna-Aafrika Vabariigi koloonia

Edela-Aafrika (annekteeritud Lõuna-Aafrika Vabariigi poolt)⁴ — 823 900 km², 0,57 milj. elanikku.

«Kolonialism on agoonias. Kuid ka oma viimasel tunnil on ta võimeline tekitama palju kannatusi ja ohvreid, hävitama veel küllalt palju elusid kolooniates ja metropolides, purustama küllalt palju mitmete põlvete tööga loodud rikkusi.

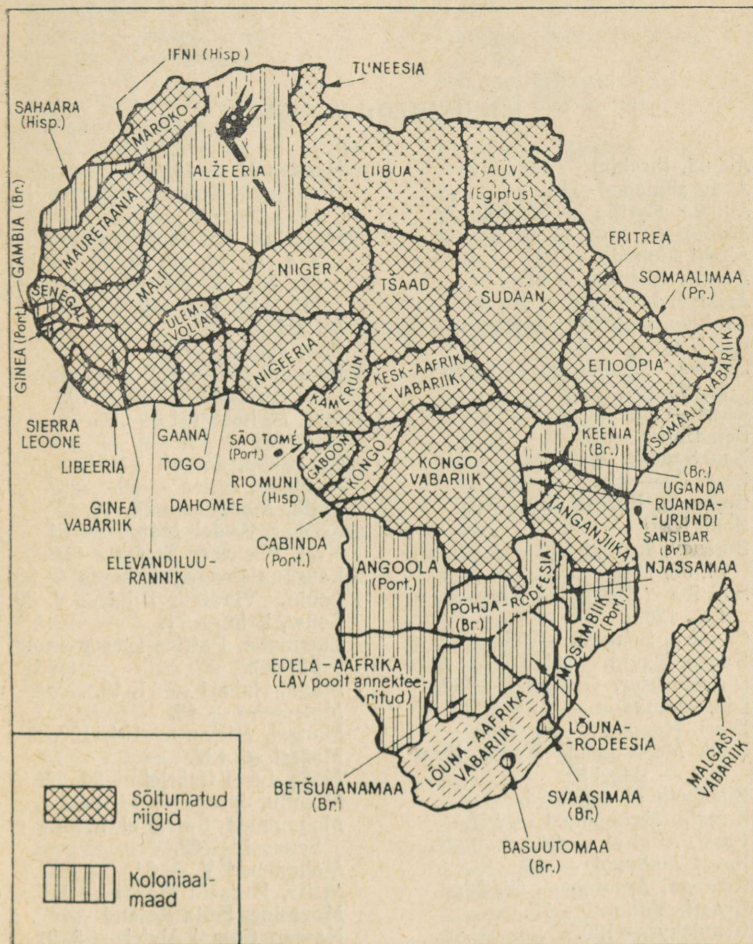
... Ajaloo arengu käigus on nüüd esitatud koloniaalrežiimi täieliku ja lõpliku likvideerimise küsimus kõigis oma vormides ja avaldustes. Ja mitte kunagi hiljem, vaid viivitamata ja tingimusteta!»

Koloniaalmaadele ja -rahvastele sõltumatuse võimaldamise deklaratsioonist. (Esitatud ÜRO Peaassamblee XV istungjärgule NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe N. S. Hruštšovi poolt).

---

³ Alates 1958. a. jaanuarist said Ifni ja Hispaania Sahaara Hispaania provintsi staatuse ja neid loetakse Hispaania koostisosaks. Hispaaniale kuuluvad ka mõned Marokos Vahemere rannikul paiknevad asulad ja saared (Ceuta, Melilla, Alhucemas, Chafarinas ja Penon de Velez de la Gomera) — 213 km², 145 000 elanikku. — *Toim.*

⁴ Pärast Teist maailmasõda keeldus Lõuna-Aafrika Liidu valitsus ÜRO otsuseid ignoreerides lülitamast Edela-Aafrikat rahvusvahelise hoolduse süsteemi ja muutis 1949. a. Edela-Aafrika oma provintsiiks. ÜRO ei tunnusta seda anneksiooni ja nõuab Edela-Aafrika üleandmist ÜRO hooldusele. — *Toim.*

ISIKUNIMEDE REGISTER

- Abbud, Ibrahim — 114.
 Abdurahman — 110.
 Adoula, Cyrille — 52, 53.
 Ahidjo, Amadou — 42.
 Ahalji Ahmadu — 96.
 Assalé, Charles — 42.
 Azikive, N'namdi — 95, 96.
 Avolovo, Obufemi — 96.
 Ba, Usman — 80.
 Balewa, Abubakar Tafawa —
   90, 95—97.
 Basri — 84.
 Ben Barka — 84.
 Ben Saddik, Mahdžub — 84.
 Bled, B. — 131.
 Boganda, Barthelemy — 46.
 Boni, Nazi — 131.
 Brežnev, Leonid Iljič — 29, 39,
   74, 86, 114.
 Burgiba (Bourguiba), Habib —
   126, 128.
 Camara, Bengaly — 38.
 Dacko, David — 44, 46.
 D'Arboussier, Gabriel — 102.
 Dia, Mamadou — 101, 102.
 Diori, Hamani — 98, 100.
 Egal, Mohammed Hadži Ibra-
   him — 109, 110.
 Elizabeth II — 70, 95.
 Ennafa, Mohammed — 127.
 Fassi, Allal el — 84.
 Favzi Mahmud — 12.
 Gizenga, Antoine — 52, 53.
 Graaff, Villiers — 72.
 Grunicky — 120.
 Gumba, Abel — 46.
 Hadži, Mohammed — 10.
 Hailé Selassié — 21.
 Hama, Boubou — 100.
 Hammarskjöld, Dag — 52, 53.
 Harmel, Mohammed — 127.
 Hassan II — 84.
 Houphouët-Boigny, Félix — 14,
   17.
 Hruščov, Nikita Sergejevič —
   3, 4, 11, 14, 29, 30, 44, 48, 53,
   54, 78, 89, 90, 98, 101, 104,
   115, 118, 121, 130, 134.
 Idris I — 63.
 Ileo, Joseph — 52.
 Imoudu, M. — 96.
 Issa, Abdullah — 109, 110.
 Issa, Mohammed — 110.
 Jata, Ali — 85.
 Kasavubu, Joseph — 51.
 Kasongo, Julien — 50.
 Keita, Modibo — 78, 79.
 Koobar, Abdel Majod — 64.
 Kvei, Ebenezer Tsefas — 28.
 Lausana Beavogui, Louis — 38.
 Lenin, Vladimir Iljič — 3, 39.
 Louw, Eric — 71.
 Lumumba, Patrice Emery — 48,
   50—53.
 Maga, Hubert — 11, 13.
 Maleombo — 46.
 Margai, Milton — 104, 106.
 Mažeri — 127.
 M'Ba, Léon Gabriel — 30, 32.
 Mobutu, Joseph — 51, 52.
 Mohammed Sajed el Madhi el
   Senussi — 63.
 Mohammed V — 84.
 Moho, Hussein Modži — 110.
 Moumine, Felix Roland — 42.
 Nasser, Gamal Abdel — 5, 9.
 Nfamara Keita — 37.
 N'Gonio — 46.
 Niobe, Oum — 42.
 Nkrumah, Kwame — 27—29.
 Nyerere, Julius — 115, 117.
 Okito, Joseph — 50.

Olympio, Sylvanus — 120.
 Osman, Aden Abdullah — 109, 110.
 Osman Seid, Mohammed ben — 64.
 Ould Daddah, Moktar — 89.
 Rockefeller — 49, 63.
 Saifoulaye Diallo — 37.
 Sarraži, Abdel Hakim — 5.
 Sato — 46.
 Sékou Touré — 37, 39.
 Senghor, Léopold — 102.
 Siad, Mohammed Forah — 109.
 Sokoro, Abubakar Hamud — 110.
 Swart, Charles Robert — 71.
 Šermark, Abdirašid Ali — 109, 111.

Tafari Makonnen — 21.
 Tiam, Doudou — 102.
 Tombalbaye, François — 121, 123.
 Traore, Tidjani — 80.
 Tsiranana, Philibert — 74, 76, 77.
 Tshombé (Tšombe), Moise — 51, 53, 56.
 Tubman, William — 60.
 Uezzani, Mohammed Hassen al — 85.
 Verwoerd, Hendrik French — 71.
 Yameogo, Maurice — 130, 131.
 Yassé, F. — 16.
 Youlou, Fulbert — 54, 56.

KOHANIMEDE REGISTER

Aafrika — 3, 4, 6, 7, 10—15, 17, 28, 29, 31, 35—37, 43, 45—48, 52—60, 70, 71, 76, 86, 88, 90, 91, 94, 97, 99, 100, 103, 105, 109—111, 115—117, 121—123, 129—133.
 Ekvatoriaal-Aafrika — 55, 121.
 Lääne-Aafrika — 27, 57, 78, 95, 104, 105, 118.
 Põhja-Aafrika — 85, 86, 124, 125, 127.
 Aasia — 3, 6, 10, 52, 65.
 Abessiinia — 18.
 Abidjan — 14, 15, 79, 102.
 Abomey — 11.
 Achimota — 27.
 Achito — 119.
 Addis Abeba — 18, 20, 21.
 Aden — 108.
 Adola — 19.
 Afama — 93.
 Agades — 98, 99.
 Ahozana — 12.
 Air — 98.
 Akra — 23, 25, 26, 28, 29, 60.
 Akžužt (Akjoujt) — 88.
 Alberti jv. — 50.
 Albertville — 49.
 Aleksandria — 6.
 Alokuegbe — 119.
 Alhucemas — 134.
 Alžeeria — 4, 10, 80, 86, 105, 133.

Alžiir — 83.
 Ameerika, Ameerika Ühendriigid — 7, 9, 12, 15, 16, 20, 22, 25—27, 31, 42, 44, 45, 49, 50, 52, 57—64, 67, 68, 70, 73, 76, 81—83, 86, 93, 95, 99, 100, 105, 107, 108, 114—116, 119, 125—128.
 Anécho — 118, 119.
 Angoola — 4, 133.
 Ankobra — 24, 25.
 Ansongo — 79.
 Antsirabe — 75.
 Araabia — 10, 64, 85, 114, 128.
 Araabia Ühinenud Vabariik, AUV — 5—7, 9, 10, 86, 89, 113, 114.
 Ashanti — 23, 25.
 Asmara — 18, 22.
 Assab — 19, 20.
 Assuan — 7, 8, 113.
 Azbine — 98.
 Atakpamé — 118.
 Atbara — 113.
 Atlandi ookean — 55, 82.
 Austraalia — 26, 70.
 Avranca — 12.
 Awaš (Hauaš) — 19.
 Bamako — 78—80, 102.
 Bambari — 44.
 Bandung — 111.
 Banforé — 131.

- Bangeli — 119.
 Bangui — 44, 45.
 Baomi — 45.
 Barren — 74.
 Basuutomaa — 71, 133.
 Belgia — 3, 16, 47—50, 52, 81, 134.
 Bender Cassim — 107.
 Bengasi — 61, 63.
 Benin — 13, 95.
 Benué — 94.
 Berbera — 107, 108.
 Berbérati — 44.
 Betšuaanamaa — 71, 133.
 Bilma — 98, 99.
 Birim — 25.
 Birma — 108.
 Birni N'Koni — 99.
 Biscia — 20.
 Biserta — 124, 126, 128.
 Blita — 118.
 Bloemfontein — 66—68.
 Bo — 104, 105.
 Bobo-Dioulasso — 15, 79, 130, 131.
 Bohicon — 12.
 Boma — 49.
 Bomi Hills — 59.
 Bonsa — 25.
 Borama — 107.
 Bouaké — 14.
 Bouea — 40.
 Bourem — 79.
 Brazzaville — 13, 45, 47, 54—56, 122, 123.
 Bukavu — 48.
 Bulgaaria — 39, 84.
 Burao — 107, 108.
 Cabinda — 133.
 Calabar — 94.
 Cape Coast — 23, 25.
 Cape Palmas — 60.
 Carolina — 68.
 Casablanca — 81, 83, 84, 86.
 Ceuta — 134.
 Chafarinas — 134.
 Chari (Šari) — 121.
 Chisimaio — 107.
 Conakry — 29, 33—35, 79, 102.
 Coquilhatville — 49.
 Costermansville — 48.
 Cotonou — 11, 12, 99.
 Cuttington — 60.
 Dahlaki s-d — 20.
 Dahomee — 11—13, 17, 100, 130, 132.
 Dakar — 78, 79, 101—103.
 Dalaba — 33.
 Daloa — 14.
 Danakil — 20.
 Dar es Salaam — 115, 116.
 Diego-Suarez — 74, 75.
 Diredaua — 18, 20.
 Douala — 40.
 Džerba s. — 124.
 Džibuuti — 20.
 Durban — 66—70.
 East London — 66, 67, 70.
 Edea — 41.
 Edela-Aafrika — 4, 69, 73, 134.
 Edwardi jv. — 50.
 Egiptus (vt. ka Araabia Ühinenud Vabariik) — 5—10, 20, 86, 129.
 Ekvatoriaalprovintid — 48.
 Elevantiluurannik — 13—17, 79, 100, 131, 132.
 Elisabethville — 48.
 Enugu — 94.
 Eritrea — 18, 20—22.
 Etioopia, Etioopia ja Eritrea Föderatsioon — 18—22, 110.
 Euroopa — 5, 59, 62, 65, 70, 72, 110, 115.
 Fada-N'Gourma — 130.
 Fernando Po s. — 134.
 Fess — 81, 83.
 Fessan — 63, 64.
 Forcados — 94.
 Fort-Crampel — 44.
 Fort-Dauphin — 75.
 Fort-Gouraud — 88.
 Fort-Lamy — 121.
 Franceville — 55.
 Freetown — 104, 105.
 Fria — 35.
 Gaana — 23, 25—29, 39, 65, 71, 78, 80, 86, 118, 131, 132.
 Gaboon — 13, 30—32, 47.
 Gafsa — 125.
 Gagnoa — 14.
 Gambia — 133.
 Ganavé — 119.
 Ganta — 59.
 Gao — 80.
 Gardo — 107.
 Gbada — 12.
 Genf — 42.

- Germiston — 66.
 Gezira — 113.
 Ginea laht, rannik — 11, 92, 133.
 Ginea Vabariik — 29, 33—38, 59, 78—80, 86, 132.
     Hispaania Ginea — 134.
     Portugali Ginea — 133.
 Giuba (Džuba) — 107.
 Gondar — 18.
 Grand-Bassam — 14.
 Grand-Lahou — 14, 15.
 Halk el Ued — 124.
 Harar — 18, 21.
 Harardera — 107.
 Hargeisa — 107, 108.
 Harper — 57.
 Hiina — 9, 35, 39, 80, 84.
 Hispaania — 47, 57, 86, 134.
 Holland — 12, 15, 16, 20, 26, 42, 49, 57, 92, 101, 105, 116, 119.
 Ibadan — 91, 94.
 Idaprovints (Kongo) — 48, 51, 52.
 Idaprovints (Libeeria) — 59, 60.
 Idaregioon (Gaana) — 23.
 Idaregioon (Nigeeria) — 93—96.
 Ifni — 134.
 Iisrael — 85.
 India — 26, 27, 65, 108, 114—116.
 India ookean — 67, 74, 115.
 Inglismaa (vt. ka Suurbritannia) — 3, 9, 12, 15, 16, 23, 25—27, 35, 38, 40, 42, 49, 50, 53, 57, 63, 64, 67, 68, 70—72, 83, 85, 88, 91—97, 101, 104, 105, 107, 112—116, 127, 133.
 Iraak — 10, 71.
 Ischia Baidoa — 107.
 Itaalia — 16, 18—20, 61, 63, 82, 83, 88, 107, 108, 125, 126.
 Itaalia Ida-Aafrika — 18.
 Ivato — 75.
 Jaapan — 7, 26, 94, 95, 108, 116.
 Jadotville — 48.
 Jagersfontein — 68.
 Jeemen — 10.
 Johannesburg — 66, 68—70.
 Jordaania — 10.
 Kaduna — 94.
 Kaffa — 20.
 Kairo — 6, 10, 129.
 Kairuan — 124.
 Kaloumi ps. — 35.
 Kameruun — 13, 40—43, 90, 122.
     Briti Kameruun — 40, 90, 95—97.
 Kanada — 26.
 Kankán — 33, 35.
 Kano — 91, 93, 94.
 Kapimaa — 65, 66, 69.
 Kaplinn — 66—69.
 Kara — 119.
 Kasai — 48.
 Katanga — 48—53, 56.
 Kati — 80.
 Kattara — 8.
 Keenia — 4, 133.
 Kesk-Aafrika Föderatsioon — 133.
 Kesk-Aafrika Vabariik — 13, 44—47, 54, 55, 122, 123.
 Kesk-Ida — 85.
 Keskprovints (Libeeria) — 60.
 Khartum — 112.
 Kigoma — 116.
 Kimberley — 68, 69.
 Kindia — 33.
 Kivu — 48.
 Koforidua — 23.
 Komooid — 76, 133.
 Kongo j. — 50, 54, 55.
 Kongo Vabariik (Brazzaville) — 13, 45—47, 54—56, 122, 123.
 Kongo Vabariik (Léopoldville) — 48—53, 56, 80.
     Alam-Kongo — 51.
 Konkouré — 34.
 Korhogo — 14.
 Kouane — 12.
 Koudougou — 130, 131.
 Koulikoro — 102.
 Kouroussa — 33, 79.
 Kreeka — 20, 63.
 Kullarannik — 27, 28.
 Kumasi — 23, 26.
 Küpros — 26, 27.
 Kürenaika — 62—64.
 «Ladina-Aafrika Ühendriigid» — 47.
 Lagos — 90, 94, 95.
 La Goulette — 124.
 Léopoldville — 48, 49, 51, 52, 56.
 Libeeria — 57—60, 71.
 Libreville — 30.
 Liibanon — 10.
 Liibüa — 10, 61—64, 128.
 Lomé — 118, 119.

- London — 27, 93, 120.
 Luksemburg — 50.
 Lungi — 105.
 Lunsar — 104, 105.
 Lõuna-Aafrika, L.-Aafrika Liit,
 Lõuna-Aafrika Vabariik — 7,
 65—73, 105, 116, 117, 134.
 Lõunarajoon (AUV) — 5.
 Lähis-Ida — 85.
 Lääne-India — 104.
 Lääne-Irian — 4.
 Lääneprovint (Libeeria) — 60.
 Lääneregioon (Gaana) — 23.
 Lääneregioon (Nigeeria) — 94,
 95.
 Lääne-Saksamaa (vt. ka Saksa
 Föderatiivne Vabariik) — 12,
 31, 58, 67, 68, 82, 88, 116.
 Madagaskar — 74, 76, 77, 133.
 Madarunfa — 99.
 Magrib — 89.
 Majunga — 74, 76.
 Malai Föderatsioon — 26, 27.
 Malgaši — 13, 43, 74, 76, 77,
 103, 132.
 Mali Föderatsioon — 13, 78, 80,
 101, 103, 132.
 Mali Vabariik — 29, 39, 59, 78—
 80, 86, 132.
 Mamou — 33, 34.
 Manchester — 27.
 Maradi — 98, 99.
 Marampa — 105.
 Maroko — 10, 81—86, 89, 128,
 134.
 Marrakeš — 81, 83, 86.
 Marsa Brega — 63.
 Massaua — 18, 20, 22.
 Mauretaania — 13, 87—89.
 Mauritius — 133.
 Mayoumba — 55.
 Mbeya — 116.
 Mekambo — 31.
 Meknes — 81.
 Melilla — 134.
 Merca — 107.
 Midjard — 108.
 Moanda — 31.
 Mogadiscio — 107, 108.
 Monakil — 113.
 Monroovia — 57, 59.
 Mosambiigi väin — 74.
 Mosambiik — 4, 133.
 Moskva — 85, 111, 127.
 Mounané — 31.
 M'Vouti — 55.
 Mwanza — 115.
 Nairobi — 108.
 Natal — 65, 67—69.
 Newcastle — 68.
 N'Guigmi — 99.
 Niamey — 98, 99.
 Nigeeria — 26, 40, 65, 90—99,
 121.
 Niiger — 13, 17, 78, 79, 94, 98—
 100, 132.
 Niigeri j. — 13, 78, 79, 92, 98,
 99, 102.
 Niilus — 5, 8, 9, 114.
 Nimba — 59.
 Njassa jv. — 116.
 Njassamaa — 133.
 N'Kongsamba — 40.
 Nkroful — 27.
 Nossi-Bé — 74.
 Nsuta — 25.
 Nuakšott (Nouakchott) — 87.
 Nõukogude Liit, NSVL — 4—7,
 8—11, 14, 16, 18, 20, 21, 23,
 25, 26, 29, 30, 33—35, 37, 39,
 40, 44, 48, 50, 53, 54, 57, 60,
 61, 63, 65, 73, 74, 78, 80, 81,
 83, 84, 86, 89, 90, 98, 101, 104,
 107, 111—115, 118, 121, 124,
 126, 128—130, 134.
 Obuasi — 23, 25.
 Ogbomosho — 91.
 Ogôoue — 31.
 Oloibir — 93.
 Omdurman — 112.
 Oranje Vabariik — 65, 67—69.
 Orly — 121.
 Oshogbo — 91.
 Ouagadougou (Vagadugu) —
 15, 130.
 Ouahigouya — 131.
 Oubangui (Ubangi) — 45.
 Pakistan — 20, 26, 27, 65, 115.
 Palimé — 118.
 Pariis — 121, 127.
 Pemba — 133.
 Pennsylvania — 27.
 Penon de Velez de la Gomera —
 134.
 Pepel — 105.
 Pietermaritzburg — 66, 67.
 Pointe-Noire — 54, 55.
 Poola — 39, 84.

- Port Elizabeth — 66, 67, 69, 70.
 Port-Etienne — 88.
 Port-Gentil — 30.
 Port Harcourt — 94.
 Porto Novo — 11, 12, 102.
 Port Said — 6.
 Port Sudan — 114.
 Portugal — 3, 47, 133.
 Pra — 24, 25.
 Prantsuse Ekvatoriaal-Aafrika — 30, 32, 37, 44, 45, 56.
 Prantsuse Lääne-Aafrika — 14, 37, 46, 47, 103.
 Prantsuse Somaalimaa — 20, 133.
 Prantsusmaa — 3, 11—17, 30—32, 36, 38, 40—47, 53—55, 57, 60, 63, 74—81, 83, 85—89, 98—103, 119—128, 130—133.
 Prestea — 25.
 Pretooria — 66, 68.
 Principe — 133.
 Puertoriiko — 4.
 Punane meri — 20.
 Putu — 59.
 Põhja-Khartum — 112.
 Põhjarajoon (AÜV) — 5.
 Põhjaregioon (Gaana) — 23.
 Põhjaregioon (Nigeeria) — 93—95.
 Rabat — 81, 84.
 Réunion — 133.
 Rio Muni — 134.
 Robertsport — 57.
 Rodeesia — 117.
   Lõuna-Rodeesia — 4, 69.
   Põhja-Rodeesia — 4, 53.
 Rodeesia ja Njassamaa Föderatsioon — 70, 133.
 Rohelise neeme s-d — 133.
 Roseires — 113.
 Ruanda-Urundi — 4, 134.
 Rufisque — 102.
 Sahaara — 60, 78, 87, 98.
   Hispaania Sahaara — 134.
 Sahel — 13.
 Sainte-Marie — 74.
 Saint Helena — 133.
 Saint-Louis — 87, 101.
 Sakiet Sidi Jussef — 127.
 Saksa Demokraatlik Vabariik — 7, 9, 35, 38, 39.
 Saksa Föderatiivne Vabariik (vt. ka Lääne-Saksamaa) — 7, 9, 16, 26, 32, 38, 42, 55, 57—59, 63, 70, 73, 83, 95, 99, 105, 114, 119, 120, 125, 126.
 Saksamaa — 40, 73, 115.
 Saksa Ida-Aafrika — 116.
 Salé — 84.
 Sanaga — 41.
 Sansibar — 4, 133.
 São Tomé — 133.
 Sapele — 94.
 Saudi Araabia — 10.
 Sekondi — 25.
 Senegal — 13, 78, 79, 87—89, 101—103.
 Seychelli (Seišelli) s-d — 133.
 Sfaks — 124—126.
 Shinkolobwe — 49.
 Shinyanga — 116.
 Sidra l. — 63.
 Sierra Leone — 3, 4, 26, 104—106.
 Siinai ps. — 8.
 Simonstown — 67.
 Sinine Niilus — 112, 113.
 Sinoe — 57.
 Sokoto — 96.
 Somaali Vabariik — 107—111.
   Briti Somaalimaa — 107, 108.
   Itaalia Somaalimaa — 107, 108.
 Stanleyville — 48, 49, 52, 53.
 Sudaan — 10, 79, 80, 112—114, 122.
 Suessi kanal — 6, 7, 9.
 Suurbritannia (vt. ka Inglismaa) — 26, 58, 67, 68, 70, 72, 95, 105, 108, 133.
 Susa — 124, 126.
 Svaasimaa — 71, 133.
 Süüria — 5, 9, 10.
 Šveits — 15, 125.
 Zinder — 98, 99.
 Tabora — 115, 116.
 Tahoua — 99.
 Takoradi — 23, 25, 26.
 Tamale — 23, 26.
 Tamatave — 74, 75.
 Tananarive — 13, 74, 75.
 Tanga — 115.
 Tanganjiika — 3, 4, 115—117.
 Tanganjiika jv. — 50, 116.
 Tangerang — 81.
 Tano — 24, 25.
 Tappita — 59.

- Tarkwa — 25.
 Tchibanga — 31.
 Tema — 26.
 Tesava — 99.
 Tessalit — 80.
 Tetuan — 81.
 Thiès — 102.
 Tilemen — 79.
 Timbuktu — 78.
 Togo — 118—120.
 Togoland — 23.
 Tourni — 121.
 Transvaal — 65, 66, 68, 69.
 Trans-Volta — 23.
 Tripoli — 61—63.
 Tripolitaania — 62—64.
 Tseilon — 26, 27, 65.
 Tšaad — 13, 45—47, 54, 55,
 121—123.
 Tšehhoslovakkia — 7, 9, 21, 35,
 39, 84.
 Tuneesia — 10, 124—129.
 Tunis — 83, 124, 126, 129.
 Ubangi-Sari (Oubangui-Chari)
 — 44, 45.
- Uebi Scebeli (Vebi Sebeli) —
 107.
 Uganda — 4, 133.
 Ungari — 39, 84.
 Uus-Meremaa — 26.
 Vadda — 44, 45.
 Vahemeremaad — 62.
 Vahemeri — 134.
 Valge Niilus — 112, 113.
 Vereeniging — 68.
 Viktooria jv. — 115, 116.
 Volta — 24, 25.
 Walvis Bay — 69.
 Welkom — 68.
 Witbank — 68.
 Witwaterstrand — 68.
 Wondži — 20.
 Ühendatud Kuningriik (vt. ka
 Inglismaa, Suurbritannia) —
 26.
 Ülem-Volta — 13, 15, 17, 79,
 100, 130—132.
 Yaoundé — 13, 40, 42, 43.
 Yengema — 105.

SISUKORD

Tänapäeva Aafrika	3
Araabia Ühinenud Vabariik (Egiptus)	5
Dahomee Vabariik	11
Elevandiluuranniku Vabariik	14
Etiopia ja Eritrea Föderatsioon	18
Gaana Vabariik	23
Gabooni Vabariik	30
Ginea Vabariik	33
Kameruuni Föderatiivne Vabariik	40
Kesk-Aafrika Vabariik	44
Kongo Vabariik (pealinn Léopoldville)	48
Kongo Vabariik (pealinn Brazzaville)	54
Libeeria Vabariik	57
Liibüa Ühendatud Kuningriik	61
Lõuna-Aafrika Vabariik	65
Malgaši Vabariik	74
Mali Vabariik	78
Maroko Kuningriik	81
Mauretaania Islamivabariik	87
Nigeeria Föderatsioon	90
Niigeri Vabariik	98
Senegali Vabariik	101
Sierra Leone	104
Somaali Vabariik	107
Sudaani Vabariik	112
Tanganjiiika	115
Togo Vabariik	118
Tšaadi Vabariik	121
Tuneesia Vabariik	124
Ulem-Volta Vabariik	130
Koloniaalsüsteemi jäänused Aafrikas	133
<i>Isikunimed register</i>	136
<i>Kohanimede register</i>	137

АФРИКА

(краткий справочник)

На эстонском языке

Оформление У. Кюльв

Эстонское Государственное Издательство
Таллин, Пярнуское шоссе, 10.

*

Toimetaja A. Saar

Kunstiline toimetaja H. Tikand

Tehniline toimetaja A. Sepp

Korrektorid A. Nurmoja ja M. Teemägi

Ladumisele antud 16. XI 1961. Trükkimisele
antud 27. XII 1961. Paber 54×84, 1/16. Trüki-
poognaid 9. Formaadile 60×92 kohaldatud
trükipoognaid 7,38. Arvutuspoognaid 8,10.
Trükiarv 5000. Tellimise nr. 2045. Trükikoda
«Punane Täht», Tallinn, Pikk tn. 54/58.

Hind 29 kop.

29 kop.

A
24305

3707595

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00370759 5